

QUÈ S'AMAGA DARRERE LA BIODIVERSITAT?

Apropament al marc legislatiu nacional i internacional de
la conservació de la biodiversitat

Treball presentat per:

Pinsach de Pablo, Laia

Solé Maeso, Jordi

Curs acadèmic: 2011-2012

Bellaterra, 20 de gener de 2012

CONTINGUT

INTRODUCCIÓ	4
PANORAMA INTERNACIONAL	7
Conveni de la Diversitat Biològica, Rio de Janerio	7
Conveni de Johannesburg sobre el desenvolupament sostenible	11
Protocol de Kyoto	16
PANORAMA EUROPEU	20
Tractat del funcionament de la Unió Europea	20
Marc legislatiu general en materia de Medi Ambient	20
<i>Conservació in situ</i>	25
<i>Conservació ex situ</i>	34
Reintroducció d'espècies	36
Avaluació de l'impacte mediambiental	36
Responsabilitat mediambiental	39
Finançament d'ajudes econòmiques en Medi Ambient	41
PANORAMA ESTATAL	44
Entrada a la Unió Europea	44
Conservació <i>ex situ</i>	71
Responsabilitat mediambiental	73
PANORAMA AUTONÒMIC	75
XARXA NATURA 2000	79
Introducció	79
Antecedents legislatius	79
Creació RN2000	80
Situació actual	82

LEGISLACIÓ A LA PRÀCTICA	84
Opinió pública	84
Terme” biodiversitat”	84
Pèrdua de biodiversitat	84
Perills que afecten la biodiversitat	86
Gravetat de la pèrdua de biodiversitat	86
Importancia de la conservació de la biodivesitat	87
Xarxa Natura 2000	88
Conclusió	89
Opinió pública	89
INICIATIVA PRIVADA	91
Normativa ISO	91
ISO 14000	91
CONCLUSIÓ	93
BIBLIOGRAFIA	95
ANNEXES	100

INTRODUCCIÓ

L'evolució humana ha estat sempre lligada a l'ús dels recursos que ha pogut obtenir del seu entorn. Tant és així, que va ser el desenvolupament de l'agricultura, entre el 7.000 i el 10.000 aC, el que va permetre l'establiment de les primeres comunitats sedentàries. A partir d'aquell moment les societats resultants van anar avançant al ritme que s'anaven aprofitant cada cop més recursos.

Fins i tot ara, mil·lennis després, fonamentem molts dels nostres coneixements mèdics i tecnològics en la investigació, coneixement i adaptació de models que hem observat en el nostre entorn. Així, segons la [IUCN](#)¹, més de 70.000 espècies de plantes juguen algun rol en la medicina tradicional o en la moderna. Un altre exemple significatiu, obtingut de la mateixa font, aporta dades sobre l'augment de les resistències a plagues, de rendiment i qualitat nutritiva dels cultius majoritaris mitjançant més de 60 espècies silvestres. Per tant, la biodiversitat té un impacte molt important en el desenvolupament mundial mitjançant les seves múltiples aplicacions i serveis.

S'entén per servei de la biodiversitat a tots aquells fenòmens que intervenen en la regulació del medi i, en especial, en mantenir el balanç que permet mantenir un equilibri raonable. En són clars exemples el paper de les colònies de ratpenats mexicans, capaços d'ingerir fins a 9.000kg d'insectes en una sola nit, eliminant sobretot insectes perillosos pels cultius de la zona o de la dependència de 87 dels 113 cultius mundials majoritaris, de la pol·linització duta a terme per insectes. Es considera que el cost d'aquesta feina ascendiria a 200 bilions de dòlars anuals.

Per posar un exemple proper, segons l'agència Europea del Medi Ambient (AEMA), la mida dels hàbitats europeus segueix disminuint i cada cop estan més fragmentats. En conseqüència, els ecosistemes s'estan deteriorant i moltes espècies autòctones, úniques i endèmiques es troben amenaçades.

Europa ja ha perdut el 60% dels seus aiguamolls, el 24% dels mamífers europeus estan en perill (entre ells, la guilla àrtica, esquirols autòctons, dofins i foques i alguns d'ells, com el linx ibèric, estan al límit de l'extinció). Així mateix, el 43% de les aus i el 45% de les papallones estan greument amenaçades, com moltes espècies de peixos d'aigua dolça, rèptils i amfibis. I no només estan en perill els animals, sinó que moltes

¹ IUCN: International Union for Conservation of Nature and Natural Resources

plantes autòctones ja es consideren rares actualment, pel poc número que en queda, o es troben greument amenaçades².

I la culpa d'aquesta reducció tan dràstica, en què o qui recau? Realment, no es pot senyalar amb dit acusatori a res en concret: la biodiversitat se sustenta per un entramat de múltiples factors, que indiquen la seva fragilitat. Una alteració en un d'aquests factors genera una reacció en cadena, que acaba implicant a tota la resta. D'aquesta manera, tots conjuntament afecten negativament a la biodiversitat.

Un dels factors més importants és el clima, molt popular en els últims temps, degut a l'alteració que s'hi està observant. Per a frenar el que es coneix com a canvi climàtic, s'han pactat diferents tractats internacionals, amb l'objectiu que tots els països col·laborin per aconseguir reduir-lo o si més no, frenar-lo.

Tot i així, potències mundials com els Estats Units d'Amèrica (EUA) no han ratificat aquestes mesures internacionals, com el protocol de [Kyoto](#), mentre que països com la Xina no tenen obligacions en el text original del protocol. Tal com anunciava “el Periodico” el [7 de desembre de 2011](#), les traves que posen països com la Unió Europea (EU), Austràlia, Nova Zelanda, Noruega o Suïssa, també intervenen en dificultar l'execució de les mesures acordades, al demostrar la seva postura de no aplicar mesures més profundes que les voluntàries si no s'aconsegueix un consens equivalent per part dels EUA i Xina. Per part seva el Canadà, Rússia i Japó ja han anunciat que no ratificarien un Kyoto 2. Així doncs, les polítiques i relacions internacionals posen traves importants a mesures que busquen el bé comú.

Per altra banda, la preservació d'un medi ambient adequat és un dret fonamental dels ciutadans i, per exemple, la Constitució espanyola recull la necessitat d'un medi ambient de qualitat que asseuri la seva salut i benestar dels ciutadans, a l'article 45. És a dir, *“el reconeixement que tothom té dret a gaudir d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, així com el deure de conservar-lo, i exigeix als poders públics que vetllin per la utilització racional de tots els recursos naturals amb la finalitat de protegir i millorar la qualitat de vida i defensar i restaurar el medi ambient, recolzant-se en la solidaritat col·lectiva indispensable”*.

Aquesta llei suposa el tercer pas legislatiu espanyol³ per l'establiment d'un regim jurídic bàsic de la conservació, us sostenible, millora i restauració del patrimoni

² Adaptació del text: “[Convenio sobre la diversidad biológica](#). Aplicación en la Unión Europea”.

³ Segona pàgina de la llei [42/2007](#), de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat.

natural i de la biodiversitat espanyola, preservant els preceptes del citat article constitucional. A més, fa un recull de les normes i recomanacions internacionals que s'han anat creant en els últims anys.

Així doncs, la preservació de la biodiversitat o diversitat biològica, entenent-la com la varietat de la vida a la terra, referint-se al ventall d'ecosistemes i organismes vius, els seus hàbitats i els seus gens⁴, s'intenta coordinar mitjançant acords internacionals que els països participes ratifiquen. Per altra banda, en el cas de la UE, també es disposa d'una legislació comunitària que haurà de ser adoptada pels estats membres. Per tant, l'estat espanyol disposa de tres fonts principals que s'intentaran desgranar al llarg d'aquest estudi. De forma general es pot dir que són:

- Convenis i acords internacionals.
- Legislació comunitària.
- Legislació estatal.

⁴ Definició adaptada de la [IUCN](#).

1. CONVENI SOBRE LA DIVERSITAT BIOLÒGICA, RIO DE JANEIRO

Abans de parlar de la preservació de la biodiversitat com a tal, és molt important entendre que és imprescindible per a la vida, doncs, tal i com s'extreu de la [IUCN](#), la biodiversitat unida, físicament i química, a l'atmosfera, la geosfera i la hidrosfera, forma un sistema ambiental únic que fa possible l'existència de milions d'espècies, incloent-nos a nosaltres mateixos⁵.

Davant d'aquesta importància i de les nombroses amenaces sobre espècies i ecosistemes, tal i com ha quedat plasmat a la introducció, el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA) va convocar un grup especial d'experts sobre la Diversitat Biològica el 1988, per tal que avalués la necessitat d'un conveni internacional sobre aquest tema. Davant una resposta afirmativa, el PNUMA va establir un grup d'experts jurídics i tècnics, anomenat Comitè Intergovernamental de Negociació, per tal que preparés un instrument jurídic internacional per a la conservació i la utilització sostenible de la diversitat biològica. El text resultant va ser aprovat el 22 de maig de 1992, a la Conferència de Nairobi, i va ser obert a la firma a la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament, anomenada "Cimera de la Terra", organitzada a Río de Janeiro. El van firmar 168 països⁶ i va entrar en vigor el 29 de desembre de 1993⁷.

Així, aquest conveni, conegut com el Conveni de Río de Janeiro, formarà la base de la legislació europea en matèria de conservació de biodiversitat i, per tant, també de la legislació espanyola. Per aquest motiu, es considera important incloure a continuació un resum del text del [Conveni de Rio de Janeiro](#).

En el preàmbul s'hi inclouen, com a motius del conveni, la importància de la conservació *in situ* i *ex situ*, la preservació i l'ús sostenible de la biodiversitat per part dels diferents Estats (inclòs a l'article 3, pàg. 5), així com la necessitat de cooperació internacional, regional i mundial entre les organitzacions governamentals i no-governamentals en aquests mateixos aspectes (inclòs a l'article 5, pàg. 5). Tampoc oblida la gran inversió que és necessària per a la conservació de la biodiversitat, però

⁵ Text adaptat de la IUCN.

⁶ La llista completa figura a Història adaptada de <http://www.cbd.int/history>

⁷ Història adaptada de <http://www.cbd.int/history>

tenint en compte les diferències entre països. Així, els menys desenvolupats tenen com a prioritats bàsiques el desenvolupament socioeconòmic i la eradicació de la pobresa, motiu pel que cal adoptar mesures especials, incloent l'ajuda financera.

Conseqüentment, els objectius del conveni, inclosos a l'article 1, pàg. 3 són *“la conservación de la diversidad biológica, la utilización sostenible de sus componentes y la participación justa y equitativa en los beneficios que se deriven de la utilización de los recursos genéticos, mediante, entre otras cosas, un acceso adecuado a esos recursos y una transferencia apropiada de las tecnologías pertinentes, teniendo en cuenta todos los derechos sobre esos recursos y a esas tecnologías, así como mediante una financiación apropiada”*.

Alhora, estableix un seguit de definicions bàsiques a l'article 2, pàg. 3, de les que es destaquen:

“Por "área protegida" se entiende un área definida geográficamente que haya sido designada o regulada y administrada a fin de alcanzar objetivos específicos de conservación.

Por "condiciones in situ" se entienden las condiciones en que existen recursos genéticos dentro de ecosistemas y hábitats naturales y, en el caso de las especies domesticadas o cultivadas, en los entornos en que hayan desarrollado sus propiedades específicas.

Por "conservación ex situ" se entiende la conservación de componentes de la diversidad biológica fuera de sus hábitats naturales.

Por “conservación in situ” se entiende la conservación de los ecosistemas y los hábitats naturales y el mantenimiento y recuperación de poblaciones viables de especies en sus entornos naturales y, en el caso de las especies domesticadas y cultivadas, en los entornos en que hayan desarrollado sus propiedades específicas.

Por "diversidad biológica" se entiende la variabilidad de organismos vivos de cualquier fuente, incluidos, entre otras cosas, los ecosistemas terrestres y marinos y otros ecosistemas acuáticos y los complejos ecológicos de los que forman parte; comprende la diversidad dentro de cada especie, entre las especies y de los ecosistemas.

Por "ecosistema" se entiende un complejo dinámico de comunidades vegetales, animales y de microorganismos y su medio no viviente que interactúan como una unidad funcional.

Por "hábitat" se entiende el lugar o tipo de ambiente en el que existen naturalmente un organismo o una población.

Por "organización de integración económica regional" se entiende una organización constituida por Estados soberanos de una región determinada, a la que sus Estados miembros han transferido competencias en los asuntos regidos por el presente Convenio y que ha sido debidamente facultada, de conformidad con sus procedimientos internos, para firmar, ratificar, aceptar o aprobar el Convenio o adherirse a él.

Por "recursos biológicos" se entienden los recursos genéticos, los organismos o partes de ellos, las poblaciones, o cualquier otro tipo del componente biótico de los ecosistemas de valor o utilidad real o potencial para la humanidad.

Por "utilización sostenible" se entiende la utilización de componentes de la diversidad biológica de un modo y a un ritmo que no ocasione la disminución a largo plazo de la diversidad biológica, con lo cual se mantienen las posibilidades de ésta de satisfacer las necesidades y las aspiraciones de las generaciones actuales y futuras."

Segons l'article 4, pàg. 5, s'estableix com a àmbit de jurisdicció el que segueix:

"Con sujeción a los derechos de otros Estados, y a menos -que se establezca expresamente otra cosa en el presente Convenio, las disposiciones del Convenio se aplicarán, en relación con cada Parte Contratante⁸:

- a) En el caso de componentes de la diversidad biológica, en las zonas situadas dentro de los límites de su jurisdicción nacional; y*
- b) En el caso de procesos y actividades realizados bajo su jurisdicción o control, y con independencia de dónde se manifiesten sus efectos, dentro o fuera de las zonas sujetas a su jurisdicción nacional."*

A continuació, estableix que cada Estat ha d'elaborar programes, on s'hi reflecteixin els preceptes del conveni, per a la conservació i l'ús sostenible de la biodiversitat (article 6, pàg. 5). Per tant, cal identificar i seguir els component bàsics per a aquestes dos finalitats, així com aquells factors que en siguin perjudicials (article 7, pàg. 5). Alhora, estableix els principis bàsics per a la conservació *in situ*, *ex situ* i l'ús sostenible de la biodiversitat en els articles 8, 9 i 10, respectivament.

⁸ Enteses com aquells països, organitzacions i comissions que participen en el Conveni.

També preveu la necessitat d'aplicar incentius (article 11, pàg. 8) i d'establir bons programes d'investigació per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica (article 12, pàg. 9), així com programes per a l'educació i conscienciació de la població en aquests aspectes (article 13, pàg. 9).

Cal implantar procediments per a avaluar i reduir, amb la participació de la població si es pot, l'impacte ambiental negatiu dels diferents projectes i polítiques que es duguin a terme a l'Estat, així com la col·laboració entre Estats en termes d'informació, consultes i notificació i prevenció de perills en zones no subjectes a jurisdicció nacional o en situacions en que es pugui afectar la diversitat biològica de l'altre Estat (article 14, pàg. 9).

Regula la coordinació i cooperació entre Estats, tant pel que fa a informació en qualsevol àmbit (investigacions tècniques, científiques, socioeconòmiques i coneixements especialitzats, entre altres) (article 17, pàg. 12), com pel que fa projectes científics i tècnics relacionats amb els objectius del conveni (article 18, pàg. 13).

El conveni fa especial èmfasi en el finançament de totes aquelles activitats que busquin complir els objectius establerts en ell (article 20, pàg. 14) i especifica la relació entre països desenvolupats i en vies de desenvolupament, en termes de finançament d'aquestes activitats, tal i com es veu en el punt 2 del mateix article: *“Las Partes que son países desarrollados proporcionarán recursos financieros nuevos y adicionales para que las Partes que son países en desarrollo puedan sufragar íntegramente los costos incrementales convenidos que entrañe la aplicación de medidas en cumplimiento de las obligaciones contraídas en virtud del presente Convenio y beneficiarse de las disposiciones del Convenio. [...] Otras Partes, incluidos los países que se encuentran en un proceso de transición hacia una economía de mercado, podrán asumir voluntariamente las obligaciones de las Partes que son países desarrollados. [...] Se fomentará también la aportación de contribuciones voluntarias por parte de otros países y fuentes. Para el cumplimiento de esos compromisos se tendrán en cuenta la necesidad de conseguir que la corriente de fondos sea suficiente, previsible y oportuna y la importancia de distribuir los costos entre las Partes contribuyentes incluidas en la lista.”* Aquest punt ve donat perquè s'entén que *“el desarrollo económico y social y la erradicación de la pobreza son las prioridades primordiales y supremas de las Partes que son países en desarrollo”* (article 20, apartat 4). Alhora, les parts contractants han de tenir en compte les condicions especials que *“son resultado de la dependencia respecto de la diversidad biológica, su distribución y su ubicación, en las Partes que*

son países en desarrollo, en especial los Estados insulares pequeños” (art. 20, apartat 6) i “la situación especial de los países en desarrollo, incluidos los que son más vulnerables desde el punto de vista del medio ambiente, como los que poseen zonas áridas y semiáridas, costeras y montañosas.” (art.20, apartat 7). Per a aconseguir aquests recursos, s’estableixen els mecanismes de finançament, que vindran determinants per la Conferència realitzada per les parts que intervenen en el conveni (art. 21).

La relació amb altres convenis s’estableix en l’article 22, que diu:

“1. Las disposiciones de este Convenio no afectarán a los derechos y obligaciones de toda Parte Contratante derivados de cualquier acuerdo internacional existente, excepto cuando el ejercicio de esos derechos y el cumplimiento de esas obligaciones pueda causar graves daños a la diversidad biológica o ponerla en peligro.

2. Las Partes Contratantes aplicarán el presente Convenio con respecto al medio marino, de conformidad con los derechos y obligaciones de los Estados con arreglo al derecho del mar.”

Per altra banda, el conveni regula la formació d’una conferència de les parts contractants, un cop hagi entrat en vigor, les funcions de la qual apareixen a l’article 23, així, com l’instauració d’una secretaria (article 24, pàg.17) i un òrgan subsidiari d’assessorament científic, tècnic i tecnològic (article 25, pàg. 18).

Tan sols queda comentar que ha d’entrar en vigor 90 dies després que cada Part contractant hagi dipositat el tercer instrument de ratificació, acceptació, aprovació o adhesió, tal com figura a l’article 36.

2. CONVENI DE JOHANNESBURG SOBRE EL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

Per a continuar amb la feina iniciada amb aquest conveni, s’estableixen un seguit de [conferències](#) que tracten punts concrets i específics de la Biodiversitat. D’aquestes, destacar la número sis, celebrada a la Haia al 2002: les parts de Conveni es van comprometre per a arribar al 2010 a una reducció significativa del ritme actual de pèrdua de diversitat biològica en els plans mundial, regional i nacional com a contribució a la mitigació de la pobresa i en benefici de la vida.

Aquest objectiu va ser aprovat per la Cimera Mundial sobre el Desenvolupament Sostenible (WSSD) a Johannesburg (Sud-àfrica) i l’Assemblea General de les Nacions

Unides. Per aquest motiu, és important tenir en compte els punts claus del [conveni de Johannesburg](#), ja que tal i com figura en el punt 5:

“[...] asumimos la responsabilidad colectiva de promover y fortalecer, en los planos local, nacional, regional y mundial, el desarrollo económico, desarrollo social y la protección ambiental, pilares interdependientes y sinérgicos del desarrollo sostenible.”

Els principals problemes que es tracten són dos: per una banda, *“la erradicación de la pobreza, la modificación de pautas insostenibles de producción y consumo y la protección y ordenación de la base de recursos naturales para el desarrollo social y económico”* (punt 11 de l'annex sobre el desenvolupament sostenible) per a aconseguir un desenvolupament sostenible així, com la preservació del medi ambient, ja que *“El medio ambiente mundial sigue deteriorándose. Continúa la pérdida de biodiversidad; siguen agotándose las poblaciones de peces; la desertificación avanza cobrándose cada vez más tierras fértiles; ya se hacen evidentes los efectos adversos del cambio del clima; los desastres naturales son más frecuentes y más devastadores, y los países en desarrollo se han vuelto más vulnerables, en tanto que la contaminación del aire, el agua y los mares sigue privando a millones de seres humanos de una vida digna”* (punt 13 del mateix annex).

Per a resoldre aquests problemes s'estableixen una sèrie de premisses, en el capítol *“Nuestro compromiso con el desarrollo sostenible”*, entre les que destaquen:

“16. Estamos resueltos a velar por que nuestra rica diversidad, [...] sea utilizada en una alianza constructiva para el cambio y para la consecución del objetivo común del desarrollo sostenible.

17. Reconociendo la importancia de promover la solidaridad humana, hacemos un llamamiento para que se fomenten el diálogo y la cooperación mutua entre las civilizaciones y los pueblos del mundo [...].

19. Reafirmamos nuestra promesa de asignar especial importancia a la lucha contra problemas mundiales que representan graves amenazas al desarrollo sostenible de nuestra población y darles prioridad [...].

22. A este respecto, a fin de contribuir a la consecución de nuestras metas y objetivos de desarrollo, instamos a los países desarrollados que no lo hayan hecho a que tomen medidas concretas para alcanzar los niveles internacionalmente convenidos de asistencia oficial para el desarrollo.”

Les mesures adoptades per a la resolució dels problemes es descriuen a la resolució 2, sobre el “Plan de Aplicación de las Decisiones de la Cumbre Mundial sobre el Desarrollo Sostenible”.

En primer lloc, es busca el manteniment d'un ús sostenible de la biodiversitat, tal com figura en el capítol 3, *“Modificación de las modalidades insostenibles de consumo y producción”*. Per a aquest objectiu es busca *“Alentar y promover la elaboración de un conjunto de programas de 10 años de duración en apoyo de las iniciativas nacionales y regionales para acelerar el cambio hacia modalidades de consumo y de producción sostenibles con objeto de promover el desarrollo económico y social dentro de los límites de la capacidad de sustentación de los ecosistemas. Con ese fin se aumentaría la eficiencia y sostenibilidad de la utilización de los recursos y los procesos de producción y se reduciría la degradación de los recursos, la contaminación y los desechos, afrontando y, si procede, desvinculando el crecimiento económico y la degradación del medio ambiente”* (paràgraf 15 de l'annex del Plan de Aplicación de las Decisiones de la Cumbre Mundial sobre el Desarrollo Sostenible), mitjançant polítiques i mesures destinades a promoure modalitats sostenibles de producció i programes per a sensibilitzar al públic, entre altres mesures.

També fa referència a l'ús de *“sistemas de transporte [...] con miras a promover el desarrollo sostenible, incluidas las políticas y la planificación relativas al uso de la tierra, la infraestructura, los sistemas de transporte público y las redes de distribución de mercancías [...]”* (paràgraf 21 del mateix annex) i a mesures per a *“evitar la producción de desechos o reducirla al mínimo y aumentar al máximo la reutilización, el reciclado y el empleo de materiales alternativos inocuos para el medio ambiente, con la participación de las autoridades gubernamentales y de todos los interesados [...]”* (paràgraf 22 del mateix annex)

Estableix un seguit de mesures per a l'ús sostenible dels recursos hídrics, així com de la pesca i de la protecció del medi marí en el capítol 4, anomenat *“Protección y gestión de la base de recursos naturales del desarrollo económico y social”*. En el mateix capítol es reafirma la necessitat de la ratificació del protocol de Kyoto per a frenar la contaminació climàtica i, en conseqüència, el canvi climàtic. Per altra banda, també es declaren un seguit de mesures per a protegir els sòls d'agricultures perjudicials i de la desertització, així com mesures per a protegir els sistemes muntanyosos i boscosos.

En aquest capítol 4 també es parla de la conservació de la biodiversitat (paràgraf 44 del mateix annex), tenint en compte que “[..] *El Convenio*⁹ *es el instrumento fundamental para la conservación y la utilización sostenible de la diversidad biológica [...]*”.

A continuació es transcriu part de del paràgraf 44, citant només allò més important per al present treball:

“Para poder aplicar de forma más eficiente y coherente los tres¹⁰ objetivos del Convenio y conseguir para 2010 una reducción importante del ritmo actual de pérdida de la diversidad biológica será preciso suministrar a los países en desarrollo recursos financieros y técnicos nuevos y adicionales y adoptar medidas en todos los planos con objeto de:

a) Integrar los objetivos del Convenio en los programas y políticas mundiales, regionales y nacionales, tanto sectoriales como intersectoriales, en particular los programas y políticas de los sectores económicos de los países y de las instituciones financieras internacionales;

b) Promover la labor en curso en el marco del Convenio en relación con la utilización sostenible de la diversidad biológica, incluido el turismo sostenible [...].

[...]

e) Fomentar la aplicación amplia y el ulterior desarrollo del enfoque basado en los ecosistemas [...];

f) Fomentar las actividades de apoyo y colaboración concretas en pro de la conservación y la utilización sostenible de la diversidad biológica, incluida la que contienen los ecosistemas y los lugares del patrimonio mundial, y de la protección de las especies amenazadas, en particular canalizando adecuadamente recursos financieros y tecnologías hacia los países en desarrollo y los países con economías en transición;

g) Conservar eficazmente y utilizar de forma sostenible la diversidad biológica, promover y apoyar iniciativas destinadas a zonas de singular riqueza ecológica y otras zonas esenciales para la diversidad biológica, y promover el desarrollo de corredores y redes ecológicas nacionales y regionales;

⁹ Fa referència al Conveni de Rio de Janeiro.

¹⁰ Es refereix a: a) conservació de la biodiversitat; b) ús sostenible dels recursos naturals; c) compartir de forma equitativa els beneficis obtinguts dels recursos genètics.

[...]

i) Fortalecer los esfuerzos nacionales, regionales e internacionales por limitar las especies exóticas invasivas, que son una de las principales causas de la pérdida de la diversidad biológica, e impulsar la elaboración de un programa de trabajo eficaz en todos los niveles sobre las especies exóticas invasivas;

[...]

m) Estimular el apoyo técnico y financiero a los países en desarrollo y a los países con economías en transición en sus esfuerzos por elaborar y aplicar, según proceda, entre otras cosas, sistemas tradicionales y sistemas sui géneris de carácter nacional con arreglo a su legislación y sus prioridades nacionales, con miras a conservar la diversidad biológica;

[...]

r) Con miras a incrementar los efectos sinérgicos y el apoyo mutuo, fomentar los debates, sin prejuizar acerca de sus resultados, sobre las relaciones entre el Convenio y los acuerdos relacionados con el comercio internacional y los derechos de propiedad intelectual [...]

s) Promover la aplicación del programa de trabajo de la Iniciativa Mundial sobre la Taxonomía;

t) Invitar a todos los Estados que aún no lo hayan hecho a que ratifiquen el Convenio, el Protocolo de Cartagena sobre Seguridad de la Biotecnología¹¹ y otros acuerdos relacionados con la diversidad biológica, e invitar a los que ya lo hayan hecho a que promuevan su aplicación efectiva en los planos nacional, regional e internacional y presten apoyo técnico y financiero a los países en desarrollo y a los países con economías en transición.”

Per últim, es confirma la necessitat d'educar i informar a la població en temes relacionats amb el medi ambient, així com la necessitat de cooperació a nivell nacional i internacional per a dur a terme les mesures establertes, tant en aquest conveni, com en el de Río de Janeiro.

¹¹ El seu objectiu és garantir un nivell adequat de protecció davant la transferència, manipulació i ús segurs dels organismes vius modificats resultants de la biotecnologia, que puguin tenir efectes adversos per a la conservació i ús sostenible de la biodiversitat, sempre tenint en compte els riscos per a la salut humana (article 1).

3. PROTOCOL DE KYOTO

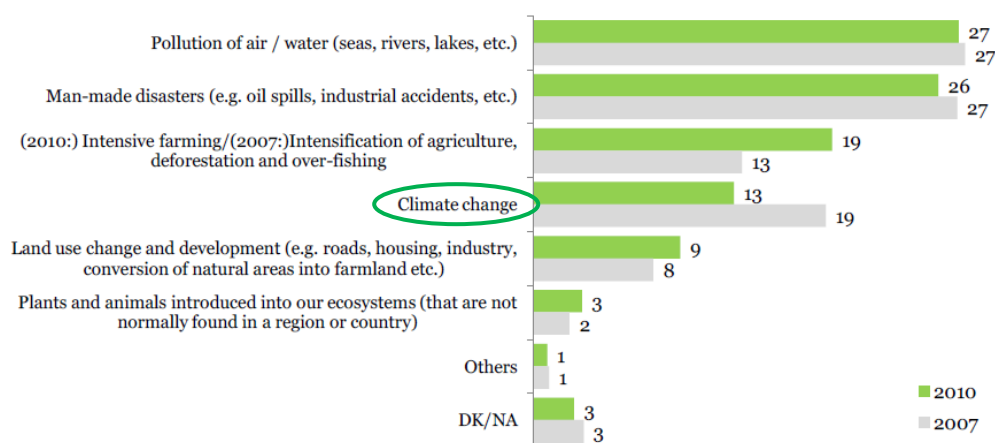
No només cal parlar de la biodiversitat com a tal, sinó que també cal tenir en compte tot allò referent al canvi climàtic, ja que tal i com es descriu al [Conveni de Johannesburg](#), és un punt important en la protecció i gestió de la biodiversitat (paràgrafs 38 i 39, capítol 4: “*Protección y gestión de la base de recursos naturales del desarrollo económico y social*”). Tant és així, que tal i com assegura Stavros Dimas (Excomissari Europeu de Medi Ambient), al prefaci del document sobre [l'aplicació a la Unió Europea del Conveni sobre la diversitat biològica](#), “*El cambio climático también representa una amenaza para la biodiversidad. El aumento de las temperaturas originará cambios en la distribución de la fauna y flora silvestres y la pérdida de numerosos hábitats*”.

A més, des de la [direcció general de medi ambient de la comissió europea](#), també consideren que el canvi climàtic té el potencial, en poques dècades, de reduir els esforços en conservació i ús sostenible de la biodiversitat. Així, retallades en les emissions dels gasos amb efecte hivernacle¹² són necessàries per a mitigar aquest perill. D'aquí la necessitat de tenir en compte i complir el protocol de Kyoto.

Per altra banda, no només té importància segons dirigents europeus, sinó que a nivell de població també es considera com un dels perills més importants per a la biodiversitat, tal i com es reflexa en una enquesta realitzada a 27.000 habitants dels estats membres de la UE, durant el 2010: “[Attitudes of Europeans towards the issue of biodiversity](#)”. Tal i com es pot veure en el gràfic adjacent, les respostes a: “quin és el principal perill per a la biodiversitat?” van concloure que un 27% dels enquestats consideraven que el principal perill era la contaminació de l'aire i l'aigua, percentatge molt similar al de desastres fets per l'home, tals com accidents industrials. Així, el canvi climàtic com a causa directa se situa en quart lloc, amb un 13% dels enquestats.

¹² Els gasos amb efecte Hivernacle, segons el protocol de Kyoto, annex A, són: Diòxid de carboni (CO₂), Metà (CH₄), òxid nitròs (N₂O), hidrofluorocarbons (HFC), perfluorocarbons (PFC), hexafluorur de sofre (SF₆).

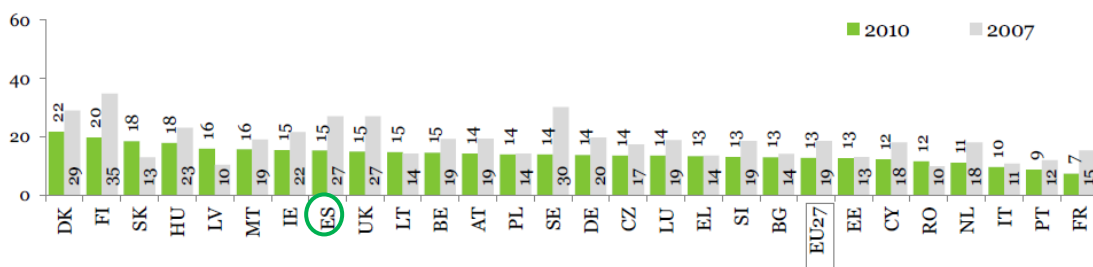
Most important threats to biodiversity, 2007-2010

Q7. I will read out a list to you. Please tell me, from the following list, what threatens biodiversity the MOST?
Base: all respondents, % EU27

Most important threats to biodiversity, 2007-2010

Climate change

Q7. I will read out a list to you. Please tell me, from the following list, what threatens biodiversity the MOST?
%, Base: all respondents, by country

Per tots aquests motius, es considera important parlar del [Protocol de Kyoto de la Convenció de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic](#), celebrat el 1998.

Aquest protocol estableix que cada part que hi intervé ha d'aplicar polítiques i mesures de conformitat amb les seves circumstàncies nacionals (foment de l'eficiència energètica, modalitats agrícoles sostenibles, investigació de formes noves i renovables d'energia i de tecnologies de segrest de diòxid de carboni, entre altres) (article 2, pàg. 2), per tal que s'assegurin *”individual o conjuntament, de que sus emisiones antropógenas agregadas, expresadas en dióxido de carbono equivalente, de los gases de efecto invernadero enumerados [...] no excedan de las cantidades atribuidas a ellas, calculadas en función de los compromisos cuantificados de limitación y reducción de las emisiones consignados para ellas en el anexo B¹³ [...] con miras a reducir el total*

¹³ L'annex B, inclou cada Part inclosa en el Conveni, juntament amb el compromís quantificat de limitació o reducció de les emissions (% del nivell de l'any o període de base).

de sus emisiones de esos gases a un nivel inferior en no menos de 5% al de 1990 en el período de compromiso comprendido entre el año 2008 y el 2012.” (article 3, pàg. 3). Alhora, ha d’existir cooperativitat entre les diferents parts del Conveni en aquest àmbit.

Per altra banda, la Conferència de les Parts concedeix cert grau de flexibilitat, segons l’article 3, a les parts que estan en transició cap a una economia de mercat. Pel que fa a la cooperació entre països, aquest mateix article estableix que:

“Toda unidad de reducción de emisiones, o toda fracción de una cantidad atribuida, que adquiera una Parte de otra Parte [...] se sumará a la cantidad atribuida a la Parte que la adquiera.

Toda unidad de reducción de emisiones, o toda fracción de una cantidad atribuida, que transfiera una Parte a otra Parte [...] se deducirá de la cantidad atribuida a la Parte que la transfiera.

[...]

Si en un período de compromiso las emisiones de una Parte [...] son inferiores a la cantidad atribuida a ella [...], la diferencia se agregará, a petición de esa Parte, a la cantidad que se atribuya a esa Parte para futuros períodos de compromiso.”

Per aquest motiu, a l’article 6 es considera que *“A los efectos de cumplir los compromisos [...], toda Parte incluida en el anexo B podrá transferir a cualquiera otra de esas Partes, o adquirir de ella, las unidades de reducción de emisiones resultantes de proyectos encaminados a reducir las emisiones antropógenas por las fuentes o incrementar la absorción antropógena por los sumideros de los gases de efecto invernadero en cualquier sector de la economía”*, sempre que sigui un canvi prou significatiu respecte a si no es fes res.

Per tal d’estimar les emissions antropògenes per les diferents fonts i de l’absorció pels embornals de tots els gasos amb efecte hivernacle¹⁴, cal que cada part estableixi un sistema nacional amb aquesta finalitat, segons l’article 5.

Per a poder complir l’article 5, cal que cada Part incorpori un inventari anual de les emissions antropògenes per les diferents fonts i de l’absorció pels embornals de tots els gasos amb efecte hivernacle no controlats pel Protocol de Montreal¹⁵, segons l’article 7.

¹⁴ Els gasos amb efecte Hivernacle, segons el protocol de Kyoto, annex A, són: Diòxid de carboni (CO₂), Metà (CH₄), òxid nitròs (N₂O), hidrofluorocarbons (HFC), perfluorocarbons (PFC), hexafluorur de sofre (SF₆).

¹⁵ Protocol de Montreal, relatiu a les substàncies que esgoten la capa d’ozó, entre les que es troben clorofluorocarbons, halons, tetraclorur de carboni i metilbromur.

Aquest inventari s'examina, segons l'article 8, per un equip d'experts designat per la Conferència de les parts, que avaluaran tècnicament tots els aspectes d'aplicació d'aquest protocol.

Per últim, destacar que segons l'article 10, les diferents parts han d'establir programes nacionals, o fins i tot regionals, per a l'actualització periòdica dels esmentats inventaris. Alhora, també han de publicar i actualitzar periòdicament programes que continguin mesures per mitigar el canvi climàtic i mesures per facilitar una adaptació adequada al canvi climàtic.

PANORAMA EUROPEU

A nivell europeu, s'han anat ratificant els diferents convenis internacionals relacionats amb el medi ambient i la biodiversitat i s'han incorporat a la base de la legislació comunitària. Alhora, en el tractat de la Unió Europea també figura com a punt base de la legislació europea, tenint en compte que es una competència compartida amb els Estats membres.

1. TRACTAT DE FUNCIONAMENT DE LA UNIÓ EUROPEA (Versió consolidada)

Dins de la tercera part, anomenada polítiques i accions internes de la Unió hi ha un títol dedicat exclusivament al medi ambient (títol XX), compost per 3 articles. En aquest s'hi indica que la política en aquest sentit té com a objectius (article 19.1):

*“— la conservación, la protección y la mejora de la calidad del medio ambiente,
— la protección de la salud de las personas,
— la utilización prudente y racional de los recursos naturales,
— el fomento de medidas a escala internacional destinadas a hacer frente a los problemas regionales o mundiales del medio ambiente. y en particular a luchar contra el cambio climático.”*

Per aconseguir un nivell de protecció elevat, tenint en compte la diversitat de situacions existents a les diferents regions de la Unió, es basarà en els principis de cautela i d'acció preventiva, en el principi de correcció dels atemptats al medi ambient i en el principi de “qui contamina, paga”. Alhora, s'insta a la cooperació entre la UE i els Estats membres amb països tercers i organitzacions internacionals competents (article 19.1).

Per altra banda, els programes d'acció de caràcter general ve adoptat pel Parlament Europeu i el Consell. Alhora, els Estats membres s'encarregaran de la finançament i execució de la política en matèria de medi ambient (article 19.2) i si s'escau, de mesures de major protecció, sempre que siguin compatibles amb el present tractat (article 19.3).

2. MARC LEGISLATIU GENERAL EN MATÈRIA DE MEDI AMBIENT

Dels convenis que s'han comentat, el de Rio de Janeiro (CBD) és el més important. Per a complir-lo, la Unió Europea ha establert un seguit de mesures legislatives, que es troben recollides en un text anomenat “[Convenio sobre la diversidad biológica](#).”

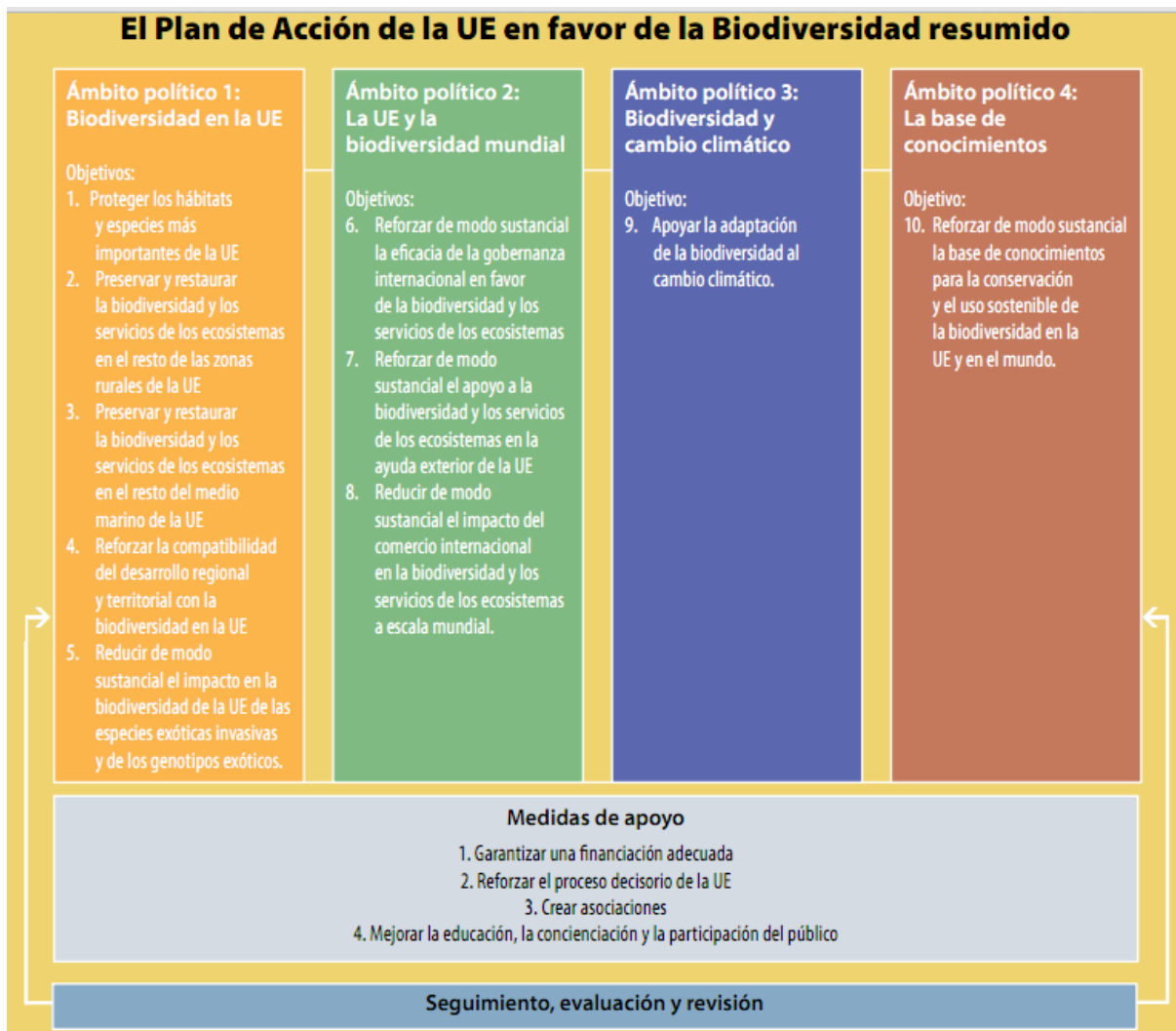
[Aplicación en la Unión Europea](#)”. A continuació es fa un resum del marc legislatiu europeu en aquest context, a partir de l’adaptació del document esmentat.

Amb la finalitat d’aplicar el Conveni de Río de Janeiro, la UE estableix, el 1998, la seva Estratègia de la biodiversitat. Es tracta d’un pla amb mesures generals per a complir els objectius del CBD. Alhora, la Direcció General (DG) del Medi Ambient de la Comissió Europea inclou les consideracions sobre biodiversitat en totes les polítiques de Medi Ambient. Tot i així, la biodiversitat es veu afectada per moltes altres activitats, de manera que la majoria del marc legislatiu té en compte el CBD. Aquest procés es duu a terme gràcies al Procés de Cardiff, que permet integrar els factors mediambientals en sectors claus de la política europea.

La Estratègia de Biodiversitat s’aplica mitjançant plans d’acció sectorials o intersectorials, juntament amb mecanismes per avaluar-ne el progrés. Al 2001 s’inicien 4 plans importants en aquest sentit:

- Sobre la conservació dels recursos naturals.
- Agricultura.
- Pesca.
- Cooperació econòmica i al desenvolupament.

Per altra banda, un cop ratificat el conveni de Johannesburg, s’aprova una Estratègia per al Desenvolupament Sostenible, que inclou com a objectiu principal detenir la davallada de la biodiversitat per al 2010. Així, es coordinen ambdues Estratègies en la comunicació [“Detener la pérdida de biodiversidad para 2010 y más adelante”](#) on es plantegen mesures concretes i es descriuen les responsabilitats de les institucions de la UE i dels diferents Estats membres. Alhora, explica amb detall les mesures per a detenir la pèrdua de biodiversitat i per complir els compromisos internacionals en aquest aspecte. Per a tenir una idea bàsica, a continuació figura l’esquema del pla, extret del mateix document:

Alhora, es creen uns indicadors mediambientals bàsics, basat en la CBD, per a avaluar l'evolució dels factors relacionats amb la diversitat biològica.

Un dels objectius principals d'aquest pla es millorar i mantenir la fauna i flora úniques d'Europa, juntament amb els seus ecosistemes i els seus hàbitats.

Pel que fa a la conservació *in situ*, destacar bàsicament 2 directives:

- Directiva d'aus (Directiva 2009/147/CEE del Parlament Europeu i del Consell de 30 de novembre de 2009, relativa a la conservació de les aus silvestres), on calia un enfocament a nivell europeu per a coordinar les iniciatives nacionals, sobretot en el cas d'espècies d'aus migratòries¹⁶. En aquesta, s'hi descriuen zones de protecció especial per a espècies amenaçades, així com els aiguamolls com a zones d'importància per a les aus migratòries.

¹⁶Totes les directives comentades en aquest apartat es detallaran posteriorment.

- Directiva d'hàbitats (Directiva 92/43/CEE del consell de 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres). Obliga als Estats membres a crear zones especials de conservació per al manteniment dels hàbitats. A més, defineix principis de gestió per a crear un equilibri entre la conservació i les necessitats socials i econòmiques.

També presenta un reglament per a aplicació del CITES¹⁷ (1997), que regula les importacions, exportacions i moviments dins de la UE d'espècies animals i vegetals que poden ser una amenaça per als ecosistemes europeus.

Dins de la conservació *in situ*, un dels punts importants és l'amenaça d'espècies invasores. Per aquest motiu s'aborda des de diferents punts de vista, com pot ser la gestió de les zones protegides o mesures legals per a inspeccionar i controlar els règims i processos de quarantena d'organismes vius. A dia d'avui, la Comissió Europea compta amb COM(2008) 789: Comunicació de la Comissió al Consell, al Parlament Europeu, al Comitè Econòmic i Social Europeu i al Comitè de Regions, de 3 de desembre de 2009. "Cap a una estratègia de la UE sobre especies invasores" (2009/C 306/10), on s'estan establint directius per a la realització d'una normativa futura.

No es pot oblidar que dins d'aquest àmbit també s'hi inclou la biodiversitat agrícola, que es protegeix mitjançant iniciatives incloses en el Programa comunitari sobre la conservació dels recursos genètics per a l'agricultura.

Referent a la conservació *ex situ*, comentar que els diferents Estats disposen de reserves d'espècies, subespècies i altres varietats en bancs de llavors, bancs de gens, jardins botànics i zoològics. Així, legalment es compta amb un *Plan de acción europeo de jardines botánicos* (1994) i la *Directiva de los zoológicos* (1999).

Com en el cas anterior, la UE també s'ha centrat en la biodiversitat agrícola, amb iniciatives com el *Reglamento relativo a la conservación, caracterización, recolección y utilización de los recursos genéticos del sector agrario*.

Tampoc oblida l'altre gran objectiu del CBD: l'ús sostenible de la biodiversitat. Per aquest motiu, estableix diferents iniciatives i mesures legislatives en agricultura, pesca i zones forestals, descrites amb detall en el document, seguint els preceptes descrits tant en el Conveni de Rio de Janeiro com al de Johannesburg.

¹⁷ CITES: Convención sobre el Comercio Internacional de Especies Amenazadas de Fauna y Flora Silvestres

Seguint també ambdós convenis, es considera important informar a la població sobre la biodiversitat per a promoure la consciència i la educació en el CBD, ja que l'actitud de la població influeix en la pressió que pot patir. D'aquesta manera, la Comissió Europea recolza iniciatives com el Dia Internacional de la Biodiversitat (22 de maig), així com cursos i projectes relacionats amb el medi ambient dins dels seus propis programes d'educació, entre altres.

Un altre punt important dins el CBD, i que la UE ha implantat, és un sistema efectiu d'avaluació de l'impacte mediambiental per a detectar projectes que representin un alt risc per a la biodiversitat. Amb aquesta finalitat tenim la *Directiva [2001/42/CE](#) sobre la evaluación de los efectos de determinados planes y programas en el medio ambiente*, que va entrar en vigor el 2004, que exigeix als Estats Membres que integrin la diversitat biològica als seus procediments d'avaluació ambiental. A més, també tenim la *Directiva 85/337/CEE del Consejo, de 27 de junio de 1985, relativa a la evaluación de las repercusiones de determinados proyectos públicos y privados sobre el medio ambiente*, modificada al 1997. D'aquesta manera, es garanteix que l'avaluació de l'impacte ambiental es realitzi uniformement a tota la UE.

A més, s'estableix un règim de responsabilitat amb la UE, gràcies a la *Directiva 2004/35/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 21 de abril de 2004, sobre responsabilidad medioambiental en relación con la prevención y reparación de daños medioambientales* i modificada per la *Directiva 2006/21/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 15 de marzo de 2006, sobre la gestión de los residuos de industrias extractivas*. Aquesta, estableix mesures de prevenció i reparació, incloent la recuperació de l'hàbitat al mateix lloc o en un altre d'equivalent, i protegeix àrees i espècies protegides a escala nacional i de la UE, entre altres.

Per últim, queda comentar com es financen les ajudes econòmiques pel Medi Ambient dins de la UE. Es duu a terme mitjançant l'Instrument Financer per al medi ambient (LIFE), creat el 1992. Està format per 3 temes:

- Natura
- Medi ambient
- Països tercers

El 2007, s'aprova una versió revisada, anomenada LIFE+, que presenta un pressupost total de 1900 milions d'euros per al període 2007-2013. El 78% es dedicaran a subvencionar projectes d'actuació i d'aquest, el 50% com a mínim per a natura i biodiversitat. Aquesta versió es troba a la *Reglamento (CE) No 614/2007 del*

Parlamento Europeo y del Consejo de 23 de mayo de 2007 relativo al instrumento financiero para el medio ambiente (LIFE+).

De tot el marc legislatiu comentat, es detallen les normatives relacionades directament amb la conservació de la biodiversitat, finalitat del present treball.

3. CONSERVACIÓ *IN SITU*:

L'article 2 del CBD, defineix la conservació *in situ*, com aquella conservació dels ecosistemes i els hàbitats naturals, així com el manteniment i recuperació de les poblacions viables d'espècies en els seus entorns naturals¹⁸. Amb aquesta finalitat, la UE legisla dues normatives bàsiques: la *Directiva 92/43/CEE del Consejo de 21 de mayo de 1992, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres* i la *Directiva 2009/147/CEE del Parlamento Europeo y del Consejo de 30 de noviembre de 2009, relativa a la conservación de las aves silvestres*, ja que la primera no les cobreix.

a. [Directiva 92/43/CEE Consejo de 21 de mayo de 1992, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres.](#) Text consolidat.

L'objectiu d'aquesta llei, descrit a l'article 2, pàg. 6, és "*contribuir a garantizar la biodiversidad mediante la conservación¹⁹ de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres en el territorio europeo de los Estados miembros al que se aplica el Tratado*", mitjançant mesures que mantinguin o restableixin el seu estat de conservació favorable²⁰. Sempre s'haurà de tenir en compte les exigències econòmiques, social i culturals, així com les particularitats regionals i locals.

¹⁸ Text adaptat de l'article 2 del citat conveni

¹⁹ Entès com al conjunt d'influències que actuen sobre una espècie i poden afectar a llarg termini a la distribució i importància de les poblacions en un determinat territori (art.1.i).

²⁰ Es considera favorable quan: a) la dinàmica de les poblacions indiquin que l'espècie pot continuar formant a llarg termini un element vital del seu hàbitat; b) el seu hàbitat no estigui reduït ni en amenaça; c) existeixi y segueixi existint un hàbitat d'extensió suficient per a mantenir les poblacions a llarg termini (art.1.i).

Conservació dels hàbitats naturals²¹ i dels hàbitats d'espècies²²:

Per a complir els objectius s'implanta, segons l'article 3, pàg. 6, la creació d'una xarxa ecològica europea coherent de zones especials de conservació: Xarxa Natura 2000, que garanteixi el manteniment o restabliment, en un estat de conservació favorable, dels hàbitats naturals i els de les espècies de la seva àrea de distribució. A més, cada Estat membre ha de contribuir a la seva constitució, en funció de la representació que tinguin en el seu territori dels hàbitats senyalats, designant llocs i zones especials de conservació.

Per a designar aquest llocs, segons l'article 4, pàg. 7, cada Estat membre ha d'usar informació científica i els criteris de selecció dels llocs que poden classificar-se com a llocs d'importància comunitària i designar-se zones especials de conservació (ZEC) (annex 3). Els llocs s'han d'indicar segons els tipus d'hàbitats naturals enumerats a l'annex 1 i de les espècies autòctones enumerades a l'annex 2. Per a espècies, terrestres i marítimes, de territori extens, cal indicar els llocs amb elements físics o biològics essencials per a la reproducció i vida.

Aquesta llista s'ha de remetre en el curs dels 3 anys següents a la notificació de la Directiva, amb informació detallada del lloc (mapa, ubicació, extensió i resultats dels criteris de l'annex 3). A continuació, la Comissió, amb l'acord dels Estats membres, redactarà un projecte de llista, en un termini de 6 anys, de llocs d'importància comunitària²³ (inclourà un o diversos hàbitats naturals prioritaris o una o diverses espècies prioritàries). Un cop se seleccioni un d'aquests llocs, l'Estat membre el designarà com a zona especial de conservació en un termini de 6 anys. Les prioritats es fixaran en funció, entre altres coses, de les amenaces de deteriorament i destrucció.

En el cas que hi hagi discrepàncies entre la Comissió i un Estat membre sobre la importància d'un lloc, es fixa a l'article 5, pàg. 8, un procés de concertació Bilateral entre ambdós.

Un cop seleccionades les zones especials de conservació, l'article 6, pàg. 8, fixa que *“los Estados miembros fijarán las medidas de conservación necesarias que implicarán, en su caso, adecuados planes de gestión, específicos a los lugares o*

²¹ Entès com a zones terrestre o aquàtiques diferenciades per característiques geogràfiques, abiòtiques i biòtiques (art.1.b)

²² Entès com al medi definit per factors biològics específics on viu l'espècie en una de les fases del seu cicle biològic (art1.f)

²³ Entès com a lloc, que contribueixi de forma apreciable a mantenir o restablir un tipus d'hàbitat natural de l'annex 1 o una espècie de l'annex 2, per contribuir a la coherència de Natura 2000. (art.1.k).

integrados en otros planes de desarrollo, y las apropiadas medidas reglamentarias, administrativas o contractuales, [...]”, així com “medidas apropiadas para evitar [...] el deterioro de los hábitats naturales y de los hábitats de especies, así como las alteraciones que repercutan en las especies que hayan motivado la designación de las zonas, en la medida en que dichas alteraciones puedan tener un efecto apreciable en lo que respecta a los objetivos de la presente Directiva”. També s’ha de tenir en compte qualsevol iniciativa que indirectament pugui afectar els llocs, de forma que les autoritats nacionals només l’acceptarà quan s’asseguri que no perjudica la integritat del lloc. Si és imprescindible dur-la a terme, cal que l’Estat membre prengui mesures compensatòries per garantir Xarxa Natura 2000, informant a la Comissió.

Aquesta directiva també accepta, a l’article 8, pàg. 9, el co-finançament per a projectes relacionats amb aquests espais, sempre i quan siguin acceptats per la Comissió.

La Xarxa Natura 2000 no és una xarxa estàtica, sinó que de forma periòdica es revisaran les categories de les zones especials de conservació, tenint en compte l’evolució natural obtinguda a partir de la vigilància, establerta a l’article 11 (article 9, pàg. 10)

Protecció de les espècies:

A l’article 12 i 13 es regula, respectivament, la protecció de les espècies animals i vegetals, que apareixen a l’annex 4²⁴, en qualsevol fase del cicle. Ara bé, es permet la recollida a la natura i l’explotació d’espècimens de fauna i flora, que apareguin a l’annex 5²⁵, sempre i quan es mantingui un estat de conservació favorable (article 14, pàg. 11).

Alhora, es prohibeix l’ús de mètodes no selectius de captura i sacrifici d’espècies de fauna silvestres que puguin provocar la desaparició, a nivell local, o perjudicar greument la tranquil·litat de les poblacions (article 15, pàg. 12).

No obstant, s’estableixen un seguit d’excepcions per a les dispositives anteriors, a l’article 16:

²⁴ Annex 4: espècies animals i vegetals d’interès comunitari que requereixen una protecció estricta.

²⁵ Annex 5: espècies animals i vegetals d’interès comunitari, la recollida i explotació dels quals poden ser objecte de mesures de gestió.

- “a) con el fin de proteger la fauna y flora silvestres y de conservar los hábitats naturales;*
- b) para evitar daños graves en especial a los cultivos, al ganado, a los bosques, a las pesquerías y a las aguas, así como a otras formas de propiedad;*
- c) en beneficio de la salud y seguridad públicas o por razones imperativas de interés público de primer orden, incluidas las de carácter socioeconómico y consecuencias beneficiosas de importancia primordial para el medio ambiente;*
- d) para favorecer la investigación y educación, la repoblación, la reintroducción de dichas especies y para las operaciones de reproducción necesarias a dichos fines, incluida la propagación artificial de plantas;*
- e) para permitir, en condiciones de riguroso control, con criterio selectivo y de forma limitada, la toma o posesión de un número limitado y especificado por las autoridades nacionales competentes de determinados especímenes de las especies que se enumeran en el Anexo IV.”*

A continuació, la directiva presenta un seguit d'articles de caire més tècnic: elaboració d'informes, projectes d'investigació, modificació d'annexes.

Per últim, comentar les disposicions complementàries, recollides a l'article 22, sobre altres funcions dels Estats membres:

- “a) estudiarán la conveniencia de reintroducir especies del Anexo IV, autóctonas de su territorio, siempre que esta medida contribuya a su conservación [...].*
- b) garantizarán que la introducción intencionada en la naturaleza de una especie que no sea autóctona de su territorio se regule de modo que no perjudique a la fauna y flora silvestres autóctonas ni a sus hábitats naturales en su zona de distribución natural [...].*
- c) fomentarán la educación e información general sobre la necesidad de proteger las especies de fauna y flora silvestres.”*

A continuació es resumeixen les [dates](#) de l'acte principal i de les seves modificacions:

Actes		Entrada en vigor	Termini de transposició	Diari Oficial
	Directiva 92/43/CEE	10/06/1992	10/06/1994	DO L 206 de 22.7.1992
Mod.	Directiva 97/627CE	29/11/1997	31/12/1997	DO L 305 de 8.11.1997
	Reglament (CE) n°1882/2003	20/11/2003	-	DO L 284 de 30.10.2003
	Directiva 2006/105/CEE	01/01/2007	01/01/2007	DO L 363 de 20.12.2006

b. [Directiva 2009/147/CEE](#) del Parlamento Europeo y del Consejo de 30 de noviembre de 2009, relativa a la conservación de las aves silvestres.

La primera llei que es va establir en aquest àmbit va ser la *Directiva 79/409/CEE del Consejo de 2 d'abril de 1979, relativa a la conservación de las aves silvestres*. No obstant, recentment ha sigut substituïda²⁶ per la present Directiva, que ha entrat en [vigor](#) el 10 de febrer de 2010.

Amb aquesta directiva es busca la “*conservación de todas las especies de aves que viven normalmente en estado salvaje en el territorio europeo de los Estados miembros [..]. Tendrá como objetivo la protección, la administración y la regulación de dichas especies y de su explotación*”, així com “*sus huevos, nidos y hábitats*” (article 1, pàg. 2).

Per aconseguir aquest objectiu, considera necessari mantenir o adaptar les poblacions d'aus salvatges en circumstàncies ecològiques, científiques i culturals idònies, però tenint en compte les exigències econòmiques i recreatives (article 2, pàg. 2). Així, cal mantenir o restablir la diversitat i superfície suficient d'hàbitat, mitjançant la creació de zones de protecció, que es mantindran i ordenaran en funció dels imperatius ecològics, i el desenvolupament de biòtops nous, així com el restabliment dels destruïts (article 3, pàg. 2).

La directiva s'acompanya d'una llista d'espècies a l'annex I, pàg. 6, les quals són objecte de conservació especial en quant al seu hàbitat, per assegurar-hi la supervivència i la reproducció. Així, es tenen en compte les espècies (article 4, pàg. 3):

- En perill d'extinció.
- Vulnerables a determinades modificacions dels hàbitats.
- Considerades com a rares²⁷.
- Que requereixin una atenció particular degut al caràcter específic del seu hàbitat.

En el mateix article s'insta als Estats membres a classificar com a zones de protecció especial (ZPE), els territoris més adequats, en número i superfície, per a la conservació d'aquestes espècies dins de l'àrea marítima i terrestre, així com també les àrees de muda, hibernació i àrees de descans per a les espècies migratòries. Per altra

²⁶ La derogació queda palesa a l'article 18, pàg. 5 de la Directiva 2009/147/CEE.

²⁷ Entenent com a rares, aquelles espècies amb poblacions escasses o que la seva distribució local és limitada.

banda, insta a tenir en consideració les zones d'aiguamolls, ja que estan en regressió a tota Europa.

A partir d'aquí, se segueix una via similar a les ZEC de la *Directiva 92/43/CEE, de 21 de mayo, relativa a la conservació de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres*, tant per la seva aprovació com davant la seva protecció per part de l'Estat membre corresponent (evitant la contaminació i el deteriorament dels hàbitats així com les perturbacions que afecten a les aus).

Com a mesura de protecció de les pròpies aus, cal dir que es prohibeix:

- “a) matarlas o capturarlas de forma intencionada, sea cual fuera el método empleado;*
- b) destruir o dañar de forma intencionada sus nidos y sus huevos y quitar sus nidos;*
- c) recoger sus huevos en la naturaleza y retenerlos, aun estando vacíos;*
- d) perturbarlos de forma intencionada, en particular durante el período de reproducción y de crianza, en la medida que la perturbación tuviera un efecto significativo en cuanto a los objetivos de la presente Directiva;*
- e) retener aves de especies cuya caza y captura no estén permitidas.”* (article 5, pàg. 3).

També es prohibeix *“la venta, el transporte para la venta, la retención para la venta así como el poner en venta aves vivas o muertas al igual que cualquier parte o producto obtenido a partir del ave, fácilmente identificables.”* (article 6, pàg.3). Aquest punt difereix pel cas de les espècies de la part A de l'annex II, pàg. 11, sempre i quan s'hagi matat o capturat de forma lícita o s'hagi adquirit també lícitament. Pel que fa a les aus de la part B del mateix annex, aquestes activitats, de forma limitada, queden sota decisió dels Estats membres. Aquests estaran supeditats a la recomanació, publicada al Diari Oficial de la Unió Europea, duta a terme per la Comissió (article 6, pàg.3).

Les espècies d'aquest mateix annex es poden caçar, sempre i quan no es comprometin els esforços de conservació en la seva àrea de distribució: les espècies que figuren a la part A es poden caçar dins la zona geogràfica marítima i terrestre d'aplicació de la Directiva; per contra, les que figuren a la part B, només es poden caçar en els Estats membre on es mencionen (article 7, pàg.4). Ara bé, es prohibeix qualsevol mètode o instal·lació que pugui causar la desaparició local d'una espècie, sobretot amb

els mètodes descrits a l'annex IV, pàg. 15, així com qualsevol persecució descrita en l'apartat b del mateix annex (article 8, pàg. 4).

Les consideracions de protecció esmentades, poden no realitzar-se si els Estats membres consideren que no queda més solució pels motius següents:

“a) en aras de la salud y de la seguridad públicas; en aras de la seguridad aérea; para prevenir perjuicios importantes a los cultivos, el ganado, a los bosques, a la pesca y a las aguas; para proteger la flora y la fauna;

b) para fines de investigación o de enseñanza, de repoblación, de reintroducción así como para la crianza orientada a dichas acciones;

c) para permitir, en condiciones estrictamente controladas y de un modo selectivo, la captura, la retención o cualquier otra explotación prudente de determinadas aves en pequeñas cantidades.” (article 9, pàg. 4).

Ara bé, caldrà remetre un informe anual a la Comissió, indicant les espècies, els medis de captura o mort autoritzats, quan, on i perquè es fa excepció, entre altres (article 9, pàg. 4).

Per últim queda dir que els Estats membres han d'evitar que l'entrada d'espècies d'aus que no siguin salvatges, als seus territoris, no perjudiqui la flora i fauna locals (article 11, pàg. 5). Per altra banda, segons l'article 14, pàg. 5, *“Los Estados miembros podrán tomar medidas de protección más estrictas que las previstas por la presente Directiva”*.

Un cop explicada la normativa directament implicada en la conservació *in situ*, cal dir que la UE també disposa de normatives que l'afecten indirectament. Disposada d'eines per al control de comerç de fauna i flora silvestres, recollides en el *Reglamento (CE) núm. 338/97 del Consejo de 9 de diciembre de 1996, relativo a la protección de fauna y flora silvestres mediante el control de su comercio*. També disposa de certs instruments per al control de les espècies invasores: *COM(2008) 789: Comunicación de la Comisión al Consejo, al Parlamento Europeo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de Regiones, de 3 de diciembre de 2009. “Hacia una estrategia de la UE sobre especies invasoras” (2009/C 306/10)*.

c. [Reglamento \(CE\) núm. 338/97 del Consejo de 9 de diciembre de 1996, relativo a la protección de fauna y flora silvestres mediante el control de su comercio.](#) Text consolidat.

Aquest, deroga (article 21, pàg. 21) el [Reglamento \(CEE\) n° 3626/82 del Consejo de 3 de diciembre de 1982, relativo a la aplicación en la Comunidad del Convenio sobre el comercio internacional de especies amenazadas de fauna y flora, a partir del qual, la CITES²⁸ es aplicable a nivell de la UE.](#)

Amb aquesta normativa es busca “*proteger las especies de la fauna y flora silvestres y asegurar su conservación controlando su comercio [...]*” (Article 1, pàg. 4).

El text s’acompanya de 4 annexes (Article 3, pàg. 6), que inclouen:

Annex A: espècies enumerades en l’apènx I²⁹ de la CITES i totes aquelles que es demandin a la UE per al comerç internacional i estiguin en perill d’extinció o siguin tant rares que es comprometí la seva supervivència.

Annex B: espècies incloses en l’apèndix II³⁰ de la CITES, espècies de l’apèndix I que els Estats membres hagin presentat reserva i espècies, el comerç de les quals pugés posar en perill la seva supervivència. Alhora, s’hi inclouen espècies que tenen similitud amb espècies de l’annex A, per incrementar-ne el control i espècies que representen un perill si s’introdueixen representin una amenaça ecològica.

Annex C: espècies de l’Apèndix III³¹ de la CITES i les de l’apèndix II que s’hagin mostrat reserves.

Annex D: espècies no incloses en cap altre annex però que necessitin una vigilància i les de l’apèndix III, sobre les que es tingui alguna reserva.

²⁸ [CITES](#) (Convenció sobre el Comerç Internacional d’Espècies Amenaçades de Fauna i Flora Silvestre) és un acord internacional, que busca vetllar perquè el comerç internacional d’espècies d’animals i plantes silvestres (vius o en parts) no constitueixi una amenaça per a la seva supervivència.

S’inicia en una resolució aprovada en una reunió de la UICN, el 1963; però el text final s’aprova en una reunió, de representants de 80 països, a Washington DC, el 1973 i no entra en vigor fins el 1975.

L’adhesió al Conveni és voluntària, però jurídicament vinculant. Tot i així, no suplanta a les legislacions nacionals, ja que es busca que amb aquestes es promulgui la CITES.

²⁹ [Apèndix I](#): s’hi inclouen les espècies amb major grau de perill; així, es prohibeix el comerç internacional d’espècies d’aquestes espècies, excepte si és per fins no comercials.

³⁰ [Apèndix II](#): inclou espècies que no estan en perill d’extinció, però ho podrien ser si no se’n controla el comerç. També hi figuren espècies amb objectiu comercial semblant a les espècies incloses per motius de conservació.

³¹ [Apèndix III](#): Hi figuren les espècies incloses a sol·licitud d’un país participant, que ja en regula el seu comerç i necessita de la cooperació d’altres països per evitar-ne l’explotació insostenible o illegal.

El Reglament estableix un seguit de mesures, específiques per a les espècies de cada annex, tant per a la importació com per a l'exportació a la UE. (article 4, pàg. 7 i article 5, pàg. 10, respectivament). Ara bé, s'estableixen excepcions per a especímens nascuts i criats en captivitat o reproduïdes artificialment, per al trànsit d'animals dins la UE o per a institucions científiques (article 7, pàg.12).

L'últim punt a destacar és que regula el trasllat d'animals, indicant tots els passos que ha de seguir (article 9, pàg.14), així com els llocs concrets d'introducció i exportació (article 12, pàg. 16), segons l'annex a què pertanyin.

Cal dir que és una normativa amb moltes modificacions, que es detallen a continuació:

Actes		Entrada en vigor	Diari Oficial
Reglament (CE) n°338/97		01/03/1997	DO L 61 de 3.3.1997
Modificacions	Reglament (CE) n° 1497/2003	30/08/2003	DO L 215 de 27.8.2003
	Reglamento (CE) n° 1882/2003	20/11/2003	DO L 284 de 31.10.2003
	Reglamento (CE) n° 834/2004	19/05/2004	DO L 127 de 29.4.2004
	Reglamento (CE) n° 1332/2005	22/08/2005	DO L 215 de 19.8.2005
	Reglamento (CE) n° 398/2009	10/06/2009	DO L 126 de 21.5.2009

d. **COM(2008) 789**: *Comunicación de la Comisión al Consejo, al Parlamento Europeo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de Regiones, de 3 de diciembre de 2009. “Hacia una estrategia de la UE sobre especies invasoras” (2009/C 306/10).*

A nivell europeu no existeix cap instrument global per a controlar les espècies invasores, que suposen una disminució de la diversitat, així com una greu amenaça econòmica pels danys que provoquen i els costos que exigeixen el seu control, que s'estima en 12.000 milions d'euros a l'any. Tan sols es disposa del Reglament (CE) núm. 338/97, així com tota la normativa referent al control sanitari³² i al control de plagues en la flora, mitjançant la *Directiva 2000/29/CE*³³ del Consejo de 8 de mayo de 2000, relativa a las medidas de protección contra la introducción en la Comunidad de organismos nocivos para los vegetales o productos vegetales y contra su propagación

³² Per a més informació en aquest àmbit, es pot consultar:

http://europa.eu/legislation_summaries/food_safety/veterinary_checks_and_food_hygiene/index_es.htm, on hi figura un resum i un link directe a tota la normativa present.

³³ Aquesta normativa està fora de l'objectiu del treball. No obstant, si es desitja es pot consultar la versió consolidada a:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2000L0029:20100113:ES:PDF>.

al interior de la Comunidad. Però, com es pot veure, no es disposa de cap normativa concreta en relació a espècies de fauna invasores. Així, s'inicia un seguit de treballs encaminats en aquest sentit, que es recullen en el present document. Aquests compten amb l'ajuda del projecte DAISIE³⁴, fundat per la Comissió Europea: constitueix una inventari, contínuament actualitzat, dels perills biològics a nivell europeu.

Tenint en compte les vies d'entrada (jardins, aquaris per a vegetals i de sortides d'aqüicultura, introducció intencionada o com a contaminants per a animals), el sistema de colonització i dispersió d'aquestes espècies, s'estableix una enfocament en tres etapes, a partir de mesures en:

- a) Prevenció, mitjançant un increment de la freqüència de controls i inspeccions a les fronteres i realitzar un procés d'avaluació per determinar si s'accepten o no les importacions. Alhora, cal l'aplicació gestions per a controlar l'entrada d'aquestes espècies per via aquàtica.
- b) Ràpida detecció i eradicació.
- c) Control i/o confinament per evitar la propagació de l'espècie.

4. CONSERVACIÓ *EX SITU*:

Tal com es defineix a l'article 2 del CBD, la conservació *ex situ* es defineix com a la conservació de components de diversitat biològica fora dels seus hàbitats naturals. Així, la principal normativa de què es disposa en aquest sentit, per a la conservació de la biodiversitat animal és la *Directiva 1999/22/CE del Consejo de 29 de marzo de 1999, relativa al mantenimiento de animales salvajes en parques zoológicos.*

• **[Directiva 1999/22/CE](#) del Consejo de 29 de marzo de 1999, relativa al mantenimiento de animales salvajes en parques zoológicos.**

Per a la redacció es va tenir en compte el Reglament (CE) n° 338/97, la Directiva 79/409/CEE i la Directiva 92/43/CEE, així com les directrius per a la cura i allotjament dels animals en parcs zoològics d'algunes organitzacions com la "Asociación Europea de Zoológicos y Acuarios" (EAZA) (preàmbul, pàg. 1). Així, els objectius que estableix són "*son proteger la fauna silvestre y conservar la biodiversidad mediante la adopción, por parte de los Estados miembros, de medidas relativas a la autorización e inspección*

³⁴ DAISIE: Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe.
<http://www.europe-aliens.org/index.do>

de los parques zoológicos en la Comunidad, potenciando así su papel en la conservación de la biodiversidad.” (article 1, pàg. 1).

Insta als Estats membres a adoptar mesures per tal que tots els parcs zoològics³⁵ compleixin les següents mesures de conservació (article 3, pàg.1):

- a) *“participación en la investigación que redunde en la conservación de especies, o formación en técnicas pertinentes de conservación, o intercambio de información sobre la conservación de especies o, cuando proceda, cría en cautividad, repoblación o reintroducción de especies en el medio silvestre;*
- b) *fomento de la educación y de la toma de conciencia por el público en lo que respecta a la conservación de la biodiversidad, en particular facilitando información sobre las especies expuestas y sus hábitats naturales;*
- c) *alojamiento de los animales en condiciones que persigan la satisfacción de las necesidades biológicas o de conservación de cada especie, entre otras cosas proporcionando a las especies los recintos adecuados a cada una de ellas y manteniendo un nivel elevado en la cría de animales, con un programa avanzado de atención veterinaria preventiva y curativa y de nutrición;*
- d) *prevención de la huida de los animales para evitar posibles amenazas ecológicas a las especies indígenas y prevención de la introducción de plagas y parásitos de procedencia exterior;*
- e) *mantenimiento de los registros actualizados de las colecciones del parque zoológico adaptados a las especies registradas.*”

Per a garantir el compliment d'aquestes pautes, s'insta als Estats membres a adoptar mesures sobre l'autorització i inspecció dels seus parcs, mitjançant una inspecció per parts de les autoritats competents (article 4, pàg.2). També especifica que, davant el tancament de la totalitat o part d'un parc zoològic, per falta d'autorització, *“los animales afectados sean tratados o trasladados con arreglo a condiciones que el Estado miembro considere pertinentes y adecuadas al objetivo y a las disposiciones de*

³⁵ S'enten com a parc zoològic, qualsevol establiment permanent on es mantinguin animals vius d'espècies silvestres per a l'exposició en públic, un mínim de 7 dies, però no inclou cirks, botigues d'animals ni qualsevol establiment que l'Estat membre eximeixi (Article 2, pàg. 1 Directiva 1999/22/CE)

la presente Directiva” (article 6, pàg. 2). Per últim, deixa llibertat d’actuació dels Estats membres en l’aplicació de les sancions (article 8, pàg.2).

5. REINTRODUCCIÓ D’ESPÈCIES

El punt d’unió entre la conservació *ex situ* i *in situ* és, en la majoria de casos, la reintroducció d’exemplars en el seu hàbitat o en un de similar però adequat. Així, es poden reintroduir exemplars d’una espècie desapareguda o alliberar exemplars d’una espècie no extingida, amb l’objectiu d’incrementar-ne la densitat en la seva àrea de distribució natural³⁶.

Aquestes reintroduccions s’han de fer de forma molt acurada i amb uns protocols concrets. No obstant, no existeix cap normativa en tot el marc legislatiu europeu i estatal que reguli aquest procés.

Per aquest motiu, cal seguir les directrius establertes per la [UICN](#): ***IUCN/SSC Guías Para Reintroducciones. Preparadas por el Grupo Especialista en Reintroducción de la Comisión de Supervivencia de Especies. Maig de 1995:***

Aquestes directrius s’usen com a orientació per a programes de reintroducció en diferents àmbits: per a individus criats en captiveri, per al desplaçament d’espècies silvestres o per espècies globalment amenaçades, amb un número limitat de fundadors, però també per a la reintroducció de vegetals.

6. AVALUACIÓ IMPACTE AMBIENTAL

Un punt molt important, que complementa la protecció de la biodiversitat, és l’avaluació de l’impacte ambiental en qualsevol projecte, ja que tal i com se cita a l’article 14 del CBD:

“[...] Cada Parte Contratante establecerá procedimientos apropiados por los que se exija la evaluación del impacto ambiental de aquellos proyectos propuestos que puedan tener efectos adversos importantes para la diversidad biológica con miras a evitar o reducir

al mínimo esos efectos y permitirá la participación del público en esos procedimientos [...]; promoverá arreglos nacionales sobre medidas de emergencia relacionadas con actividades [...] que entrañen graves e inminentes peligros para la diversidad biológica.”

³⁶ Adaptació de <http://ichn.iec.cat/EstrategiaCatalana/pdf/r316.pdf>

a. Directiva [85/337/CEE](#) del Consejo, de 27 de junio de 1985, relativa a la evaluación de las repercusiones de determinados proyectos públicos y privados sobre el medio ambiente.

Amb aquesta directiva es pretén que els Estats membres avaluïn “*las repercusiones sobre el medio ambiente de los proyectos públicos y privados que puedan tener repercusiones importantes sobre el medio ambiente*” (article 1), en particular degut a la seva natura, dimensions o localització. Aquests projectes queden s’inclouen a l’article 4, que defineix el contingut dels Annexes I i II.

Així, l’avaluació de les repercussions ha d’identificar, descriure i avaluar, els efectes directes i indirectes en (article 3):

- En l’home, la fauna i la flora.
- El terra, l’aigua, l’aire, el clima i el paisatge.
- La interacció entre tots els factors.
- Els béns materials i el patrimoni cultural.

Per altra banda, segons el tipus de projecte calen diferents directrius, esmentades a l’article 4, 5, 6 i 7. Un cop adoptada una decisió, els resultats es posen a disposició del públic i es poden remetre a altres Estats membres interessats, de forma que hi hagi la possibilitat que les parts interessades recorrin per la via judicial (article 9).

A continuació s’indiquen les [dates](#) més importants:

Actes		Entrada en vigor	Termini de transposició	Diari Oficial
Directiva 85/337/CEE		03/07/1985	03/07/1988	DO L 175 de 5.7.1985
Mod.	Directiva 97/11/CE	03/04/1997	14/03/1999	DO L 73 de 14.3.1997
	Directiva 2003/35/CE	25/06/2003	25/06/2005	DO L 56 de 25.6.2003

Ara bé, amb aquesta Directiva, l’avaluació de riscos té lloc a una fase on les possibilitats de repercussió significativa són sovint limitades. Les decisions sobre l’emplaçament d’un projecte, o sobre opcions alternatives, es poden haber pres com a part de plans per un sector ampli o d’una zona geogràfica sencera. Així, la *Directiva 2001/42/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 27 de junio de 2001, relativa a la evaluación de los efectos de determinados planes y programas en el medio ambiente,*

intenta cobrir els buits legals anteriors, exigint que s'evaluiin els efectes ambientals en un ampli espectre de plan i programes.³⁷

b. Directiva 2001/42/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 27 de junio de 2001, relativa a la evaluación de los efectos de determinados planes y programas en el medio ambiente:

D'una manera molt similar a l'anterior Directiva, el seu objectiu és “conseguir un elevado nivel de protección del medio ambiente y contribuir a la integración de aspectos medioambientales en la preparación y adopción de planes y programas con el fin de promover un desarrollo sostenible, garantizando la realización [...] de una evaluación medioambiental de determinados planes y programas que puedan tener efectos significativos en el medio ambiente.” (article 1, pàg. 3). Aquests projectes queden inclosos, juntament amb els que no requereixen l'avaluació, en l'article 3.

L'avaluació mediambiental, duta a terme per l'Estat membre responsable s'efectua durant la preparació i fins abans de la adopció o tramitació, pel procediment legislatiu, del pla o adopció. En el cas que formin part d'una jerarquia de projectes, l'avaluació es farà als diferents nivells, per evitar-ne la duplicitat (article 4, pàg. 4).

Aquest informe ha de comptar amb una identificació, descripció i avaluació dels problemes significatius, així com les alternatives raonables en funció de l'objectiu i l'àmbit d'aplicació del projecte, que figuren a l'annex I, pàg. 7 (article 5, pàg. 4). A més, inclou que per a determinar el grau d'especificació i l'amplitud cal consultar a les autoritats i al públic, incloent l'afectat o susceptible, designats pel propi Estat (article 6, pàg. 4). També preveu les consultes trans-frontereres, si el projecte té implicacions en un altre Estat (article 7, pàg.4).

A partir d'aquí, els conseqüents articles descriuen un camí molt similar al que se segueix amb l'avaluació mediambiental en la Directiva 85/337/CEE del Consejo, de 27 de junio de 1985.

A continuació, es referencia les [dates](#) importants:

Actes	Entrada en vigor	Termini de transposició	Diari Oficial
Directiva 2001/42/CE	21/07/2001	21/7/2004	DO L 197 de 21.7.2001

³⁷ Text adaptat del pròleg del document “*Aplicación de la Directiva 2001/42 relativa a la evaluación de los efectos de determinados planes y programas en el Medio Ambiente*”
http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/030923_sea_guidance_es.pdf

7. RESPONSABILITAT MEDIAMBIENTAL:

Molt lligat a l'impacte ambiental, però en un sentit més ampli, es pot fer referència a qualsevol dany ambiental que causi paratges contaminats, així com una contribució a la pèrdua de biodiversitat. En conseqüència, cal aplicar el principi de “qui contamina paga”, establert en el Tractat de la UE³⁸. D'aquesta forma, la *Directiva 2004/35/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 21 de abril de 2004, sobre responsabilidad medioambiental en relación con la prevención y reparación de daños medioambientales, es fonamenta en que un operador responsable*³⁹ d'un dany ambiental o una amenaça imminent, sigui declarat com a responsable financer, per tots els operadors adoptin mesures i practiques que minimitzin o redueixin aquests danys⁴⁰.

- ***Directiva 2004/35/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 21 de abril de 2004, sobre responsabilidad medioambiental en relación con la prevención y reparación de daños medioambientales.***

Amb aquesta directiva es busca “establecer un marco de responsabilidad medioambiental, basado en el principio de «quien contamina paga», para la prevención y la reparación de los daños medioambientales” (article 1, pàg. 4). Ja de la declaració d'objectius, sorgeixen l'expressió bàsica, recollida a l'article 2:

“Se entiende por «daño medioambiental»:

a) los daños a las especies y hábitats naturales protegidos, es decir, cualquier daño que produzca efectos adversos significativos en la posibilidad de alcanzar o de mantener

el estado favorable de conservación de dichos hábitats o especies. [...]. Los daños a las especies y hábitats naturales protegidos no incluirán los efectos adversos previamente identificados, derivados de un acto del operador expresamente autorizado por las autoridades competentes [...].

³⁸ Inclòs en l'article 19.1 del tractat de la UE.

(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:ES:PDF>)

³⁹ Entés com a qualsevol persona física o jurídica, privada o pública, que tingui una activitat professional o un poder determinant sobre el funcionament tècnic d'una activitat, incloent el titular d'un permís o autorització de la mateixa, o la persona que registri o notifiqui l'activitat. (article 2.6, pàg. 5, de la Directiva 2004/35/CE de 21 de abril de 2004),

⁴⁰ Text adaptat del preàmbul de la present directiva.

b) los daños a las aguas, es decir, cualquier daño que produzca efectos adversos significativos en el estado ecológico, químico o cuantitativo, o en el potencial ecológico [...].

c) los daños al suelo, es decir, cualquier contaminación del suelo que suponga un riesgo significativo de que se produzcan efectos adversos para la salud humana debidos a la introducción directa o indirecta de sustancias, preparados, organismos o microorganismos en el suelo o el subsuelo”.

Així, aquesta Directiva s'aplica als danys mediambientals o amenaces imminents, causats per activitats professionals enumerades a l'annex III o sempre que hagi sigut culpa o negligència de l'operador (article 3, pàg. 5); sempre i quan no formi part d'alguna de les excepcions incloses a l'article 4, pàg.6.

La normativa insta a l'operador a instaurar mesures preventives o reparadores, en funció de si existeix una amenaça imminent o un dany, respectivament, sempre avisant a l'autoritat competent (articles 5 i 6, pàg. 6). En el cas de mesures correctores, l'operador les ha de definir seguint l'Annex II de la Directiva, amb o sense la col·laboració de l'autoritat competent. S'hi s'han produït diversos danys mediambientals alhora, i no es poden resoldre al mateix temps, l'autoritat competent ha de fixar prioritats, tenint en compte la natura, l'abast i la gravetat de cada dany, així com la possibilitat de recuperació ambiental i els possibles riscos per a la salut humana (article 7, pàg. 7).

Per altra banda, els costos⁴¹ ocasionats per aquestes mesures han de ser sufragats pel propi operador, encara que s'hagin dut a terme per l'autoritat competent, a no ser que es demostrï no el dany o amenaça no ha sigut culpa o negligència seva (article 8, pàg. 7). L'autoritat competent pot recuperar els costos en un termini de 5 anys, des de la data d'aplicació de les mesures o quans s'hagi identificat el tercer o operador responsable (article 10, pàg. 8).

A més, recull la possibilitat que persones físiques o jurídiques que es puguin veure afectades o al·leguin una vulneració d'un dret o organitzacions, l'objectiu de les quals sigui protegir el medi ambient poden demanar a les autoritats competents que hi actuïn

⁴¹ Entesos com els costos justificats per garantir una aplicació adequada de la Directiva, incloent els costos d'avaluació de danys ambientals, d'avaluació d'amenaça imminent i de les opcions d'actuació possibles, així com els costos administratius, jurídics i d'execució, els costos de seguiment i supervisió, entre altres (article 2. 16, pàg. 5 de la Directiva 2004/35/CE de 21 de abril de 2004).

(sol·licitud d'acció), sempre que presentin informació que recolzi les seves observacions (article 12, pàg. 8).

Per últim, queda dir les [dates](#) importants, recollides als articles 19 i 20:

	Actes	Entrada en vigor	Termini de transposició	Diari Oficial
	Directiva 2004/35/CE	30/04/2004	30/04/2007	DO L 143 de 30.4.2004
Mod.	Directiva 2006/21/CE	01/05/2006	01/05/2008	DO L 102 de 11.4.2006

8. FINANÇAMENT D'AJUDES ECONÒMIQUES EN MEDI AMBIENT:

Per poder dur a terme una correcta conservació del medi ambient, cal una bona co-finançament comunitària. Aquesta ve donada per instruments financers horitzontals (Fons Europeu de Desenvolupament Regional, Fons Social Europeu, Fons de Cohesió, Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural, Programa marc sobre competitivitat i innovació, Fons Europeu de Pesca i el Setè Programa Marc d'Investigació, desenvolupament tecnològic i demostració), però també per un instrument financer per al medi ambient (LIFE+) propi, que es recull en el Reglamento (CE) N° 614/2007 del Parlamento Europeo y del Consejo de 23 de mayo de 2007, relativo al instrumento financiero para el medio ambiente (LIFE+).

Així, els seus recursos han d'emprar-se per a estudis i avaluacions, execució de la política i legislació mediambiental, celebrar reunions i seminaris amb experts i interessats, desenvolupar i mantenir xarxes i sistemes informàtics. Alhora, part dels recursos s'han de destinar a iniciatives i projectes per a informar, difondre i sensibilitzar a la població⁴².

- **[Reglamento \(CE\) N° 614/2007](#) del Parlamento Europeo y del Consejo de 23 de mayo de 2007, relativo al instrumento financiero para el medio ambiente (LIFE+).**

Com ja s'ha introduït, l'objectiu general de LIFE+ és “*contribuir a la aplicaci3n, actualizaci3n y desarrollo de la pol3tica y la legislaci3n comunitarias en materia de*

⁴² Text adaptat del preàmbul del Reglamento (CE) N° 614/2007 del Parlamento Europeo y del Consejo de 23 de mayo de 2007, relativo al instrumento financiero para el medio ambiente (LIFE+).

medio ambiente, incluida la integración del medio ambiente en otras políticas, con lo cual contribuirá al desarrollo sostenible [...]” (article 1, pàg.3). D’aquesta forma, els projectes que financi han de ser d’interès comunitari, buscant complir l’objectiu, així com tècnicament i financera coherents, viables i rentables. Per altra banda, han de garantir el valor afegit europeu, evitant finançar projectes repetitius. (article 3, pàg. 4).

Alhora, aquest instrument financer està format per 3 components (LIFE+ Naturaleza y Biodiversidad, LIFE+ Política y Gobernanza Medioambiental, LIFE+ Información y Comunicación), amb objectius específics per cadascun (article 4, pàg. 4):

“[...] Los objetivos específicos de LIFE+ Naturaleza y Biodiversidad serán:

a) contribuir a la aplicación de la política y la legislación comunitarias en materia de naturaleza y biodiversidad [...] y respaldar el ulterior desarrollo y ejecución de la red Natura 2000, incluidos los hábitats y las especies costeros y marinos;

b) contribuir a la consolidación de la base de conocimientos para el desarrollo, la valoración, el seguimiento y la evaluación de la política y la legislación comunitarias en materia de naturaleza y biodiversidad;

c) respaldar la concepción y aplicación de planteamientos e instrumentos para el seguimiento y la evaluación de la naturaleza y la biodiversidad y los factores, presiones y reacciones que tengan una incidencia sobre los mismos [...];

d) propiciar una mejor gobernanza en el ámbito del medio ambiente, fomentando la participación de las partes interesadas, incluidas las organizaciones no gubernamentales, en las consultas en torno a la política y legislación sobre naturaleza y biodiversidad y en su aplicación.

Los objetivos específicos de LIFE+ Política y Gobernanza Medioambiental serán, [...] en ámbitos prioritarios como el cambio climático, medio ambiente y salud y calidad de vida, así como recursos naturales y residuos:

a) contribuir al desarrollo y demostración de planteamientos, tecnologías, métodos e instrumentos políticos innovadores;

b) contribuir a la consolidación de la base de conocimientos para el desarrollo, la valoración, el seguimiento y la evaluación de la política y la legislación medioambientales;

c) respaldar la concepción y aplicación de planteamientos para el seguimiento y la valoración de la situación del medio ambiente y los factores, presiones y reacciones que tengan una incidencia sobre el mismo;

d) facilitar la aplicaci3n de la pol3tica comunitaria de medio ambiente [...];

e) propiciar una mejor gobernanza en el 3mbito del medio ambiente, [...].

Los objetivos espec3ficos de LIFE+ Informaci3n y Comunicaci3n ser3n:

a) divulgar informaci3n y fomentar la sensibilizaci3n en torno a los temas medioambientales, incluida la prevenci3n de incendios forestales;

b) respaldar las medidas de acompa1amiento como informaci3n, actividades y campa1as de comunicaci3n, conferencias y formaci3n, incluida la formaci3n en materia de prevenci3n de incendios forestales.”

Si es parla pr3piament del finançament, pot ser de 2 tipus: mitjançant acords de subvenci3n o contractes p3blics. En el cas de subvencions per a activitats concretes, el m3xim co-finançament 3s del 50% dels costos; no obstant, si es tracta d'un projecte LIFE+ Naturaleza y Biodiversidad, en l'3mbit de la *Directiva 2009/147/CEE del Parlamento Europeo y del Consejo de 30 de noviembre de 2009, relativa a la conservaci3n de las aves silvestres*, o en l'3mbit de la *Directiva 92/43/CEE del consejo de 21 de mayo de 1992, relativa a la conservaci3n de los h3bitats nataurales y de la fauna y flora silvestres*, pot pujar fins al 75%. Per contra, en el cas de contractes p3blics, els fons es destinaran als costos de la compra de b3ns i serveis, aix3 com a sous de funcionaris destinats a un projecte i que representi un cost adicional sobre el personal permanent existent (article 5, p3g. 5).

S'ha de dir que com a m3nim el 78% dels recursos pressupostaris s'empren per a subvencions d'activitat concretes. A m3s, es garanteix una distribuci3n proporcionada dels projectes, seguint uns determinants criteris i mai inferior al mili3 d'euros per any (article 6, p3g. 5).

Nom3s queda comentar que la dotaci3n financera per al LIFE+ 3s de 2.143.409.000€ pel per3ode de l'1 de gener de 2007 al 31 de desembre de 2013. (article 10, p3g.7).

LEGISLACIÓ ESTATAL

1. ENTRADA A LA UE

L'entrada espanyola a la UE, l'any 1986, va suposar la necessitat de transposar la legislació de la unió a la pròpia de l'estat. D'aquesta unió en va sorgir, en matèria de medi ambient, la Ley [4/1989](#), de 27 de marzo, de conservación de los espacios naturales y de la flora y fauna silvestres, que transposava la Directiva [79/409/CEE](#) de 2 de abril del 1979, relativa a la conservación de las aves silvestres. Aquesta primera transposició plantejava la introducció a Espanya del dret a la conservació de la natura, homologable internacionalment, consolidant el treball fet fins el moment en matèria de protecció mitjançant l'aplicació de convenis multilaterals (sobre zones humides, tràfic internacional d'espècies amenaçades o migratòries, entre d'altres) i regionals (sobre el patrimoni natural europeu, etc) (preàmbul, pàg.2).

Des de l'aplicació d'aquestes normes s'han anat adoptant molts canvis, cobrint-se una etapa important en la política de conservació de la natura, complementada per la directiva d'hàbitats europea, i les seves transposicions. Aquesta incorporació i evolució de la legislació s'ha afrontat a través de la creació de normes autonòmiques, generalitzant el dret de conservació de la natura a partir del marc bàsic de la Llei 4/1989 de 27 de març.

Així doncs, un cop aquest procés de generalització del dret s'ha completat, cal extendre els objectius per tal de millorar-los i ampliar-los pel que fa a protecció de la natura. Amb aquesta voluntat d'expansió i millora legislativa neix la Ley [42/2007](#), de 13 de diciembre, del patrimonio natural y de la biodiversidad, transposició de les Directives [79/409/CEE](#), de 2 de abril del 1979, relativa a la conservación de las aves silvestres, i la Directiva [92/43/CEE](#), de 21 de mayo, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres. S'ha de tenir en compte que la Directiva [79/409/CEE](#), ha estat derogada per la nova Directiva [2009/147/CE](#) del Parlamento Europeo y del Consejo, de 30 de noviembre de 2009, relativa a la conservación de aves silvestres.

Aquesta nova Llei 42/2007 del 13 de desembre, estableix el marc jurídic bàsic per a la conservació, ús sostenible, millora i restauració del patrimoni natural i la biodiversitat espanyola. D'aquesta manera, es garantirà el deure de conservar així com dret a un medi ambient adequat pel benestar, salut i desenvolupament de les persones. A més a més, també és prenen les mesures i recomanacions que organismes internacionals com el

consell d'Europa o el conveni sobre la biodiversitat biològica han anat establint en els últims anys (preàmbul, pàg. 2).

Per altra banda, tant per l'estructura estatal per comunitats autònomes com per la pròpia conservació del patrimoni natural i de la biodiversitat, és necessari disposar de mecanismes de coordinació i cooperació entre l'administració estatal i autonòmiques. Amb aquest fi es va crear la Comissió Nacional de Protecció de la Natura i la Biodiversitat (CNPNB).

Aquest organisme s'encarrega de les funcions de l'anterior Comissió Nacional de Protecció de la Natura, a més d'establir l'obligació de comunicació i subministrament d'informació entre les comunitats autònomes i l'administració general, garantint el compliment de la llei.

L'actuació de la CNPNB implica la formulació d'informes i propostes, que hauran de ser entregats a la conferència sectorial de medi ambient per tal que, segons convingui en cada cas, s'aprovin o en tingui coneixement.

També s'incorporen els corredors biològics a la planificació ambiental, a més d'atorgar un paper prioritari a les vies pecuàries i les àrees de muntanya. Els corredors biològics participaran en l'establiment de la xarxa europea i comunitària de corredors biològics, definits per l'estratègia europea en matèria de diversitat ecològica i paisatgística, a més, de la mateixa estratègia territorial europea. Les comunitats ecològiques les podran fer servir, així com les àrees de muntanya, per millorar la coherència ecològica i la funcionalitat i connectivitat de la RN2000.

Per tant, l'objectiu d'aquesta reforma, apart de la modernització de l'estructura legislativa, és: *“l'establiment del règim jurídic bàsic de la conservació, l'ús sostenible, la millora i la restauració del patrimoni natural i de la biodiversitat, com a part del deure de conservar i del dret a gaudir d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, establert a l'article 45.2 de la Constitució”* (article 1, pàg. 6). Per a aconseguir aquest fi es parteix de sis pilars bàsics, o títols, a partir dels quals s'estructura la llei, subdividint-los mitjançant capítols. De forma general, aquests apartats són:

- **Títol I: Instruments per al coneixement, la planificació del patrimoni natural i la biodiversitat**

- **Capítol 1: Inventari espanyol del patrimoni natural i de la biodiversitat.**

S'estableixen els objectius i el contingut de l'inventari espanyol del patrimoni natural i de la biodiversitat, realitzat mitjançant la col·laboració entre el Ministeri de Medi Ambient, les comunitats autònomes i les institucions i organitzacions de caràcter científic. Aquest inventari ha d'estar actualitzat, recollint la distribució, abundància, estat de conservació, utilització, a més de qualsevol altre informació d'interès, de tots els elements terrestres i marins del patrimoni natural. S'especifica l'atenció especial que s'ha de fer cap als elements que necessitin mesures específiques de conservació o que hagin estat declarades d'interès comunitari. A més, s'indica la necessitat de regular el contingut i estructura de l'inventari, prèvia consulta amb les comunitats autònomes i es determina la informació que, en tot cas, haurà d'incloure-s'hi (article 9, pàg. 8-9).

S'hauran de crear uns indicadors per expressar sintèticament els resultats, amb la col·laboració de les comunitats autònomes, els més importants dels quals s'inclouran en l'inventari d'operacions estadístiques del Ministeri de Medi Ambient i pla estadístic nacional (article 10, pàg. 9).

Finalment, s'haurà de realitzar un informe anual a partir de les dades de l'inventari. Haurà d'incloure l'estat i l'evolució del patrimoni natural i la biodiversitat, així com les mesures preses. A més, cal que hi figuri la valoració de les polítiques usades per protegir cada element (article 11, pàg. 9).

- **Capítol 2: Pla estratègic estatal del patrimoni natural i de la biodiversitat.**

El seu objectiu és la definició d'objectius, accions i criteris que promoguin la conservació, ús sostenible i restauració del patrimoni, recursos naturals terrestres i marins i de la biodiversitat i geodiversitat. Ha d'incloure el diagnòstic de la situació i evolució del patrimoni, aclarint els objectius durant el període de vigència i les accions que durà a terme l'administració general, així com les estimacions pressupostaries necessàries per la seva execució (article 12, pàg. 9).

S'estableix qui intervé en la creació del pla, necessari per integrar els seus objectius i accions polítiques, així com la necessitat que sigui objecte de l'avaluació ambiental prevista a la Ley [9/2006](#), de 28 de abril, sobre evaluación de los efectos de

determinados planes y programas en el medio ambiente, i els terminis màxims d'aprovació i renovació (articles 13 i 14, pàg. 9).

- Capítol 3: Plans d'ordenació dels recursos naturals.

L'objectiu principal són els recursos naturals i, en especial, els espais naturals que s'han de protegir. A més, es descriuen exactament els instruments per abordar aquesta planificació (article 15, pàg. 9).

Es defineix que aquests plans són l'instrument superior per determinar la delimitació, tipificació, integració en xarxa i determinació de la relació amb la resta del territori, dels sistemes que conformen el patrimoni i els recursos naturals d'un espai determinat (article 16.1, pàg. 10). Determina la creació d'unes directives, entre les que hi ha de ser la normativització de la gestió i ús dels recursos naturals. Aquests s'hauran d'aprovar dins el marc dels plans d'ordenació dels recursos naturals de les comunitats autònomes en un període determinat, prevalent sobre la resta d'instruments mentre duri l'adaptació (article 16.2, pàg. 10). S'especifica que el seu abast és el que s'estableix en les seves pròpies normes d'actuació. De la mateixa manera, prevaldran sobre qualsevol pla, programa o actuació sectorial, permetent-se la contradicció en casos especials raonats i fets públics (article 18, pàg. 10).

S'estableixen uns continguts mínims, destacant la planificació d'uns corredors ecològic i àrees de muntanya, especialment d'aquells que relacionen espais protegits de la RN2000 o altres espais de rellevància (articles 19 i 20, pàg. 10).

La seva creació, per part de les comunitats autònomes, ha d'incloure obligatòriament tots els afectats o participants de les seves decisions o, que busquin, sense ànim de lucre, la consecució dels objectius plantejats (article 21, pàg. 10).

És important considerar que, fins que no s'aprovi el text del pla, no està permès fer cap actuació sobre la zona afectada que la canviï substancialment o que dificulti el compliment de l'objectiu. De la mateixa manera, la comunitat autònoma haurà d'establir mesures de protecció preventiva si li arriba informació de la presència d'un factor de pertorbació cap a un d'un espai ben conservat (articles 22 i 23, pàg. 11).

- Títol II: Catalogació, conservació i restauració d'hàbitats i espais de patrimoni natural.

- Capítol 1: Catalogació d'hàbitats en perill de desaparició.

Especifica, sota dependència del Ministeri de Medi Ambient i caràcter administratiu, quins són els hàbitats que necessiten ser incloses dins aquest catàleg. Engloba, per tant, aquells que són en perill de desaparició, conservació o aquells que requereixin normes específiques de restauració (article 24, pàg. 11).

La seva inclusió ve proposada per la CEPNB per iniciativa de les comunitats autònomes o el ministeri, sent aquest últim l'encarregat d'incloure-les a la llista. Tot i així, qualsevol ciutadà pot proposar la inclusió d'algun hàbitat, sempre que acompanyi la sol·licitud d'un informe científic que l'avalii. Un cop inclosa en el pla s'haurà d'afegir en algun pla de gestió o protecció d'espais naturals, ja sigui nou o ja existent. A més, són les comunitats autònomes les que hauran d'aplicar les decisions i mesures oportunes per millorar la situació de l'espai (article 25, pàg. 11) .

S'estableix també que la conferència sectorial de medi ambient s'ocupa de l'aprovació de les estratègies de conservació i restauració dels hàbitats a petició i informe previs per part de la CEPNB (article 26, pàg. 11).

- Capítol 2: Protecció d'espais.

Es defineix que és un espai natural protegit, incloent en la definició els espais terrestres i aquàtics sota sobirania de l'estat, sempre que contingui elements naturals representatius, fràgils o altres. També s'hi consideren aquells que estan dedicats a la protecció i manteniment de la diversitat i dels recursos naturals i culturals associats. Cal que les seves normes determinin tots els instruments jurídics, financers i materials dedicats a la protecció i que es dirigeixin a aquest fi. A més, si se solapen regions amb diferents normes reguladores o planificacions, s'hauran d'harmonitzar i coordinar perquè en resulti un conjunt coherent (articles 27-28, pàg. 11-12).

També es classifiquen els espais naturals en funció dels béns i valors a protegir, així com els objectius de gestió que s'han de complir en:

- Parcs
- Reserves naturals
- Àrees marines protegides
- Monuments naturals
- Paisatges protegits

S'estableixen els requisits necessaris per la declaració de parcs i reserves naturals, exigint l'aprovació del pla d'ordenació de recursos naturals de cada zona, tot i poder-se declarar sempre que hi hagi una raó de pes. En aquests casos s'haurà d'aprovar el pla abans del termini d'un any (article 35, pàg. 12-13).

Recau sobre les comunitats autònomes la feina de declarar i determinar com es gestionaran els espais protegits terrestres o mixtes. Tot i així, caldrà que hi hagi consens sempre que l'espai sigui entre dues o més comunitats autònomes (article 36, pàg. 13). Si això passés amb un país fronterer, s'hauria de regular el tema mitjançant els acords internacionals pertinents per realitzar una protecció efectiva (article 40, pàg. 13).

S'estableix la possibilitat de crear zones perifèriques de protecció per evitar l'impacte de factors exteriors a la zona protegida. A més, es contempla la creació d'àrees d'influència socioeconòmica per afavorir el manteniment de l'espai i fomentar el desenvolupament socioeconòmic de les poblacions locals de manera compatible amb l'objectiu de manteniment (article 37, pàg. 13).

S'especifica que, a partir de la creació d'un espai natural, la comunitat autònoma tindrà dret al templeig i retracte respecte els actes o negocis jurídics de caràcter onerosos⁴³ celebrant entrevistes que comportin la creació, transmissió, modificació o extinció de drets reals que recaiguin sobre béns immobles situats al seu interior. A més a més, s'especifiquen les característiques d'aquest tràmit (article 38, pàg. 13).

- **Capítol 3: RN2000.**

Es tracta d'un entramat ecològic coherent a nivell europeu format per zones d'importància comunitària fins a la seva transformació en zones especials de conservació, tenint sempre en compte les exigències econòmiques, socials i culturals, així com les particularitats regionals i locals. Aquestes zones especials de conservació, així com les zones de protecció especial per a les aus tenen denominació d'espai protegit RN2000 i són les comunitats autònomes les que les regulen (article 41.1-41.2, pàg. 13).

El Ministeri de Medi Ambient, juntament amb les comunitats autònomes, elaboren, en el marc del pla estratègic estatal del patrimoni natural i la biodiversitat,

⁴³ Que imposa càrregues, despeses ([DIEC](#)).

unes directrius de conservació per la RN2000, constituint el marc orientatiu per la planificació i gestió dels espais (article 41.3, pàg. 13).

S'estableixen els criteris emprats per determinar quan un espai és declara lloc d'importància, sobre els quals les comunitats autònomes declaren una sèrie de llocs situats en el seu territori. En la proposta s'hi indiquen el tipus d'hàbitat i les espècies autòctones d'interès comunitari. Aquesta llista es sotmet al tràmit d'informació pública i, posteriorment, el Ministeri de Medi Ambient la proposa a la Comissió Europea, encarregada de dictar el veredict final. Un cop passa del Ministeri a la Comissió, tots els espais de la llista passen a un estat de protecció preventiva per evitar alteracions significatives dels espais fins que es dicta sentència. A més, un cop enviada la proposta haurà de declarar, abans de 6 mesos, la seva publicació al butlletí oficial de l'administració competent amb els seus límits, així com els motius de la seva declaració d'importància comunitària. Un cop aprovada la seva inclusió a la RN2000, s'haurà de declarar zona especial de conservació quant abans millor, sempre abans de 6 anys (article 42, pàg. 13-14).

També es contempla la declaració de zones especials de conservació i de zones de protecció especial de les aus, havent-se de seguir el mateix procediment que per les de la RN2000 per tal d'aprovar-les (article 43, pàg. 14).

Un cop establertes les mesures de declaració, es fa referència a les mesures de conservació que impliquen pertànyer a la RN2000. Pel que fa a les zones especials de conservació i les zones de protecció especial per les aus, s'indica que s'han de fer les accions necessàries per cada zona, implicant sempre plans o instruments de gestió adequats específicament pel lloc, integrades o no a un altre que tingui l'objectiu de mantenir els espais en un estat de conservació favorable. A més, cal que es segueixin les mesures reglamentàries, administratives o contractuals apropiades (article 45, pàg. 14).

A més, cal que l'administració sigui la responsable d'evitar qualsevol dany als espais de la RN2000, així com el deteriorament o contaminació dels hàbitats fora de la xarxa. Cal també l'avaluació de tot projecte no relacionat amb la conservació però que pugui afectar-hi d'alguna manera segons la legislació estatal i de les comunitats autònomes. Si no es pot evitar la seva aplicació per una causa de força major, cal que l'administració pública competent en cada cas ha d'aplicar totes les mesures necessàries per garantir que la coherència global de la RN2000 es preserva. A més a

més, es detallen totes les raons imperioses d'interès públic, així com la manera d'aplicar els plans compensatoris (article 45, pàg. 14-15).

Les comunitats autònomes han de vetllar per la conservació de corredors ecològics per tal de mantenir la coherència i connectivitat de la RN2000. Es requerirà especial atenció de les àrees importants per a la migració, distribució geogràfica i l'intercanvi genètic entre les poblacions d'espècies de fauna i flora silvestres (article 46, pàg. 15).

S'exigeix que les comunitats autònomes vigilin els hàbitats d'interès comunitari, reportant al Ministeri de Medi Ambient els canvis que hagin de fer-se a l'inventari espanyol del patrimoni natural i la biodiversitat. Així, el ministeri emetrà informes a la Comissió Europea respecte resultats i propostes noves que les comunitats autònomes facin en relació a la RN2000 (article 47, pàg. 15).

Es permet la descatalogació total o parcial d'algun espai inclòs en la RN2000, sempre justificats segons la seva evolució natural, avalats científicament i pels seguiments efectuats per l'administració (article 48, pàg. 15).

- Capítol 4: Altres figures de protecció d'espais.

Es contempla la creació d'àrees protegides per instruments internacionals, segons el que s'ha disposat als convenis i acords internacionals dels quals Espanya forma part. En particular:

- a) Les zones humides d'importància internacional del Conveni relatiu a les zones humides d'importància internacional, especialment com a hàbitat d'aus aquàtiques.*
- b) Els llocs naturals de la Llista del patrimoni mundial de la Convenció sobre la Protecció del Patrimoni Mundial, Cultural i Natural.*
- c) Les àrees protegides del Conveni per a la protecció del medi ambient marí de l'Atlàntic del Nord-est (OSPAR).*
- d) Les zones especialment protegides d'importància per al Mediterrani (ZEPIM) del Conveni per a la protecció del medi marí i de la regió costanera de la Mediterrània.*
- e) Els geoparcs declarats per la UNESCO.*
- f) Les reserves de la biosfera declarades per la UNESCO.*
- g) Les reserves biogenètiques del Consell d'Europa.*

S'especifiquen els procediments per la declaració d'àrees protegides d'aquest tipus, així com el règim de protecció, emprant-se els establerts en els convenis i acords internacionals. No s'haurà de produir el perjudici dels plans vigents en una zona, total o parcialment compartida amb les àrees esmentades, sempre que s'adeqüin al previst als instruments internacionals corresponents. A més, el Ministeri de Medi Ambient i les comunitats autònomes s'encarreguen de la creació d'un marc legislatiu orientatiu per les zones esmentades, havent de ser aprovades mitjançant acord de la conferència sectorial de medi ambient (article 49, pàg. 15).

-Capítol 5: Inventari espanyol d'espais naturals protegits, RN2000 i àrees protegides per instruments internacionals.

Es determina que aquest inventari depèn del Ministeri de Medi Ambient, té caràcter administratiu i àmbit estat. A més, se'l considera inclòs al inventari espanyol de patrimoni natural i de la biodiversitat, havent-se d'instrumentar regularment. A efectes d'homologació i compliment dels compromisos internacionals, els espais naturals inscrits al inventari s'han d'assignar, juntament amb la seva denominació original, a les categories internacionals, en especial, les establertes per la Unió Internacional per a la Natura (UICN). Recau sobre les comunitats autònomes la feina de mantenir actualitzat l'inventari (article 50, pàg. 15).

Les alteracions dels espais protegits o de la RN2000 només poden reduir la seva extensió sempre que l'evolució de la zona ho justifiqui i estigui científicament demostrat. Si l'alteració recau en un espai RN2000, els canvis deguts a l'evolució de l'espai han de reflectir-se en els resultats de seguiment. La descatalogació d'aquests espais implica sotmetre-ho a informació pública i, en cas que sigui RN2000, la proposta ha de ser acceptada per la Comissió Europea. Tot i així, aquesta exclusió no eximeix del compliment de les normes addicionals de protecció aprovades per les comunitats autònomes (article 51, pàg. 16).

- Títol III: Conservació de la biodiversitat.

- Capítol 1: Conservació in situ de la biodiversitat autòctona silvestre.

S'estableix que per garantir la conservació de la biodiversitat silvestre s'ha d'atendre preferentment la preservació dels seus hàbitats, establint règims específics de protecció si una espècie ho requereix. A més, s'especifica la necessitat de prohibir la introducció d'espècies al·lòctones⁴⁴ sempre que aquestes puguin competir amb les espècies autòctones, suposant una pèrdua de puresa genètica o equilibri ecològic. A més, es prohibeix específicament matar, danyar, molestar o inquietar els animals silvestres, determinant prohibicions específiques. Sempre que un animal no sigui en les llistes dels articles 53 i 55 aquestes prohibicions no s'apliquen.

S'ha d'avaluar la possibilitat de reintroduir taxons extints segons experiències prèvies i les directives internacionals, adoptant-se les mesures oportunes per garantir la protecció de la zona en qüestió mentre es decideix com operar. En cas que l'espècie pugui expandir-se cap a altres comunitats autònomes el programa haurà de ser presentat a la CEPNB i aprovat abans per la conferència sectorial de medi ambient (article 52, pàg. 16).

Es crea també la llista d'espècies silvestres en règim de protecció especial, incloent aquelles que mereixen una especial atenció en relació a uns paràmetres determinats. La llista té caràcter administratiu, àmbit estatal i depèn del Ministeri de Medi Ambient

Es detallen els preceptes per la inclusió d'una espècie a la llista, fent referència també a qui les pot incloure. A més, es determina la necessitat d'avaluació periòdica de les espècies de la llista, així com la necessitat d'aprovació de prohibicions i actuacions suplementaris per tal de preservar-la (article 53, pàg. 16).

Amb caràcter general, es perfilen les prohibicions que afecten a les espècies en règim de protecció especial, aplicant-se a totes les fases del cicle biològic. A més, tenen la responsabilitat d'aplicar un sistema de captures i morts accidentals que eviti un efecte negatiu sobre les espècies (article 54, pàg. 16-17).

El catàleg espanyol d'espècies amenaçades s'inclou a la llista d'espècies silvestres en règim de protecció especial, classificant les espècies amenaçades en:

a) En perill d'extinció: tàxons o poblacions la supervivència dels quals és poc probable si els factors causals de la seva situació actual segueixen actuant.

⁴⁴ Que no és originari d'un territori al qual ha accedit recentment, sovint per l'acció humana.

b) Vulnerable: tàxons o poblacions que corren el risc de passar a la categoria anterior en un futur immediat si els factors adversos que actuen sobre aquests no són corregits.

S'estableix, a més, qui i quan pot variar la catalogació d'una espècie, fent-se necessari l'aport d'informació tècnica o científica que ho aconselli. A més, dota a les comunitats autònomes de la capacitat de crear el seu propi catàleg d'espècies amenaçades, podent variar la classificació de les espècies segons creguin convenient (article 55, pàg. 17).

A més a més, la llei fa referència als efectes que comporta la inclusió d'una espècie al catàleg, delegant a les comunitats autònomes l'elaboració i aprovació dels plans de recuperació i conservació de les espècies amenaçades, establint els períodes màxims d'actuació i les mesures necessàries. Sent així, a l'article 56 (pàg. 17), es disposa que:

“Pel que fa al Catàleg espanyol d'espècies amenaçades:

a) La inclusió d'un tàxon o població a la categoria «en perill d'extinció» comporta, en un termini màxim de tres anys, l'adopció d'un pla de recuperació que inclogui les mesures més adequades per al compliment dels objectius buscats i, si s'escau, la designació d'àrees crítiques. En les àrees crítiques, i en les àrees de reintroducció o expansió potencial d'aquests tàxons o poblacions definides com a tals en els plans de recuperació, s'han de fixar mesures de conservació i instruments de gestió, específics per a aquestes àrees o integrats en altres plans, que evitin les afeccions negatives per a les espècies que hagin motivat la designació d'aquestes àrees.

b) La inclusió d'un tàxon o població a la categoria de «vulnerable» comporta l'adopció d'un pla de conservació que inclogui les mesures més adequades per al compliment dels objectius buscats, en un termini màxim de cinc anys.

c) Per als tàxons o poblacions que comparteixen els mateixos problemes de conservació o àmbits geogràfics similars, es poden elaborar plans que compreguin diversos tàxons o poblacions simultàniament.

d) Per a les espècies o poblacions que visquin exclusivament o en alta proporció en espais naturals protegits, RN2000 o àrees protegides per instruments internacionals, els plans es poden articular a través de les figures de planificació i gestió corresponents dels espais esmentats”.

La Conferència Sectorial de Medi Ambient, a proposta de la CEPNB, sempre amb l'informe previ del mateix CEPNB, es qui aprova les estratègies de conservació d'espècies presents en més d'una comunitat autònoma. En aquest procés es dona prioritat a les espècies amb una major amenaça, així com a aquelles mesures que tinguin un efecte en un major nombre d'espècies. En aquestes estratègies s'ha d'incloure, almenys, un diagnòstic de la situació i les amenaces principals per a les espècies, així com les accions que s'han d'emprendre per la seva recuperació (article 57, pàg. 17).

Tot i així, s'estableix un règim d'excepcions, aplicable només en cas que no hi hagi cap altra opció satisfactòria i, en tot cas, sense que això suposi una alteració de l'estat de conservació de les poblacions que es tracti (article 58, pàg. 17).

- Capítol 2: conservació ex situ

Complementàriament a tot el que ja s'ha mencionat, la CEPNB ha de promoure programes de cria i expansió de les espècies amenaçades. I més especialment quan s'han previst en les estratègies de conservació i plans de recuperació o conservació (article 59, pàg. 18).

Amb l'objectiu de constituir reserves genètiques, cal acordar la designació de centres de referència d'àmbit nacional. Aquests centres seran els responsables de coordinar els programes de conservació ex situ, a més de permetre la participació als programes a les ONG, parcs zoològics, aquaris, jardins botànics i centres públics i privats de recerca o conservació.

Es promou la creació, per part del CEPNB, d'una xarxa de bancs de material biològic i genètic que es dediqui, en especial, a la preservació de material d'aquest tipus, d'espècies autòctones de flora i fauna amenaçada, donant especial importància a les espècies endèmiques.

Delega a les comunitats autònomes la feina de mantenir un registre dels bancs situats dins els seu territori, mantenint-ne actualitzada la informació respecte el seu contingut. A més, el Ministeri de Medi Ambient crea un inventari de bancs, de caire informatiu, on s'hi disposa tota la informació cedida per les comunitats autònomes (article 60, pàg. 18).

- Capítol 3: prevenció i control de les espècies exòtiques invasores.

Es crea un catàleg d'espècies exòtiques invasores, el qual s'ha de regular reglamentàriament i s'hi han d'incloure, sempre que es disposi de la informació tècnica i científica necessària, totes les espècies i subespècies exòtiques invasores que constitueixin una amenaça greu per a les espècies autòctones, els hàbitats, els ecosistemes, l'agronomia o els recursos econòmics associats a l'ús del patrimoni natural.

Es designa que depèn del Ministeri de Medi Ambient, que té caràcter administratiu i és d'àmbit estatal.

La seva inclusió la fa efectiva el propi Ministeri de Medi Ambient, a proposta de la CEPNB, amb la iniciativa prèvia de les comunitats autònomes o del propi ministeri, sempre que es disposi de la informació científica o tècnica que ho aconselli. A més a més, dictamina que qualsevol organització o ciutadà té la capacitat d'iniciar un procediment d'incorporació, sempre i quan adjunti una argumentació científica que avaluï el seu propòsit.

Un cop s'introdueix una espècie al catàleg, aquesta rep la prohibició general de possessió, transport, tràfic i comerç d'exemplars, tant vius com morts. Tot i així, aquestes limitacions es poden anular per motius de recerca, salut o seguretat de les persones. A més, es delega a les comunitats autònomes fer el seguiment de les espècies potencialment invasores i la seva eventual incorporació a la llista.

A més, el ministeri i les comunitats són els encarregats d'elaborar els plans i estratègies per controlar o eradicar les espècies incloses al catàleg. Es defineix el mètode d'aprovació dels procediments, de caràcter orientatiu, en especial per aquelles espècies que tenen un major risc. Seran les comunitats autònomes les encarregades de declarar les prohibicions i actuacions suplementàries que siguin necessàries per arribar a eradicar-les (article 61, pàg. 18).

- Capítol 4: de la protecció de les espècies en relació a la caça i la pesca continental.

Es determina que només es podrà dur a terme en les espècies aprovades per les comunitats autònomes, tot i que en cap cas poden ser a la llista d'espècies de protecció especial de la UE. De totes maneres, s'ha de regular per tal que aquesta activitat garanteixi la conservació i foment de les espècies per mitjà de determinar terrenys i

aigües on es pot dur a terme, així com les dates. Per tant, s'estableixen un seguit de prohibicions i limitacions (article 62, pàg. 19).

S'admet la caça de perdiu amb reclam mascle només en regions on sigui tradicional, però amb les limitacions necessàries per garantir la conservació de l'espècie (article 63, pàg. 19).

S'aprova la creació d'un inventari espanyol de caça i pesca, depenent del Ministeri de Medi Ambient, que ha de tenir informació completa de les poblacions, captures i evolució genètica de les espècies que conté. Es determina la obligació dels caçadors i pescadors, així com des titulars dels drets cinegètics i piscícoles, de cedir les dades de que disposin a les comunitats autònomes per tal d'elaborar aquest inventari amb garanties d'èxit (article 64, pàg. 19).

- **Títol IV: Ús sostenible del patrimoni natural i de la biodiversitat.**

- **Capítol 1: Xarxa Espanyola de Reserves de la Biosfera i Programa persona i Biosfera (MaB).**

Es crea com a subconjunt de la Xarxa Mundial de Reserves de la Biosfera, sobre el que es projecta el programa MaB. A aquesta Xarxa Espanyola de reserves de la Biosfera se li atribueixen els següents objectius:

- a) Manténir un conjunt definit i interconnectat de «laboratoris naturals», estacions comparables de seguiment de les relacions entre les comunitats humanes i els territoris en què es desenvolupen, amb una atenció especial als processos d'adaptació mútua i als canvis generats.*
- b) Assegurar la comparació contínua efectiva i la transferència de la informació generada d'aquesta manera als escenaris en què resulti aplicable.*
- c) Promoure la generalització de models d'ordenació i gestió sostenible del territori.*

El comitè del MaB, de caràcter assessor i científic i s'adscriu al Ministeri de Medi Ambient. Així doncs, cal reglamentar la seva composició, continguts i funcions. S'encarrega, per tant, d'avaluar cada reserva de la biosfera, valorar si es compleixen els objectius, i proposar les millores oportunes (article 65-66, pàg. 19-20).

Per tal que les reserves s'integrin i mantinguin com a tals, cal respectar les directrius i normes aplicables de la UNESCO. Per tant, han de seguir els següents mínims:

a) Una ordenació espacial integrada per:

1r Una o diverses zones nucli de la reserva que siguin espais naturals protegits, amb els objectius bàsics de preservar la diversitat biològica i els ecosistemes, que disposin del planejament adequat d'ordenació, ús i gestió que potencii bàsicament els objectius esmentats.

2n Una o diverses zones de protecció de les zones nucli, que permetin la integració de la conservació bàsica de la zona nucli amb el desenvolupament ambientalment sostenible a la zona de protecció a través del planejament d'ordenació, ús i gestió corresponent, específic o integrat en el planejament de les zones nucli respectives.

3r Una o diverses zones de transició entre la reserva i la resta de l'espai, que permetin incentivar el desenvolupament socioeconòmic per a la millora del benestar de la població, aprofitant els potencials i els recursos específics de la reserva de forma sostenible i respectant-ne els objectius i els del Programa persona i biosfera.

b) Unes estratègies específiques d'evolució cap als objectius assenyalats, amb el programa d'actuació corresponent i un sistema d'indicadors adaptat a l'establert pel Comitè MaB espanyol que permeti valorar el grau de compliment dels objectius del Programa MaB.

c) Un òrgan de gestió responsable del desenvolupament de les estratègies, les línies d'acció i els programes.

- Capítol 2: accés als recursos genètics procedents de taxons silvestres distribució de beneficis.

El Conveni sobre la diversitat biològica, el seu desenvolupament i, si s'hi escau, el Tractat internacional sobre recursos fitogenètics per a l'alimentació i l'agricultura de l'Organització Mundial per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO), és l'encarregat de marcar l'accés als recursos genètics dels taxons silvestres i el repartiment de beneficis derivats de la seva utilització.

Es determina que l'accés a aquest recursos es pot sotmetre per RD pel que fa a la seva otorgació, recaient sobre les comunitats autònomes la potestat de negociar-ne les condicions.

Amb independència d'això, les comunitats autònomes poden posar condicions a l'accés d'aquest tipus de recurs, quan la seva recol·lecció requereixi algun mètode de

protecció específic per assegurar-ne la conservació. En aquest cas s'haurà d'informar al Ministeri de Medi Ambient per tal que es comuniqui a la UE i els òrgans del Conveni de la diversitat biològica (article 68, pàg. 20).

- Capítol 3: comerç internacional d'espècies silvestres.

S'ha de dur a terme de manera sostenible i d'acord amb la legislació internacional però, de manera especial seguint: *“la Convenció sobre el Comerç Internacional d'Espècies Amenacades de Fauna i Flora Silvestres, el Conveni sobre la diversitat biològica, el Tractat internacional sobre recursos fitogenics per a l'alimentació i l'agricultura de l'Organització Mundial per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) i la normativa comunitària sobre protecció de les espècies amenaçades mitjançant el control del comerç”*.

Es determina que el Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç (a partir d'ara Ministeri d'indústria) és l'encarregat de registrar les importacions i exportacions d'espècies silvestres, realitzant informes per a avaluar les tendències del comerç internacional d'espècies protegides. Per part seva, el Ministeri de Medi Ambient ha d'avaluar aquestes dades, almenys cada cinc anys, i ha de comunicar les seves conclusions al Ministeri d'Indústria. Aquesta avaluació ha d'acompanyar-se, si convé, de les propostes necessàries per mantenir la sostenibilitat d'aquest comerç, les quals han de ser valorades pel Ministeri d'Indústria, traslladant-les a la Comissió Europea si s'escau (capítol 69, pàg. 20).

- Capítol 5: coneixements tradicionals.

S'han de preservar, mantenir i fomentar els coneixements útils per la conservació i ús sostenible del patrimoni natural i la biodiversitat, promovent els beneficis derivats de la seva utilització de forma equitativa. A més, s'han d'incloure en inventaris de coneixements tradicionals rellevants per a aquest objectiu, integrant-los a l'inventari espanyol pels coneixements tradicionals relatius al patrimoni natural i la biodiversitat (article 70, pàg. 20-21).

- Títol V: Foment del coneixement, la conservació i la restauració del patrimoni natural i la biodiversitat.

Es concedeix al Ministeri de Medi Ambient la facultat de finançar projectes d'ONG que tinguin per objectiu la conservació del patrimoni natural i la biodiversitat,

sempre i quan aquesta activitat afecti a més d'una comunitat autònoma i, en cas que s'escaigui, hi hagi acord entre totes les parts (article 71, pàg. 21).

Les administracions públiques també han de garantir, mitjançant els acords pertinents, la custòdia de territoris, públics o privats, amb l'objectiu de preservar-los. Per part seva, l'administració general pot cedir terrenys dins d'espais naturals a entitats de custòdia del territori per afavorir-ne el manteniment. A més, s'ha de plantejar el sistema de finançament pel seu desenvolupament (article 72, pàg. 21).

Per part seva, les comunitats han de regular mecanismes per incentivar les externalitats positives de terrenys ubicats en zones protegides o als que no s'ha trobat acord de custòdia. Per fer això, cal tenir en compte els serveis prestats pels ecosistemes, tals com (article 73, pàg. 21):

- a) La conservació, restauració i millora del patrimoni natural, de la biodiversitat, geodiversitat i del paisatge en funció de les mesures adoptades específicament a aquest fi, amb una atenció especial a hàbitats i espècies amenaçats.*
- b) La fixació de diòxid de carboni com a mesura de contribució a la mitigació del canvi climàtic.*
- c) La conservació dels sòls i del règim hidrològic com a mesura de lluita contra la desertificació, en funció del grau en què la coberta vegetal i les pràctiques productives contribueixin a reduir la pèrdua o degradació del sòl i dels recursos hídrics superficials i subterranis.*
- d) La recàrrega d'aqüífers i la prevenció de riscos geològics.*

Per tal de poder posar en pràctica totes les mesures comentades, s'aprova un fons per al patrimoni natural i la biodiversitat. Aquest fons també ha de servir pel manteniment dels boscos, prevenció d'incendis i protecció d'espais naturals i forestals. De forma general, es plantegen els següents objectius:

- a) Promoure, a través dels incentius adequats, la inversió, gestió i ordenació del patrimoni natural, la biodiversitat i la geodiversitat, en particular l'elaboració de plans, instruments i projectes de gestió d'espais naturals protegits, de la RN2000 i de les àrees protegides per instruments internacionals, i d'ordenació dels recursos naturals, així com de la conservació in situ i ex situ d'espècies del Catàleg espanyol d'espècies amenaçades.*

- b) *Dur a terme altres accions i crear altres instruments addicionals que contribueixin a la defensa i sostenibilitat dels espais naturals protegits, de la RN2000 i de les àrees protegides per instruments internacionals, i d'ordenació dels recursos naturals, així com de la conservació d'espècies del Catàleg espanyol d'espècies amenaçades.*
- c) *Fer viables els models sostenibles de conservació del patrimoni natural i la biodiversitat, en especial en espais naturals protegits, a la RN2000 i a les àrees protegides per instruments internacionals.*
- d) *Contribuir a l'execució de les mesures incloses a les estratègies i els plans de conservació d'hàbitats en perill de desaparició i espècies catalogades.*
- e) *Promoure, a través dels incentius adequats, la inversió, gestió i ordenació forestal, en particular, l'elaboració de projectes d'ordenació de forests o de plans d'ordenació.*
- f) *Instituir mecanismes financers destinats a fer viables els models de gestió sostenible en matèria de silvicultura, activitats cinegètiques i piscícoles.*
- g) *Valoritzar i promoure les funcions ecològiques, socials i culturals dels espais forestals i les portades a terme pels agents socials i econòmics lligats als espais naturals protegits i a la RN2000, així com recolzar els serveis ambientals i de conservació de recursos naturals.*
- h) *Recolzar les accions de prevenció d'incendis forestals.*
- i) *Recolzar les accions d'eliminació d'altres impactes greus per al patrimoni natural i la biodiversitat, en especial el control i eradicació d'espècies exòtiques invasores i la fragmentació dels hàbitats.*
- j) *Incentivar l'agrupació de la propietat forestal per al desenvolupament d'explotacions forestals conjuntes, que afavoreixin la gestió forestal sostenible.*
- k) *Promocionar l'obtenció de la certificació forestal.*
- l) *Finançar accions específiques de recerca aplicada, demostració i experimentació relacionades amb la conservació del patrimoni natural, la biodiversitat i la geodiversitat.*
- m) *Finançar accions específiques relacionades amb la custòdia del territori.*
- n) *Promoure l'ús i el suport a la producció i comercialització de productes procedents d'espais naturals protegits, RN2000 i boscos certificats.*
- o) *Promoure la preservació, el manteniment i el foment dels coneixements i les pràctiques d'utilització consuetudinària que siguin d'interès per a la*

conservació i l'ús sostenible del patrimoni natural i de la biodiversitat mitjançant, entre d'altres procediments, la incentivació dels agents que els apliquen.

p) Desenvolupar altres accions i objectius complementaris que contribueixin a la defensa i sostenibilitat del patrimoni natural i la biodiversitat.

q) Promoure la producció ecològica a les zones incloses en espais naturals protegits, a la RN2000 i reserves de la biosfera.

r) Finançar accions específiques de prevenció de l'erosió i desertificació, preferentment en els espais naturals protegits, a la RN2000 i reserves de la biosfera.

s) Incentivar els estudis i les prospeccions que persegueixin el desenvolupament i l'actualització de l'Inventari espanyol del patrimoni natural i la biodiversitat.

t) Impulsar iniciatives de divulgació que afavoreixin el coneixement i la sensibilització social per la conservació i l'ús sostenible del patrimoni natural espanyol.

La gestió de les subvencions va a càrrec de les comunitats autònomes, havent d'arribar a un a un acord pel que fa a les mesures a cofinançar. A més, mitjançant RD, s'ha de garantir que la regulació del funcionament del fons sigui equitatiu, arribant a tots els objectius que li competeixen.

Per part seva, les ajudes a desenvolupament rural per a activitats agrícoles, ramaderes i forestals, així com les ajudes de la Política Agrària Comunitària (PAC), es regeixen per la seva pròpia normativa. Tot i així, pel que fa als espais RN2000, o les Directives [79/409/CEE](#) del Consell, de 2 d'abril de 1979, i de la Directiva [92/43/CEE](#) del Consell, de 21 de maig de 1992, el Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació ha de sol·licitar un informe del Ministeri de Medi Ambient (article 74, pàg. 21-22).

- Títol VI: De les infraccions i sancions.

Les accions i omissions del que aquesta llei disposa condueixen a un acte de responsabilitat administrativa, sense perjudici de la responsabilitat exigible via penal, civil o d'un altre ordre que es pugui donar. De forma general, es determina que l'infractor haurà de reparar el dany causat segons dicta la valoració de dany i determinació de sancions que fa Ley [26/2007](#), de 23 de octubre, de responsabilidad

medioambiental, així com les seves disposicions de desenvolupament. A més haurà d'indemnitzar els danys i perjudicis no reparables (article 75, pàg. 22).

Si no es pot determinar el grau de participació, la responsabilitat és equitativa. Tot i així, en cap cas es pot imposar una doble sanció pels mateixos fets i en els mateixos interessos protegits. Això no eximeix de complir responsabilitats d'altres fets o infraccions concurrents.

Així doncs, aquesta llei considera infraccions administratives a (article 76, pàg. 22-23):

- a) *La utilització de productes químics, substàncies biològiques, la realització d'abocaments o el vessament de residus que alterin les condicions dels ecosistemes amb dany per als valors que continguin.*
- b) *La destrucció, mort, deteriorament, recol·lecció, comerç o intercanvi, captura i oferta amb fins de venda o intercanvi o naturalització no autoritzades d'espècies de flora i fauna catalogades «en perill d'extinció», així com la dels seus propàguls o restes.*
- c) *La destrucció o el deteriorament d'hàbitats inclosos a la categoria d'«en perill de desaparició» del Catàleg espanyol d'hàbitats en perill de desaparició.*
- d) *La destrucció de l'hàbitat d'espècies «en perill d'extinció», en particular del lloc de reproducció, hivernada, repòs, campeig o alimentació.*
- e) *La destrucció o el deteriorament significatiu dels components dels hàbitats prioritars d'interès comunitari.*
- f) *La introducció d'espècies al·lòctones incloses al Catàleg espanyol d'espècies exòtiques invasores, sense autorització administrativa.*
- g) *L'alteració de les condicions d'un espai natural protegit o dels productes propis d'aquest mitjançant ocupació, rompuda, tallada, arrencada o altres accions.*
- h) *La instal·lació de cartells de publicitat o la producció d'impactes paisatgístics sensibles en els espais naturals protegits.*
- i) *El deteriorament o l'alteració significativa dels components d'hàbitats prioritars d'interès comunitari o la destrucció de components, o deteriorament significatiu de la resta de components d'hàbitats d'interès comunitari.*
- j) *La destrucció, mort, deteriorament, recol·lecció, possessió, comerç o intercanvi, captura i oferta amb fins de venda o intercanvi o naturalització no*

autoritzada d'espècies de flora i fauna incloses en catalogades com «vulnerables », així com la de propàguls o restes.

k) La destrucció de l'hàbitat d'espècies vulnerables, en particular del lloc de reproducció, hivernada, repòs, campeig o alimentació i les zones de protecció especial per a la flora i fauna silvestres.

l) La captura, persecució injustificada d'espècies de fauna silvestre i l'arrencada i tallada d'espècies de flora en els supòsits en què sigui necessària una autorització administrativa, d'acord amb la regulació específica de la legislació de forests, caça i pesca continental, quan aquesta no s'hagi obtingut.

m) La destrucció, mort, deteriorament, recol·lecció, possessió, comerç o intercanvi, captura i oferta amb fins de venda o intercanvi o naturalització no autoritzada d'espècies de flora i fauna incloses a la Llista d'espècies en règim de protecció especial, que no estiguin catalogades, així com la de propàguls o restes.

n) La destrucció de l'hàbitat d'espècies incloses a la Llista d'espècies en règim de protecció especial que no estiguin catalogades, en particular del lloc de reproducció, hivernada, repòs, campeig o alimentació.

o) La pertorbació, mort, captura i retenció intencionada d'espècies d'aus en les èpoques de reproducció i cria, així com durant el seu trajecte de tornada cap als llocs de cria en el cas de les espècies migratòries.

p) L'alteració dels components dels hàbitats prioritari d'interès comunitari o el deteriorament dels components de la resta d'hàbitats d'interès comunitari.

q) La tinença i l'ús de munició que contingui plom durant l'exercici de la caça i el tir esportiu, quan aquestes activitats s'exerceixin en zones humides incloses a la Llista del Conveni relatiu a zones humides d'importància internacional, en les de la RN2000 i en les incloses en espais naturals protegits.

r) L'incompliment de la resta de requisits, obligacions o prohibicions establerts en aquesta llei.

Considerant que les infraccions dels apartats a, b, d, e i f es consideren molt greus, es tipifiquen les sancions amb les següents multes, aplicades per les comunitats autònomes:

-Infraccions lleus: de 500 a 5.000 euros.

-Infraccions greus: de 5.001 a 200.000 euros.

-Infraccions molt greus: de 200.001 a 2.000.000 euros, sense perjudici que les comunitats autònomes puguin augmentar l'import màxim.

En l'aplicació de les sancions es té en compte la gravetat de la infracció, així com les seves repercussions. No es deixa de banda la transcendència per la seguretat de les persones o els béns protegits per la llei, així com el grau de malícia, participació i benefici.

Tot i que la imposició de les sancions recau en les comunitats autònomes, en el cas que la infracció sigui en el seu àmbit de competències, serà l'administració general, a través del Ministeri de Medi Ambient, l'encarregat d'executar-les.

Es consideren infraccions molt greus les recollides als apartats a, b, c, d, e i f si els danys no superen els 100.000€, mentre que si superen els 200.000€ qualsevol altre ho pot ser. Aquests valors es poden modificar mitjançant RD segons la variació dels índexs de preus al consum.

Es consideren infraccions molt greus les dels apartats a, b, c, d, e i f si els danys no superen els 100.000€, mentre que les g, h, i, j, k, l, m i n ho son sempre. Per últim, es consideren lleus les recollides als apartats o, p, q i r.

És permesa la imposició de multes coercitives en cas que l'infractor no reperi el dany o pagui la multa, sempre i quant s'estableixi el termini de compliment i la quantia de la multa que se li pot imposar. Aquest tipus de sanció es pot aplicar repetidament fins al compliment dels terminis inicials, donant-se sempre els mateixos terminis que a aquesta. Cadascuna d'aquestes multes no pot excedir els 3.000€ (article 77, pàg. 23).

Si les infraccions poden constituir un delictes o falta es pot passar el cas a un òrgan jurisdiccional competent, obrint-se la via penal, incompatible amb l'administrativa. Tot i així, de no estimar-se l'existència del delictes, l'administració pot continuar l'expedient sancionador en base als fets que la jurisdicció competent hagi considerat provats (article 78, pàg. 23).

Pel que fa a la prescripció de les infraccions i sancions, es duu a terme passats 5 anys en les infraccions molt greus, passats 3 anys per les greus i un any en les lleus (article 79, pàg. 23).

Finalment, s'inclouen un seguit d'annexes, el contingut dels quals és:

- **Annex I:** tipus d'hàbitats naturals d'interès comunitari la conservació dels quals requereix la designació de zones de conservació especial.

- **Annex II:** espècies animals i vegetals d'interès comunitari per a la conservació de les quals és necessari designar zones de conservació especials.
- **Annex III:** criteris de selecció dels llocs que es poden classificar com a llocs d'importància comunitària i es poden designar zones especials de conservació.
- **Annex IV:** espècies que han de ser objecte de mesures de conservació especials quant al seu hàbitat, amb la finalitat d'assegurar-ne la supervivència i reproducció en la seva àrea de distribució.
- **Annex V:** espècies animals i vegetals d'interès comunitari que requereixen una protecció estricta.
- **Annex VI:** espècies animals i vegetals d'interès comunitari la recollida en la natura i l'explotació de les quals poden ser objecte de mesures de gestió.
- **Annex VII:** procediments per a la captura o mort d'animals i modes de transport que queden prohibits.
- **Annex VIII:** geodiversitat del territori espanyol.

Amb l'aplicació d'aquesta llei, es fa necessària l'aplicació d'altres textos legals que concretin els preceptes introduïts per la mateixa. Amb aquesta finalitat, s'emeten un seguit de RD per establir els paràmetres concrets del que la Llei [42/2007](#), de 13 de desembre, ja introduïa. Aquests són:

- ***Real Decreto [1082/2009](#), de 3 de julio, por el que se establecen los requisitos de sanidad animal para el movimiento de animales de explotaciones cinegéticas, de acuicultura continental y de núcleos zoológicos, así como de animales de fauna silvestre.*** En aquest, s'estableixen els requisits de sanitat animal pel moviment d'espècies cinegètiques dins d'Espanya, així com els procedents d'aqüicultura continental, animals de fauna silvestre (des de espais naturals acotats o nuclis zoològics fins a altres explotacions o nuclis cinegètics), de la pesca fluvial, de nuclis zoològics o espais naturals dels que l'autoritat competent n'ha decidit el moviment.

Tot i així, se n'exclouen l'activitat del silvestrisme, regulada pel Reglament de la Reial Federació Espanyola de Caça, el moviment d'animals de columbicultura,

la canaricultura i altres activitats realitzades amb animals. A més, els gossos de caça i les aus dedicades a la cetreria o com a reclam per la caça d'espècies cinegètiques, queden, també, fora d'aquest RD.

- **Real Decreto [139/2011](#), de 4 de febrero, para el desarrollo del Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y del Catálogo Español de Especies amenazadas.** Mitjançant aquest RD, es pretén el desenvolupament dels preceptes establerts als capítols 1 i 2 del títol 3 de la Llei [42/2007](#), de 13 de desembre. En aquest sentit es regulen (article 1, pàg. 2).

1. *Las características, contenido y procedimientos de inclusión, cambio de categoría exclusión de especies en el Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y en el Catálogo Español de Especies Amenazadas.*
2. *Las directrices de evaluación periódica del estado de conservación de las especies incluidas en el Listado y en el Catálogo.*
3. *Las características y contenido de las estrategias de conservación de especies del Catálogo y de lucha contra las principales amenazas para la biodiversidad.*
4. *Las condiciones técnicas necesarias para la reintroducción de especies extinguidas y el reforzamiento de poblaciones.*
5. *Las condiciones naturales requeridas para la supervivencia o recuperación de especies silvestres amenazadas.*
6. *Los aspectos relativos a la cooperación para la conservación de las especies amenazadas.*

Després de l'aprovació d'aquest reglament, el Ministeri de Medi Ambient va publicar la situació de les espècies silvestres en règim de protecció especial, resultant-ne la següent relació⁴⁵:

	Nº d'espècies en règim de protecció especial	Catàleg espanyol d'espècies amenaçades		Total
		Vulnerable	En perill d'extinció	
Flora	167	34	112	313
Invertebrats	51	14	17	82
Peixos	14	3	10	27
Amfibis	20	6	2	28
Rèptils	53	6	7	66
Aus	245	31	21	297
Mamífers	43	26	7	76
Total	593	120	176	889

- *Real Decreto [556/2011](#), de 20 de abril, para el desarrollo del Inventario español del patrimonio natural y la biodiversidad.* Aquest RD té com a objectiu la regulació de l'inventari espanyol del patrimoni natural i la biodiversitat, desenvolupant-ne el contingut, l'estructura i el funcionament mitjançant el que s'estableix a la Llei [42/2007](#), de 13 de desembre.
- *Real Decreto [1274/2011](#), de 16 de septiembre, por el que se aprueba el Plan estratégico del patrimonio natural y la biodiversidad 2011-2017, en aplicación de la Ley 42/2007, de 13 de diciembre.* Al text del RD es defineix l'objectiu d'aquest Pla estratègic com “*el establecimiento y la definición de objetivos, acciones y criterios que promuevan la conservación, el uso sostenible y, en su caso, la restauración del patrimonio, de los recursos naturales terrestres y marinos y de la biodiversidad y geodiversidad*”. A més, es fixen els continguts mínims i els procediments d'elaboració i aprovació (introducció de l'annex, pàg. 11).

⁴⁵ Dades extretes de la pàgina web del [MARM](#) el 16 de gener de 2011.

- *Real Decreto [1628/2011](#), de 14 de noviembre, por el que se regula el listado y catálogo español de especies exóticas invasoras.* Amb aquest, es pretén establir una regulació efectiva dels catàlegs d'espècies invasores i amb potencial invasor. Concretament, s'estableix (article 1, pàg. 3).
 - *Las características, contenidos, criterios y procedimientos de inclusión exclusión de especies en el Catálogo y el Listado.*
 - *Las medidas necesarias para prevenir la introducción de especies exóticas invasoras y para su control y posible erradicación.*
 - *Las características y el contenido de las Estrategias de gestión, control y posible erradicación de las especies exóticas invasoras.*

Per altra banda, de la mateixa manera que aquesta legislació es deriva dels articles de la Llei 42/2007 de 13 de desembre, part de la legislació vigent prové de l'antiga Llei [4/1989](#), de 27 de març. Això passa perquè, anàlogament que amb la situació actual, l'antiga llei exigia la creació d'alguns instruments per dur a terme la seva funció. Un dels més remarcables és l'Inventari nacional de zones humides, creat sota el marc del *Real Decreto [435/2004](#), de 12 de marzo, por el que se regula el Inventario nacional de zonas húmedas.*

Amb la creació d'aquest organisme, es pretenia dur a terme la classificació i organització del les zones humides, gràcies a la informació proporcionada per les comunitats autònomes, així com la proposta dels plans i mesures de protecció necessàries segons cada cas.

A més d'aquesta Llei [42/2007](#), de 13 de desembre, i tots els RD que se'n deriven, l'estat espanyol ha hagut de transposar moltes altres lleis europees en el transcurs dels anys. D'aquestes, algunes de les més importants pel que fa a la protecció dels hàbitats i el patrimoni natural són la *Directiva [92/43/CEE](#) del consejo, de 21 de mayo del 1992, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres*, i la *Directiva [97/62/CE](#) del consejo, de 27 de octubre del 1997, por la que se adapta el progreso científico y técnico de la Directiva 92/43/CEE, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de fauna y flora silvestres.*

De la transposició de la Directiva 92/43/CEE en resulta el *Real Decreto [1997/1995](#), del 7 de diciembre, por el que se establecen las medidas para contribuir a garantizar la biodiversidad mediante la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora*

silvestres. Així, les mesures que s'adoptin a partir d'aquest RD tindran la finalitat de mantenir o restablir un estat de conservació favorables dels espais i espècies de la fauna i flora d'interès comunitari dins del territori espanyol. Aquestes mesures haviem de tenir en compte les exigències econòmiques, socials i culturals, així com les particularitats regionals i locals (article 1, pàg. 1).

El problema en la seva aplicació va ser la transposició inexacte del paràgraf 1 de l'article 16 de la citada directiva, deixant-se algunes de les consideracions que aquesta directiva fa. Aquest error es va poder solucionar quan la UE va adoptar la Directiva 97/62/CEE, ja que l'estat espanyol va aprofitar la seva transposició per esmenar els articles esmentats. De la transposició de la nova directiva en va resultar el *Real Decreto [1193/1998](#), de 12 de junio, por el que se modifica el Real Decreto 1997/1995, de 7 de diciembre, por el que se establecen las medidas para contribuir a garantizar la biodiversidad mediante la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres*. A més, aquest nou RD és el resultat de la transposició de les dues directives europees esmentades.

Mitjançant un instrument efectuat el 16 de maig de 1986, Espanya va passar a formar part de la CITES. Aquesta pertinença obliga a l'estat espanyol a definir uns criteris d'aplicació del conveni, així com del *Reglamento (CE) [338/97](#) del Consejo, de 9 de diciembre de 1996, relativo a la protección de especies de la fauna y flora silvestres mediante el control de su comercio*. Amb aquest objectiu, es redacta el Real Decret [1739/1997](#), de 20 de novembre, sobre aquestes mesures.

Sent així, el present RD defineix les autoritats que prendran papers de rellevància en l'aplicació de la CITES, seguint el que disposa el Reglament (CE) 338/97 del Consell, de 9 de desembre de 1996 (introducció, pàg. 1).

Un cop establerts els òrgans reguladors principals, s'estableix el *Real Decreto [1333/2006](#), de 21 de noviembre, por el que se regula el destino de los especímenes decomisados de las especies amenazadas de fauna i flora silvestres protegidas mediante control de comercio*. Aquesta té l'objectiu de dur a compliment tot allò que s'estableix en el Reglament (CE) 338/1997 del Consell, de 9 de desembre, de 1996. Les accions es duran a terme sense haver-hi un detriment de la normativa de les comunitats autònomes i en desenvolupament de la Llei 4/1989, de 27 de març, actualment la 42/2007, de 13 de desembre.

Aquest RD, planteja les competències administratives pel que fa a la tinença d'animals CITES, que recau en la Secretaria General de Comerç Exterior, definint, a més les funcions específiques que li comporta (article 3, pàg. 2). També s'aprova la creació d'un Registre d'espècimens CITES intervinguts, depenent de la Secretaria General de Comerç Exterior. Dins d'aquest registre els individus han d'estar identificats i tasats pericialment. A més, es crea un dipòsit d'espècimens CITES, detallant les condicions en les que s'hi ha d'estar, podent, fins i tot, deixar-se temporalment en mans del presumpte infractor sempre que una autoritat CITES competent ho aprovi (articles 4-5, pàg. 2).

S'aproven també les condicions de devolució d'un animal CITES per part de la duana, sempre que no tingui els papers en regla, i les condicions perquè aquesta documentació sigui incomplerta, així com les condicions necessàries per la devolució (article 6, pàg. 3).

La llei també preveu els procediments d'incautació cautelar, establint les condicions perquè aquesta es pugui dur a terme. A més, disposa que es l'Estat qui es farà càrrec dels individus decomissats definitivament. Tot i així, es concedeix el dret de cedir els animals incautats i la seva descendència gratuïtament, mantenint unes condicions preestablertes (articles 7, 8, 9 pàg. 3-4). A més, també es contempla la possibilitat de venta mitjançant subhasta en les condicions establertes per la llei, tenint en compte el seu elevat cost de manteniment i que no poden retornar, en cap cas, al propietari al que li van ser incautats (article 10, pàg. 4).

Per últim, es determinen les accions a dur a terme en el cas que una altre autoritat pública, així com l'intercanvi d'informació necessari entre aquestes i l'administració central (article 11-12, pàg. 4). Com a disposicions addicionals, cal tenir en compte la regulació de l'allotjament de les espècies CITES incautades, així com el conveni de cooperació amb altres administracions públiques i institucions públiques o privades (pàg. 4).

2. CONSERVACIÓ EX-SITU

A Espanya no hi havia una legislació específica i concreta respecte a la conservació de les espècies de flora i fauna silvestres fora del seu medi natural (ex-situ), ja que la Llei 4/1989, de 27 de març, no en feia més que una petita referència com a criteri d'actuació de les administracions públiques per la preservació de la diversitat genètica.

Per part seva, tota la legislació de zoològics no feia més que determinar criteris higiènics i sanitaris, d'inscripció a registres, etc.

En aquest context, era necessària l'aprovació d'un text legal que tingués en compte la protecció de la fauna silvestre existent als parcs zoològics així com la seva contribució al manteniment de la biodiversitat. Amb aquets objectiu, es va aprovar la *Ley [31/2003](#), de 27 de octubre, de conservació de la fauna silvestre en los parques zoológicos*, transposant la *Directiva [99/22/CE](#) del Consejo, de 29 de marzo de 1999, relativa al mantenimiento de animales salvajes en parques zoológicos*.

En ella s'hi contemplan programes i mesures, d'obligat compliment pels parcs zoològics, enfocats al benestar animal, profilàctics i ambientals indicades en la present normativa, així com les establertes preestablertes per les comunitats autònomes en cas que convingui. (articles 3, 4, pàg. 2).

Per altra banda, s'exigeix als parcs zoològics, que disposin de personal i medis materials adequats i classificat. Pel que fa a les espècies incloses en les seves col·leccions, s'hauran de mantenir actualitzades en un registre d'espècies i exemplars individuals o, quan no sigui possible, per lots (articles 5, 6, pàg., 2, 3).

A més, s'especifiquen les condicions necessàries perquè un parc zoològic rebi l'autorització d'obertura al públic, modificació substancial i ampliació per part de la comunitat autònoma on s'ubiqui. S'especifica també el règim d'inspeccions, tancaments cautelars i tipologia de les infraccions, segons els característiques establertes per la llei present (article 7, 8, 12, pàg. 3).

Per part seva, les comunitats autònomes han de mantenir un registre actualitzat dels parcs zoològics localitzats dins el seu territori. Aquest s'ha de mantenir actualitzat, incloent la informació referent a les col·leccions que mantinguin a les seves instal·lacions. Un cop comunicada aquesta informació al Ministeri de Medi Ambient, es realitza un inventari nacional de parcs zoològics, de caràcter informatiu i dependent del Ministeri esmentat (article 9, 10, pàg. 3).

Finalment, es tipifica la xifra imposable als responsables de les accions així com altres accions que es puguin aplicar i els casos en els que són aplicables (article 14, 15, pàg. 4).

3. RESPONSABILITAT MEDIAMBIENTAL

Tot i els múltiples intents d'aconseguir el compliment del mandat de l'article 45 de la constitució espanyola, com la Llei [42/2007](#), de 13 de desembre, no s'ha pogut evitar l'aparició de múltiples accidents de diferent causa que han tingut conseqüències variables pels béns naturals.

Per tant, es feia evident la necessitat de l'aparició d'un text legal que construís nous sistemes de responsabilitat per preveure eficaçment aquest factors i, en cas de produir-se, en promoguin la ràpida recuperació. Va ser amb aquest objectiu en ment que es va aprovar la *Directiva [2004/35/CEE](#) del Parlamento Europeo y del Consejo, de 21 de abril de 2004, sobre responsabilidad medioambiental en relación con la prevención y reparación de daños medioambientales*. Aquesta directiva europea va ser transposada per Espanya mitjançant la *Ley [26/2007](#), de 23 de octubre, de Responsabilidad Medioambiental*. Aquesta nova legislació, implementa un nou règim jurídic de reparació del medi ambient pel qual l'operador que causi o pugui causar un dany al medi ambient, haurà de prendre les mesures necessàries perquè aquest dany no es produeixi, tot i així, s'estableix que, en cas de produir-se el dany, l'operador haurà d'emprendre les mesures necessàries per tal de reparar-lo, deixant els recursos naturals tal com eren abans que es produeix el dany. Amb aquesta finalitat, s'estableix un annex II amb el marc general d'actuació, necessari per l'administració competent per determinar com s'ha de reparar el dany a la zona on s'ha produït el dany (annex II, pàg. 20-21).

A més a més, aquesta llei preveu que es constitueixin les mesures financeres necessàries per tal de fer front a les responsabilitats mediambientals que puguin ocórrer. Per tal que aquestes mesures siguin efectives, cal disposar d'unes mesures de càlcul eficaç i homogeni, per tal de determinar amb la major exactitud possible la implicació econòmica a la que està exposada un operador en el desenvolupament de les seves activitats econòmiques i professionals.

S'estableixen també els criteris tècnics que permetran establir els criteris tècnics, per part del govern, que permetran avaluar la intensitat i extensió del dany mediambiental. Cal però que aquest mètode d'avaluació sigui homogeni, permetent també l'aproximació als costos de reparació de cada escenari, assegurant una bona limitació de les cobertures necessàries per cada activitat.

Per últim, comentar que el Reglamento de desarrollo parcial de la *Ley 26/2007, de 23 de octubre, de Responsabilidad Medioambiental*, va ser aprovat mitjançant el Reial Decret [2090/2008](#), de 22 de desembre.

LEGISLACIÓ AUTONÒMICA

De la mateixa manera que la legislació estatal referent al medi ambient es remunta a la *Ley 15/1975, de 2 de mayo, de espacios naturales protegidos*, la legislació catalana també disposa de la llei homòloga en la *Ley [12/1985](#), de 13 de junio, de espacios naturales*. Aquesta llei té l'objectiu de definir els espais naturals per tal de protegir, conservar, gestionar i, si s'escau, restaurar i millorar la diversitat genètica, la riquesa i la productivitat dels espais naturals de Catalunya, els quals han d'ésser compatibles amb el desenvolupament i la utilització dels recursos naturals i ambientals, en el marc de la protecció del medi i de l'ordenació racional i equilibrada del territori (article 1, pàg. 1). Sent així, també inclou les mesures i plans aplicables per la consecució d'aquests objectius.

Aquesta llei té continuïtat legislativa en el Decret [328/1992](#), de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural, redactat per la necessitat d'aprovar un Pla d'espais d'interès natural d'acord amb el que s'havia establert prèviament en l'article 15 de la Llei 12/1985, de 13 de juny. És per això que s'ocupa de la delimitació i l'establiment de les determinacions bàsiques per a la protecció bàsica dels espais naturals d'acord amb els valors científics, ecològics, paisatgístics, culturals, socials, didàctics i recreatius que posseeixen (introducció/ article 1, pàg. 2).

Tot i així, s'intenten potenciar les activitats desenvolupades en els municipis inclosos en els espais naturals, així com el desenvolupament dels territoris i el manteniment de les activitats tradicionals que s'hi desenvolupen per tal d'evitar-ne la despoblació. A més, s'hi fomentaran les activitats de descontaminació en els casos que sigui necessari. Cal considerar que totes aquestes accions s'hauran de realitzar coherentment amb les consideracions de protecció expressades anteriorment (article 1, pàg. 2).

Per altra banda, s'ha vist que la legislació estatal delega gran part de les funcions legislatives a les comunitats autònomes, establint-se en la legislació pròpia de la comunitat autònoma, en aquest cas, de Catalunya. En aquest context, s'articulen a la Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals. Es tracta del refós de la Llei 22/2003, de 4 de juliol, de protecció dels animals; la part vigent de la Llei 3/1988, de 4 de març, de protecció dels animals, i les modificacions que conté la Llei 12/2006, de 27 de juliol, de mesures en matèria de

medi ambient i de modificació de les lleis 3/1988 i 22/2003, relatives a la protecció dels animals, de la Llei 12/1985, d'espais naturals, de la Llei 9/1995, de l'accés motoritzat al medi natural, i de la Llei 4/2004, relativa al procés d'adequació de les activitats d'incidència ambiental. Amb aquest procediment es pretén que hi hagi una regularització, aclariment i harmonització de les disposicions fetes en aquestes lleis, que es van derogar un cop aprovat el present Decret Legislatiu.

En aquest nou text legal si inclouen mesures per a la protecció d'espècies domèstiques, així com les condicions de tinença, compra, establiments, responsabilitat, transport, etc. A més, també s'hi consideren aspectes referents a espècies silvestres, motiu pel qual es parla d'ella.

Així, entre els seus articles hi trobem la regulació dels controls de poblacions d'animals considerats perjudicials, sempre que no comporti la destrucció d'espècies no nocives o d'animals protegits. A més, s'especifiquen els mètodes pels que es podrà dur a terme tal activitat (article 9, pàg. 5).

S'estableixen els requisits que ha de complir un nucli zoològic per poder obrir, sent necessàries, com a mínim: (article 21, pàg. 10).

“a) Inscriure's en el Registre de nuclis zoològics del departament competent en matèria de medi ambient.

b) Dur un llibre de registre oficial, diligenciat per l'Administració competent, en què es recullin de manera actualitzada les dades relatives a l'entrada i la sortida dels animals i les dades de la seva identificació.

c) Disposar de les condicions higienicosanitàries i de benestar adequades a les necessitats dels animals, en els termes establerts per la normativa vigent. En especial, han de tenir instal·lacions adequades per evitar el contagi en els casos de malaltia, o per tenir-los, si escau, en períodes de quarantena.

d) Tenir en lloc visible l'acreditació de la seva inscripció en el Registre de nuclis zoològics, quan es tracti d'establiments d'accés públic.

e) Tenir les mesures de seguretat necessàries per evitar la fugida dels animals i els danys a persones, animals, coses, vies i espais públics i al medi ambient, i per evitar danys o atacs als animals.

f) Disposar d'un servei veterinari, encarregat de vetllar per la salut i el benestar dels animals.

g) Tenir a disposició de l'Administració competent tota la documentació referida als animals emplaçats al nucli d'acord amb la legalitat vigent.

h) Vigilar que els animals s'adaptin a la nova situació, que no presentin problemes d'alimentació ni es doni cap altra circumstància que els pugui provocar danys, i de ser els responsables de prendre les mesures adequades en cada cas”.

Es disposa, específicament, la prohibició de qualsevol instal·lació que tingui com a objectiu la reproducció o comercialització de primats per a experimentació animal (article 24.3, pàg. 11). Per part seva, les botigues d'animals exòtics, o els establiments que en comercialitzen, reben l'obligació d'incloure a la factura el numero CITES de l'espècie venuda (o el que es determini a la normativa europea). A més, s'ha de facilitar informació sobre l'espècie venuda, la mida dels adults i la possibilitat de transmissió de zoonosis. D'altra banda, serà el venedor l'encarregat de conèixer el nom científic de les espècies que té a la venda, així com la seva legislació aplicable i la prohibició d'alliberar espècies no autòctones (article 25, pàg. 12).

La protecció de la fauna salvatge, tant l'autòctona com la no-autòctona, recau sobre els tractats i convenis internacionals, així com en la present normativa i les Directives per desplegar-la (article 26, pàg. 12). D'aquesta manera es determina que per posseir animals salvatges d'espècies no autòctones, determinades per Reglament, cal el permís d'una autoritat competent en matèria de Medi Ambient (article 27, pàg. 12).

S'estableixen, de forma general, els paràmetres per la protecció dels peixos de talla petita i dels mètodes prohibides per a la pràctica de la caça o captura d'animals, així com les armes no autoritzades. Es declaren les espècies protegides enumerant-les a l'annex present en el mateix text. A més a més, amb el fi de preservar aquestes espècies, s'estableixen reserves naturals de fauna salvatge i refugis de fauna salvatge (articles 28, 29, 31, pàg. 12-13).

S'estableixen els instrument de planejament territorial i urbanístic que s'usaran per preservar, mantenir i, en cas que calgui, recuperar els biòtops i hàbitats de les espècies protegides (article 32, pàg. 13). A més, s'estableixen les prohibicions pel que fa a les espècies de fauna autòctona protegides i migratòries (article 33, pàg. 13).

El text legal permet, sota condicions establertes i permís previ, la captura en viu d'algunes de les espècies incloses en l'annex, podent-se autoritzar també la recollida d'ous i cries. Per altra banda, sota condicions extraordinàries i sota supervisió de representants del departament competent de medi ambient, es pot dur a terme la caça d'espècies de l'annex (articles 34-35, pàg. 14).

Es considera la possibilitat, des del departament competent en matèria de medi ambient, del lliurament d'exemplars irrecuperables per la vida en llibertat o d'exemplars dissecats, a nuclis zoològics o altres centres, tant si provenen de comisos com directament de la natura, especificant-ne l'ús que tindran allà (article 37, pàg. 14).

Es faculta el departament competent en matèria de medi ambient, i els cossos i forces de seguretat, per la inspecció i vigilància d'espècies de la fauna salvatge. A més, els titulars de nuclis zoològics i els posseïdors d'animals han de facilitar les inspeccions i la documentació exigible (articles 42, 43, pàg. 15).

Es determinen les infraccions, així com la seva gravetat i la quantia de les multes aplicables, condicions de comís o de tancament de les instal·lacions del centre implicat. A més, s'inclou una valoració de l'exemplar de cada cas, responsabilitat civil i perjudicis aplicables, inclosa la possible reparació dels danys mediambientals causats. Per aplicar aquestes multes segons l'espècie implicada en el fet, s'apliquen els valors de les multes segons les diferents llistes incloses a l'annex. És permès l'ús de multes coercitives en cas de no complir els requeriments de la sanció (articles 44, 45, 46, 47, 48, 52, pàg. 16, 17, 18, 19, 20, 22).

Per tal de poder aplicar les penes citades es determina que: *“És responsable per infraccions d'aquesta Llei qualsevol persona física o jurídica que per acció o per omissió infringeixi els preceptes continguts en aquesta Llei i la seva normativa de desplegament”*. En cas de no poder-se determinar la responsabilitat, aquesta es solidaritza (article 49, pàg. 21).

Per últim, s'inclou un annex mitjançant el qual s'estableixen quatre categories (de la A a la D), segons (annex, pàg. 24).

XARXA NATURA 2000

1. INTRODUCCIÓ:

La Xarxa Natura 2000 (RN2000) constitueix la base de la protecció de la Biodiversitat a la UE, davant de l'impacte de les activitats humanes. Es tracta d'una xarxa ecològica europea d'àrees de conservació de la biodiversitat, la finalitat del qual és garantir la supervivència a llarg termini de les espècies de fauna i flora silvestres més amenaçades d'Europa. Aquest objectiu s'aconsegueix protegint els seus hàbitats mitjançant el manteniment o restabliment del seu estat de conservació favorable⁴⁶.

2. ANTECEDENTS LEGISLATIUS:

Les Bases de la RN2000 s'estableixen al Conveni relatiu a la conservació de la vida silvestre i del medi natural d'Europa (Conveni de Berna) de 1979.

- **Conveni de Berna**, inclòs dins la *Decisión 82/72/CEE del Consejo, de 3 de diciembre de 1981, referente a la celebración del Convenio relativo a la conservación de la vida silvestre y del medio natural de Europa.*

Amb aquest conveni es busca la cooperació entre els Estats signataris per tal de garantir la conservació de la flora i fauna silvestres i dels seus hàbitats naturals, així com la protecció de les espècies migratòries amenaçades d'extinció. Per aquest motiu, les Parts es comprometen a:

- Establir polítiques nacionals de conservació de flora i fauna silvestres i dels seus hàbitats naturals.
- Integrar la conservació de la flora i la fauna silvestres en les seves polítiques.
- Fomentar l'educació i la difusió d'informació sobre la necessitat de conservar les espècies i els hàbitats.

Per a la protecció de les espècies, es treballa a partir de 3 annexes:

- **Annex I**: els Estats membres han de prendre mesures legals per tal de protegir les espècies de flora que hi apareixen. Així, es prohibeix recol·lectar, tallar o arrancar les espècies de flora que hi apareixen.
- **Annex II**: es prohibeixen les següents accions sobre les espècies que s'hi inclouen:

⁴⁶ Text adaptat de la web del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient ([MARM](#))

- Captura, possessió o mort intencionades
 - Deteriorament o destrucció intencionada dels llocs de reproducció o repòs.
 - Pertorbació intencionada de la fauna silvestre.
 - Destrucció o recol·lecció o possessió intencionada dels seus ous.
 - Possessió i comerç interior dels animals, vius o mort o alguna de les seves parts.
- [Annex III](#): inclou fauna que requereix mesures especials en la seva gestió per a mantenir fora de perill les poblacions, incloent la prohibició de mesures no selectives de captura o mort, incloses a [l'annex IV](#). No obstant, existeix la possibilitat d'obviar aquestes normatives sempre i quan constitueixi una de les excepcions descrites al conveni.

Alhora, hi ha un compromís de coordinació d'esforços entre Estats, en matèria de conservació d'aus migratòries⁴⁷.

Aquest conveni va ser recollit en la [Directiva 79/409/CEE del Consejo de 2 de abril de 1979, relativa a la conservaci3n de les aves silvestres](#) i més endavant, per la [Directiva 92/43/CEE del Consejo de 21 de mayo de 1992, relativa a la conservaci3n de los h3bitats naturales y de la fauna y flora silvestres](#).

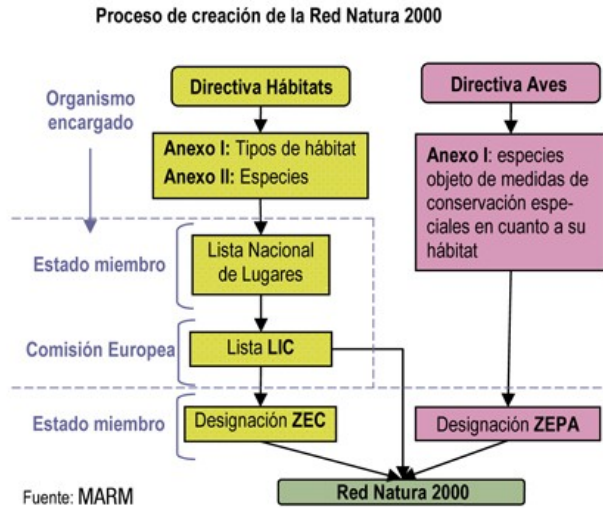
Així, a partir de l'aplicació d'aquestes dues normatives s'estableix la RN2000. Més endavant, amb la ratificació del conveni de Johannesburg i l'adopció del pla d'acció establert a “*Detener la p3rdida de biodiversidad para 2010 y m3s adelante*”, la RN2000 constitueix un dels pilars fonamentals de la conservació de la biodiversitat⁴⁸.

3. CREACI3N RN200: DIRECTIVA 79/409/CEE i Directiva 92/43/CEE

Tal com s'ha dit, es crea a partir de la Directiva 79/409/CEE que defineix Zones de Especial Protecci3n per a les aus (ZEPA) i la Directiva 92/43/CEE, a partir de les que se seleccionen els Llocs d'Importància Comunitària (LIC), que posteriorment es designen Zones d'Especial Conservaci3n (ZEC). Un mateix lloc pot ostentar a ambdues designacions. El procediment per a la seva creaci3n s'esquematitza a l'esquema 2.

⁴⁷ Adaptaci3n a partir del text original del Conveni de Berna.

⁴⁸ Informaci3n extreta del text “[Red Natura 2000](#)”.

Esquema 2. Procés de creació de RN2000.

La [Directiva 79/409/CEE](#), busca protegir a llarg termini totes les espècies d'aus silvestres de la UE, incloent els seus ous, nius i hàbitats, mitjançant la creació de les ZEPa, la designació de les quals recau als Estats membres.

Les ZEPa es designen per a les aus incloses en el seu Annex I, així com per a les aus migratòries d'arribada regular.

La [Directiva 92/43/CEE](#), defineix les ZEC i els LIC i incorporen les ZEPa a RN2000. Els LIC es designen en funció d'un seguit de criteris i es declaren per regions biogeogràfiques, la distribució de les quals s'observa en el mapa 1. Un cop designat un LIC, cada Estat membre el designa com a ZEC en un termini màxim de 6 anys⁴⁹.

	Biogeographic region
	Arctic region
	Boreal region
	Atlantic region
	Continental
	Alpine (Alps, Pyrenees, Carpathians, Dinaric Alps, Balkans and Rhodopes, Scandes, Urals and Caucasia).
	Pannonian
	Mediterranean
	Macaronesian (Includes Azores, Madeira, Canaries islands)
	Steppic
	Black Sea
	Anatolian

Mapa 1. Regions biogeogràfiques europees.

A Espanya s'hi troben representades⁵⁰:

[Macaronèsica](#)

[Alpina](#)

[Atlàntica](#)

[Mediterrània](#)

⁴⁹ Per a més informació, la llei està descrita en l'apartat de legislació europea .

⁵⁰ A cada regió s'hi inclou l'hipervincle que condueix a la seva llista de referència, amb el codi que permet classificar hàbitats i espècies.

Per a més informació sobre el procés de selecció i conservació de la RN2000, es pot consultar el document [“Directrices de conservación de la red natura 2000 en España”](#).

Per altra banda, la relació detallada de les activitats del projecte es poden trobar al document [“Natura 2000. Conservation in partnership”](#).

4. SITUACIÓ ACTUAL DE LA RN2000:

Amb aquest projecte es pretén conservar unes mil espècies i al voltant de 220 tipus d'hàbitats naturals. Fins ara, s'hi han inclòs uns 24.000 espais i en conjunt, abasten la cinquena part del territori europeu. A més, actualment ja s'hi inclouen hàbitats marins vulnerables. A data de 2009, inclou 25.828 lloc que cobreixen una àrea de 754.710 km² (17.6% de la superfície total de la UE) i uns 167.561 km² d'entorns marins⁵¹.

Si es fa diferència entre els dos tipus de zones protegides, a nivell europeu:

- ZEPA: Aproximadament s'hi inclouen 575.000 i 98.000 km² terrestres i marítims, respectivament⁵².
- LIC: S'hi inclouen 717.000 i 131.000 km² terrestres i marítims, respectivament⁵³.

A Espanya existeixen 76 tipus d'hàbitats (19 prioritaris) i 145 espècies d'animals i vegetals (64 prioritàries), que engloben el km² que figuren a la següent taula, a data de 2010⁵⁴:

MEDIO TERRESTRE										MEDIO MARINO					
LIC					ZEPA					LIC			ZEPA		
Superficie (Km ²)	Nº lugares	% LIC sobre Superficie nacional	% LIC sobre Superficie LIC UE	Superficie (Km ²)	Nº lugares	% ZEPA sobre Superficie nacional	% ZEPA sobre Superficie ZEPA UE	Superficie (Km ²)	Nº lugares	Superficie (Km ²)	Nº lugares	Superficie (Km ²)	Nº lugares		
UE	719.015	22.529	13,7	100	UE	593.486	5.315	11,4	100	UE	132.923	1.412	UE	102.663	700
Espana*	131.434	1.448	24,5	18,3	Espana	105.032	599	20,6	17,7	Francia	26.838	133	Francia	34.914	73
Francia	73.556	1.367	8,5	10,2	Francia	78.476	382	7,9	13,2	Alemania	19.768	53	Alemania	16.055	15
Suecia	64.467	3.983	13,7	9,0	Alemania	59.784	738	12,2	10,1	Dinamarca	16.145	125	Dinamarca	12.180	59
Alemania	54.342	4.622	9,7	7,6	Polonia	55.228	141	15,6	9,3	Reino Unido	12.409	49	Estonia	6.502	27
Finlandia	48.552	1.715	12,7	6,8	Italia	43.777	597	13,6	7,4	Espana(6°)	7.926	(7°) 97	Espana (12°)	1.034	(9°) 33

Taula 1. Valors dels països amb més superfície destinada a RN2000.

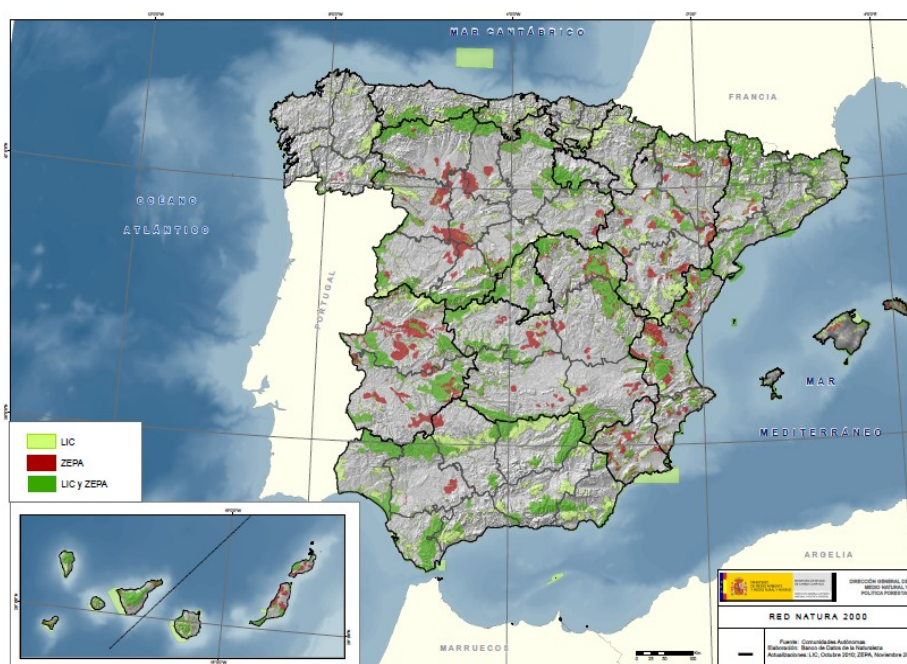
⁵¹ Informació extreta de [MARM](#)

⁵² Per a veure les diferències entre països, consultar http://www.marm.es/es/biodiversidad/temas/red-natura-2000/spa_tcm7-53601.pdf

⁵³ Per a valorar les diferències entre països: http://www.marm.es/es/biodiversidad/temas/red-natura-2000/sci_tcm7-53600.pdf

⁵⁴ Taula extreta de [“Red Natura 2000”](#)

Aquesta extensió no es contínua en la geografia espanyola, sinó que es distribueix seguint el mapa 2.

Mapa 2. **Zones de protecció**, diferenciant LIC i ZEPA

Per últim queda comentar que tant la conservació d'aquests espais com el seu finançament venen regulats per directives europees. Per una banda, la conservació ve determinada per la *Directiva 92/43/CEE del Consejo de 21 de mayo de 1992, relativa a la conservació de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres* i la *Directiva 2009/147/CEE del Parlamento Europeo y del Consejo de 30 de noviembre de 2009, relativa a la conservació de las aves silvestres* (aquesta última deroga a la Directiva 79/409/CEE, anteriorment comentada com a base d'aquest projecte). Per altra banda, el finançament ve donat, com ja s'ha explicat pel *Reglamento (CE) N° 614/2007 del Parlamento Europeo y del Consejo de 23 de mayo de 2007, relativo al instrumento financiero para el medio ambiente (LIFE+)*.

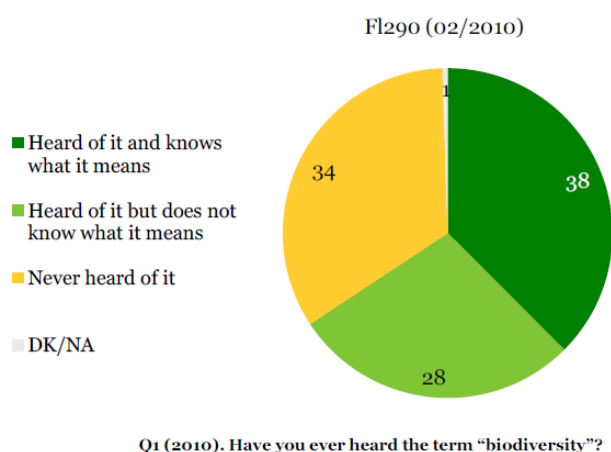
Tot i la importància d'aquest projecte, no s'ha d'oblidar que la UE està portant a terme iniciatives per a desenvolupar la seva infraestructura “verda”, com poden ser corredors ecològics i pasos per a fauna. A més, la RN2000 es pot complementar amb altres sistemes d'àrees protegides paneuropees, com la Xarxa Esmeralda (en països no comunitaris), la Xarxa Ecològica Paneruropea, el Cinturó Verd (pretén constituir un camí de xarxa ecològica des del Mar de Barents fins al Mar Negre) o la Xarxa Ecològica Alpina⁵⁵.

⁵⁵ Información extreta de [“Red Natura 2000”](#)

1. OPINIÓ PÚBLICA:

Com s'ha anat comentant, una característica comuna en l'ampli marc legislatiu explicat, és la informació i sensibilització de la població. Per aquest motiu, es considera útil demostrar la realitat d'aquesta directriu. Amb aquesta finalitat s'emprarà una enquesta realitzada a 27.000 europeus, durant 2010, on es valora des del grau de coneixement del que és la biodiversitat, fins al que se sap sobre la Xarxa Natura 2000, passant pel grau de sensibilització enfront a la pèrdua de biodiversitat i els principals perills. Aquestes preguntes s'engloben en l'enquesta "[*Attitudes of Europeans towards the issue of biodiversity*](#)".

1.1. CONEIXEMENT DEL TERME BIODIVERSITAT

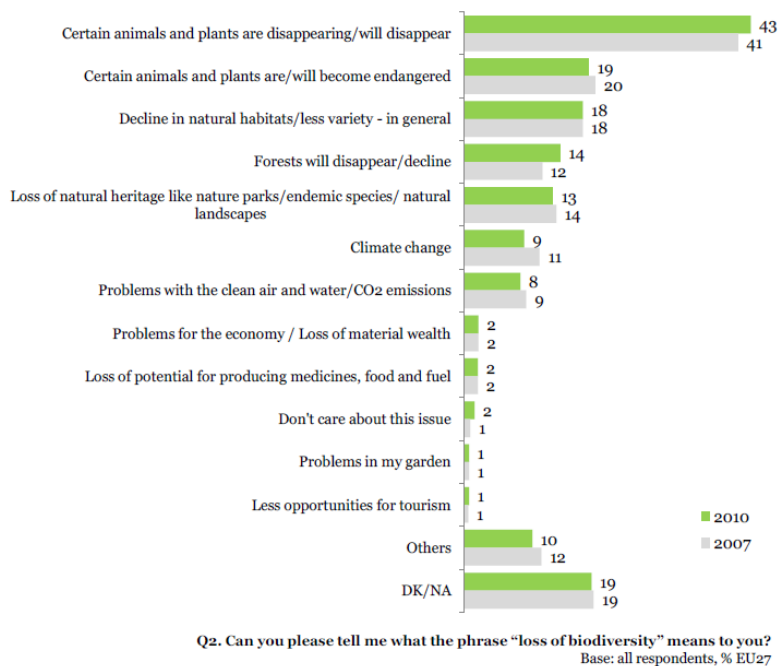
El gràfic permet veure que aproximadament 2/3 de la població enquestada saben què vol dir aquest terme. No obstant, contrasta enormement amb el percentatge dels que mai n'han sentit res, ja que és molt similar.

En l'anàlisi més detallat per països, es pot observar que el països més conscienciats són Alemanya i Àustria (el 88 i el 87%, respectivament, saben què és). A l'altra banda de la balança, se situa Dinamarca i Eslovàquia, on només el 15 i el 9% respectivament, en coneixien el significat.

Si es fa referència a Espanya, els percentatges són pràcticament idèntics a la mitja europea (39% saben què vol dir, el 31% l'han sentit a dir però no en coneixen el significat i el 30% no saben a què fa referència).

1.2. PÈRDUA DE BIODIVERSITAT:

Previ a aquesta pregunta, es va explicar el significat de biodiversitat a tota aquella gent que no la coneixia. Posteriorment, en preguntar què consideraven com a pèrdua de la diversitat biològica, on podien escollir més d'una opció, la majoria d'enquestats ho

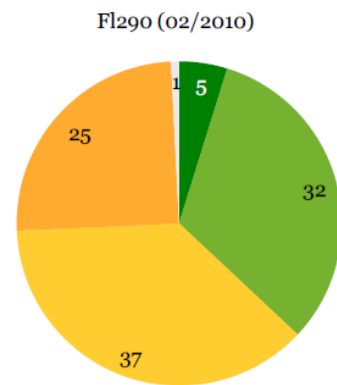
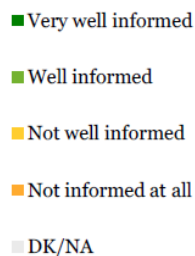
van relacionar amb la pèrdua d'espècies: el 43% considerava que certes plantes o animals estaven desapareixen o en camins de fer-ho, mentre que un 19% indicava que estaven en perill.

Per altra banda, l'altre gran grup ho va referenciar a la pèrdua d'hàbitats: un 18% a la pèrdua general d'hàbitats, un 14% a la de

bosc i un 13% a la de parcs naturals.

Aquesta tendència es va mantenir en la majoria d'Estats membres i en el cas d'Espanya, un 60% dels entrevistats ho consideraven una pèrdua d'espècies i el mateix percentatge per a la pèrdua d'hàbitats.

Per altra banda, dels entrevistats que ja sabien anteriorment què era la biodiversitat (32%, com es veu al primer gràfic), cal destacar que el 37% consideraven no estar ben informats sobre la pèrdua de biodiversitat, percentatge molt similar als que consideraven estar ben informats (32%) i només un 5% consideraven

Q3. How informed do you feel about the loss of biodiversity?
Base: all respondents, % EU27

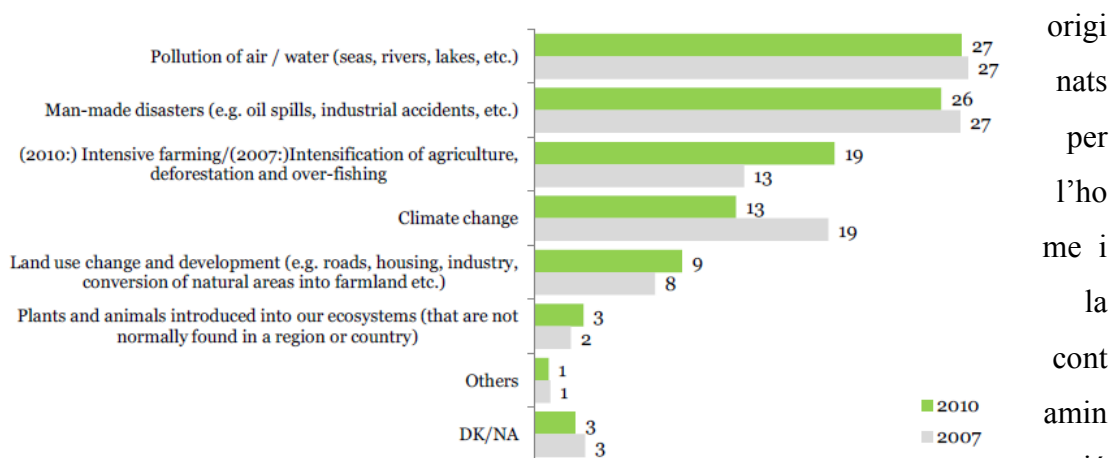
estar molt ben informats; en altres paraules, 6 de cada 10 d'aquests entrevistats consideren no estar ben informats.

En l'anàlisi per països, es pot veure que Alemanya i Àustria coincideixen en representar el percentatge de més gent que sap el que és, amb el de la sensació d'estar més ben informats. Just a l'altra banda, és a dir, els que es consideren més mal informats són els italians i els irlandesos. Espanya se situa en un terme mig, on la gran majoria (49%) consideren no estar ben informats, mentre que un 27% consideren estar

ben informats i el mateix percentatge per als que no consideren estar informats. Només un 3% pensen que estan molt ben informats.

1.3. PERILLS QUE AFECTEN LA BIODIVERSITAT

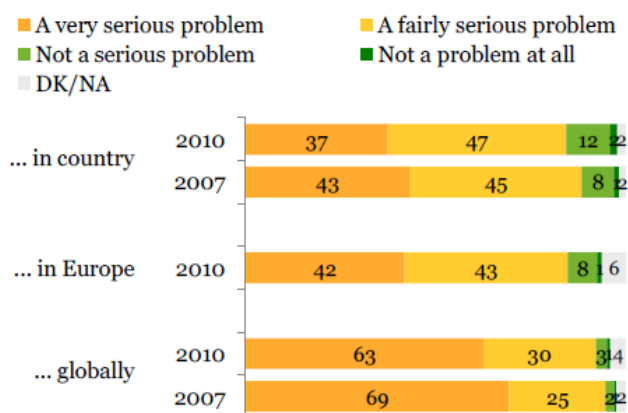
Com ja s'ha comentat a la introducció del protocol de Kyoto, els principals perills que consideren els europeus són la contaminació de l'aire i l'aigua (27%) i els desastres humans (26%) i just a l'altra banda, tenim la introducció d'espècies invasores, amb només un 3%. Aquesta tònica es constant a la majoria d'Estats membres, però a Espanya, es considera que el principal problema, amb un 49% són els problemes

Q7. I will read out a list to you. Please tell me, from the following list, what threatens biodiversity the MOST?
Base: all respondents, % EU27

l'ambient queda amb un 23%. Ara bé, el percentatge que ho considera com a la introducció d'espècies invasores és constant a tots els Estats membres.

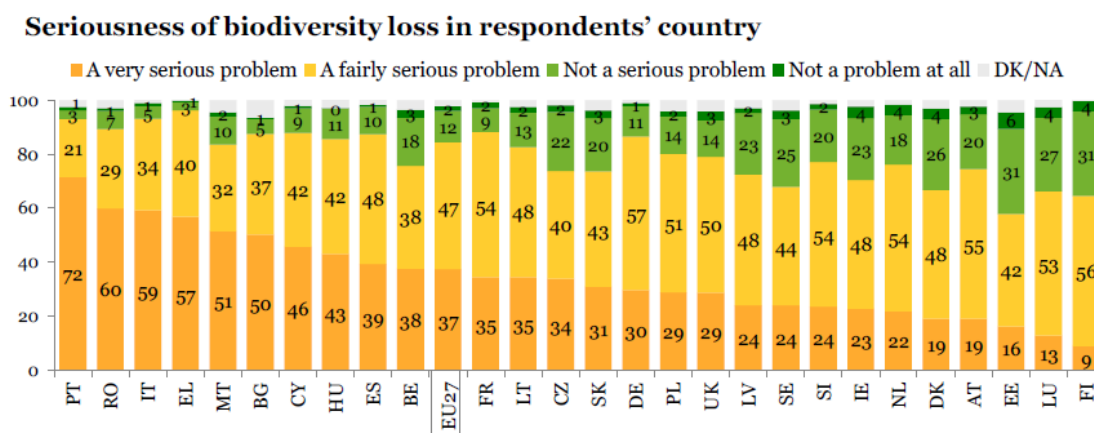
1.4. GRAVETAT DE LA PÈRDUA DE BIODIVERSITAT

Q5. How serious is the decline and possible extinction of animal species, flora and fauna, natural habitats and ecosystems in your [COUNTRY]?
And how serious is the problem in Europe (only in 2010)? Finally, how serious is the problem globally?
Base: all respondents, % EU27

En aquest cas, podem veure que entre un 80 i un 90% dels enquestats consideren que es tracta d'un problema molt o força greu, tant a nivell nacional, com europeu i mundial.

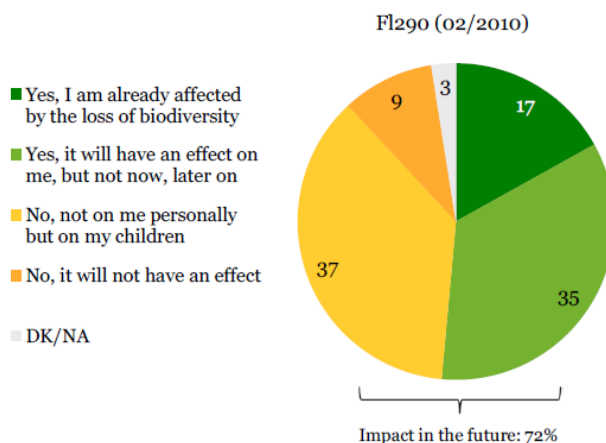
Per a cada país, es manté la tònica a excepció de la consideració a nivell nacional, on hi ha gran diferència de percentatges entre els dos graus de gravetat, tal i com es pot veure en el gràfic:

Q5. How serious is the decline and possible extinction of animal species, flora and fauna, natural habitats and ecosystems in [COUNTRY]? And how serious is the problem in Europe? Finally, how serious is the problem globally?
Base: all respondents, % by country

Per altra banda, la percepció general a tots els països, és que representa un problema molt greu a nivell mundial, on cap percentatge és inferior al 45%.

Ara bé, tot i aquests consideracions hi ha un sentiment general de que no afecta actualment a la població (només ho considera un 17%), sinó que afectarà en futur més o menys immediat (engloba el 72% de les respostes).

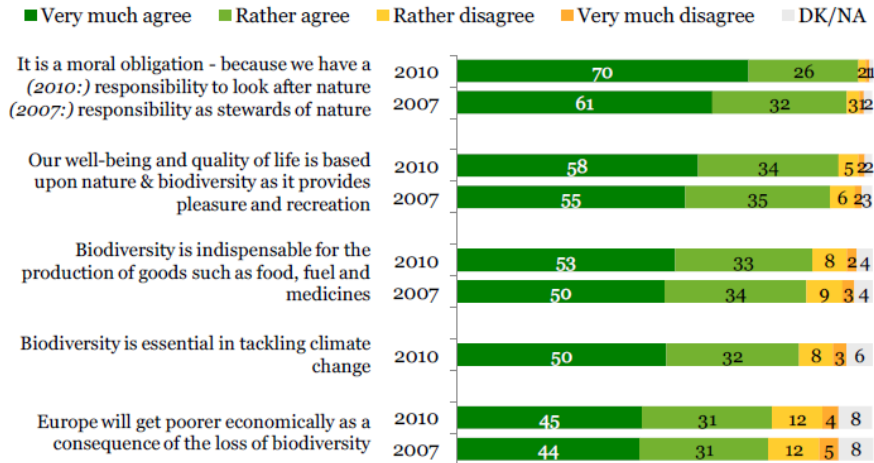

Link that the decline and possible extinction of animal species, flora and fauna, will have an impact on you personally?
Base: all respondents, % EU27

1.5. IMPORTÀNCIA DE CONSERVAR LA BIODIVERSITAT

Es pot veure que tot i que la resposta predominant és per una qüestió moral (resposta del 70% dels enquestats), totes les raons presenten percentatges relativament elevats i sense gaire diferències entre ells. Només comentar que és una tendència que s'observa a tots els Estat membres.

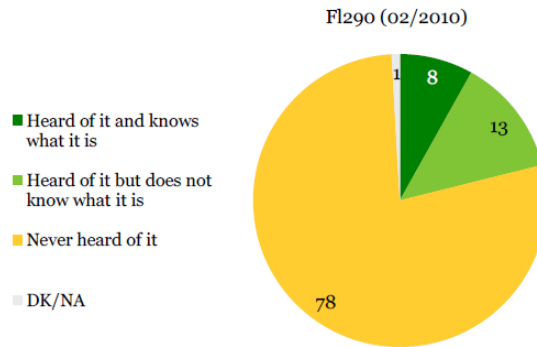
Reasons why it is important to halt biodiversity loss, 2007-2010

Q4. I will read some statements to you why it can be important to halt the loss of biodiversity, and please tell me how much do you agree or disagree with them:
Base: all respondents, % EU27

1.6. XARXA NATURA 2000

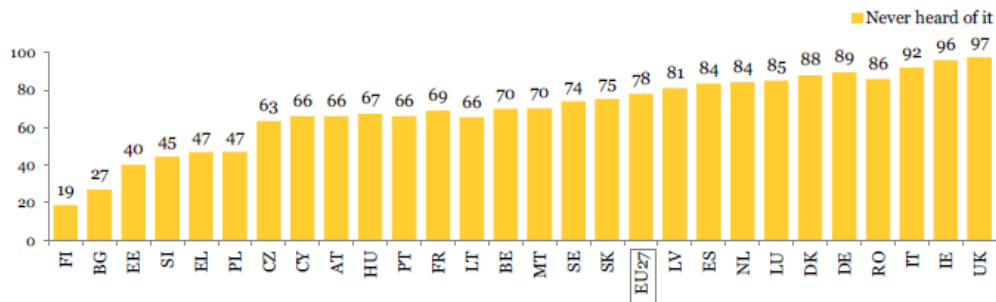
Els resultats de l'enquesta demostren que la desconeixença en aquest àmbit és molt important, doncs gairebé 8 de cada 10 europeus mai n'han sentit a parlar (78%). És més, del 20% que n'havien sentit a parlar, només el 8% sabien què representava.

Q9(2010)/Q8(2007). Have you heard of the Natura 2000 network?
Base: all respondents, % EU27

Ara bé, no són resultats homogenis a tota la UE, sinó que es troben grans diferències entre els diferents països: des del 19% de desconeixença a Finlàndia fins a més del 95% a les illes britàniques. Es pot comprovar que Espanya és dels països que presenta un percentatge més elevat (84%).

Awareness of the Natura 2000 network

1.7. CONCLUSIÓ

Dels resultats presentats, se'n pot desprendre que una part molt important de la població té carències d'informació respecte als temes que envolten la biodiversitat, com es pot observar en el coneixement del propi terme, en la sensació d'estar mal informats respecte a la seva pèrdua i en el desconeixement de projectes com RN2000. No obstant, un cop explicat el concepte, de forma força intuïtiva, s'entenen quins són els principals perills, així com el que significa la seva pèrdua, tant en un sentit literal, com a nivell de gravetat, indicant que hi ha cert grau de conscienciació.

Així, es pot pensar que tot i que la gent no sap a què fa referència, sí que saben que és necessari conservar-la. En conseqüència, sí que es compleix, en part, el que indica el marc legislatiu, però potser serien necessaris altres projectes d'informació, com campanyes informatives o cursos, que permetessin a la població tenir unes nocions bàsiques i que, de retruc, acostés la política als ciutadans.

2. OPINIÓ POLÍTICA:

En l'àmbit europeu, Javier Ruiz-Tomás⁵⁶, considera que encara avui en dia s'està acabant de transposar les Directives d'hàbitats i d'aus a la legislació espanyola, tot i que ja hagi passat la data límit estipulada per les pròpies directives. Aquest fet es dona perquè el Tribunal Consitucional Espanyol dictamina que la normativa bàsica correpon a l'Estat, però atribueix un nombre important de competències a les Comunitats autònomes. Aquest sistema jurídic i polític enlenteix, per tant, la incorporació de les directives al dret nacional.

No obstant, el nivell de compliment d'aquestes és força elevat, ja que el territori presenta força espais naturals protegits, en relació a altres països. Per altra banda, la majoria d'infraestructures que equiparan Espanya a altres països desenvolupats, són construïdes posteriorment a l'adhesió a la UE, de forma que s'han hagut d'adaptar a la normativa europea i per tant, a la normativa de medi ambient.

Pel que fa a la RN2000, polítics dels 2 principals partits polítics espanyols, María Teresa de Lara⁵⁷ i Hugo Alfonso Morán Fernández⁵⁸, consideren que és un instrument

⁵⁶ És funcionari de la Direcció General de Medi Ambient, destinat en la Representació de la CE a Espanya.

⁵⁷ És diputada del Partido Popular per Madrid i vocal de la Comissió de Medi Ambient, Agricultura i Pesca en el Congrés dels Diputats.

fonamental per a la protecció de la biodiversitat. No obstant, el representant del PSOE, ho veu també com a un instrument útil per a la sensibilització de la població.

Per altra banda, per a solucionar el desconeixement davant aquest projecte, proposen mètodes diferents: des del PP es considera que s'ha d'aconseguir que la inclusió d'un espai dins la RN2000 suposi una oportunitat i no un problema de desenvolupament; en canvi, des del PSOE, considera que la millor solució se centra en l'educació dels escolars.

Per últim, comentar que ambdós presenten un consens en els temes prioritari en matèria de medi ambient per a la vigent legislatura: energia, gestió de recursos hídrics, gestió del sòl, lluita contra el canvi climàtic i contra la dessertificació, principalment.

⁵⁸ És diputat del Partido Socialista Obrero Español per Astúries, així com secretari Federal de Medi Ambient i Desenvolupament Rural del PSOE.

INICIATIVA PRIVADA

1. NORMES ISO

L'Organització Internacional de la Normalització (ISO), és un organisme nascut amb l'objectiu de desenvolupar uns estàndards que busquin maximitzar les característiques desitjables dels productes i serveis. De la mateixa manera, s'enfoquen cap a una producció de més qualitat, adequada per l'ambient, segura, de confiança i eficient, sempre amb un cost econòmic raonable.

Esta formada per 163 països, dividits en 3 categories segons la seva representació:

- Membres simples: és la màxima representació de la ISO en un país. N'hi ha un com a màxim per país i té la facultat de votar als comitès tècnics i polítics.
- Membres corresponents: usualment és una organització d'un país en vies de desenvolupament. No tenen part activa als comitès, però se'ls informa immediatament dels treballs que els hi interessin.
- Membres subscrits: pertanyen a països amb una economia molt petita. Paguen taxes reduïdes que els hi permeten mantenir contacte amb la normalització internacional.

2. ISO 14000

És aquest organisme el que crea, el 1996, la família de normes ISO 14000. Aquesta família és una norma acceptada internacionalment que estableix com implantar un Sistema de Gestió Mediambiental (SGM) eficaç. Concretament, s'estableix la ISO 14001:2004, com a indicador dels requeriments per implantar un SGM i la ISO 14004:2004 per tal d'establir les guies generals per implantar un SGM. La resta d'estàndards i guies d'aquesta família tracten temes com l'etiquetat, l'avaluació del procediment de fabricació, comunicació i auditoria entre altres⁵⁹.

Tot i això, la ISO 14001:2004 no diferencia entre nivells de maneig ambiental, ja que això requeriria SGM específics per cada activitat i no és l'objectiu d'aquesta guia. El seu objectiu, en canvi, és el de donar una visió integral i estratègica de la política ambiental de l'empresa, així com els plans i accions a emprendre en aquest

⁵⁹ Informació extreta de la pàgina oficial de la [ISO](#).

sentit. Així doncs, s'estableixen uns requeriments genèrics de cara al maneig ambiental de l'empresa i, com que no estableix SGM específics, pot integrar-se en molts tipus diferents de negocis.

Pel que fa a la ISO 14004:2004, estableix unes línies generals per establir aquests requeriments genèrics, tractant els problemes principals que es podran donar⁶⁰.

L'interès de les empreses en l'aplicació d'aquets estàndards es dona perquè li assegura que està aplicant un maneig ambiental adequat, permetent donar una imatge externa de manteniment del medi ambient, valor molt útil com a reclam publicitari. Aquests beneficis són essencials en el context actual, tant pels clients com per les agències reguladores, a qui poden demostrar el seu compromís en la protecció del medi ambient. El conjunt d'aquests factors permet generar una imatge progressista de l'empresa, augmentant la reputació i, en conseqüència, afavorint l'accés a nous clients i socis comercials⁶¹.

Per altra banda, alguns sectors poden tenir grups de pressió, formats per organitzacions grans, que exigeixin el compliment de certs certificats, entre ells, la ISO 14001, arribant a ser llicència per operar en el sector⁶².

Amb tot això, s'extreu que aquesta família de normes és útil per l'empresa, tant per augmentar el seu volum de negoci i imatge com per assegurar-se, pel seu propi saber, que la seva activitat és acceptable en termes de medi ambient. Tot i així, no s'ha de deixar de banda la informació de l'apartat anterior, on s'especifica la necessitat d'alguns sectors a complir aquest estàndard per operar.

⁶⁰ Informació extreta de la pàgina oficial de la [ISO](#).

⁶¹ Informació extreta de la pàgina oficial de la [ISO](#) i de la British Standards Institution ([BSI](#)).

⁶² Informació extreta de la pàgina oficial de la [BSI](#).

CONCLUSIÓ

Tot i haver-hi la creença popular que la protecció de la biodiversitat és un tema secundari al que no s'hi dedica gaire esforç, l'estudi de la legislació vigent (en els àmbits internacional, europeu, estatal i autonòmic), així com de les nombroses institucions dedicades, deixa clara l'amplitud real que té. Tot i això, l'esforç realitzat per part de tots aquests organismes, no té l'impacte desitjat en el fre de la degradació mediambiental. N'és un clar exemple una de les últimes actualitzacions de la [The IUCN Red List of Threatened Species™](#), en la que es modificava la situació d'algunes espècies des d'amenaçades cap a extintes en llibertat.

Un dels factors més importants a l'hora de dur a terme projectes de la magnitud que es requereixen, a part d'un context econòmic favorable inexistent, és el suport de l'opinió pública. I és, precisament aquest, un dels punts febles dels projectes aplicats fins l'actualitat, que la majoria de la població europea desconeix. Tot i així, cal tenir en compte que el primer conveni internacional, el conegut com a Conveni de Rio de Janeiro, data del 1992, motiu pel que encara es considera un tema relativament jove, amb possibilitat de desenvolupament i promoció molt amplis.

Un bon indicatiu de la força que estan prenent les iniciatives per la protecció del medi ambient és l'elevat nombre de països, tant desenvolupats com en vies de desenvolupament, que s'adhereixen als convenis i conferències internacionals que es realitzen periòdicament. Tot i així, també és cert que els objectius que s'estableixen no es compleixen gairebé mai, bé per lentitud en l'aplicació de la legislació pertinent, per motius tècnic i econòmics o per motius polítics, sent el protocol de Kyoto, el cas més cèlebre d'aquests impediments. És precisament per això que, enlloc de l'acció conjunta i transparent que hauria de donar-se, es transmet una imatge de trasllat dels conflictes internacionals i estatals en l'àmbit de la protecció ambiental.

Pel que fa al marc Europeu, existeix una legislació ben definida, amb projectes importants per la protecció del medi, entre els que s'ha de destacar la RN2000, i una bona conscienciació de la població, tot i no conèixer exactament els termes en que es mou la protecció de la biodiversitat. Per altra banda, tal com la mateixa EU reconeix, l'aplicació d'aquesta normativa no és tant eficient com s'hauria d'esperar. A més, la RN2000, tot i aglutinar un bon nombre d'espais al llarg del tot el territori de la unió, necessita una gran quantitat de paratges per tenir èxit en el seu objectiu, ja que, en cas

contrari, no s'establiria una zona prou ample per reduir la degradació ambiental. És per això que cal que es segueixi avançant en la línia de l'educació ciutadana, especialment pel que fa als programes impulsats per la pròpia UE. En aquest sentit, cal potenciar la RN2000, àmpliament desconeguda segons les dades obtingudes en l'enquesta europea, però amb un potencial enorme pel que fa al seu funcionament.

Pel que fa a la legislació espanyola, resulta una bona transposició de l'aplicada en el marc europeu, tal com correspon a un país membre de la UE. Com a tal, disposa d'una àmplia normativa per tots els temes considerats importants per la conservació per part d'organismes internacionals. Tot i així, les carències en la seva aplicació, considerades pel propi estat, fan que no s'assoleixin els objectius plantejats. És per aquest motiu que es crea una falsa impressió social de buit legal en aquest tema, fent necessàries tasques de promoció per acostar la llei als ciutadans.

És important mencionar l'aplicació de normes i estàndards a l'empresa privada, tals com la sèries ISO 14000, que responen als requeriments de la legislació vigent així com a les demandes de l'opinió popular, que podrà tendir a utilitzar marques amb una imatge més verda i transparent en les seves gestions. Aquesta tasca, tot i que es podria considerar un gest interessat de les empreses, estableix també un canvi important en la mentalitat de la societat. Per tant, la publicitat que promocionarà aquestes activitats més ecològiques, s'acabarà relacionant allò que és ecològic amb allò que és bo, permetent extrapolar-ho a altres àrees d'actuació. Per tant, aquest moviment de l'empresa privada pot arribar a actuar positivament pel conjunt de plans de protecció.

Finalment, cal considerar que, tot i haver-hi punts negres en el desenvolupament de les activitats per a la protecció de la natura, no s'han de rebutjar els avenços fets, tant en matèria legislativa com en matèria d'acords i convenis internacionals. Aquests, tot i no aconseguir un progrés global notable, sí que han aconseguit certs avenços individuals. Això hauria de servir per incentivar les mesures que se sap que han tingut èxit, així com per estimular programes ja existents amb una base sòlida, com la RN2000 i proposar-ne d'altres per suplir les carències dels actuals. Per tant, s'hauria d'avançar des de la posició actual cap a una valoració més pràctica de la situació, deixant de banda interessos estatals o internacionals, almenys en aquest àmbit, per centrar-se en el perill real que suposa la constant destrucció de la biodiversitat terrestre.

BIBLIOGRAFIA

INTERNACIONAL:

1. Convenio sobre la Diversidad Biológica. Rio de Janeiro, 1992.
<http://www.cbd.int/doc/legal/cbd-es.pdf>
2. Conveni de Johannesburg sobre el Desenvolupament Sostenible, 2002.
<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/636/96/PDF/N0263696.pdf?OpenElement>
3. Protocol de Kyoto de la Convenció de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic.
<http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpspan.pdf>
4. Conveni de Berna.
<http://www.atan.org/legislacion/pdf/berna.pdf>

EUROPEU:

5. Reglamento (CE) 338/97 del Consejo, de 9 de diciembre de 1996, relativo a la protección de especies de la fauna y flora silvestres mediante el control de su comercio.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:061:0001:0069:ES:PDF>
6. Reglamento (CE) N° 614/2007 del Parlamento Europeo y del Consejo de 23 de mayo de 2007, relativo al instrumento financiero para el medio ambiente (LIFE+).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:149:0001:0016:ES:PDF>
7. Directiva 79/409/CEE de 2 de abril del 1979, relativa a la conservación de las aves silvestres.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0409:ES:HTML>
8. Directiva 85/337/CEE del Consejo, de 27 de junio de 1985, relativa a la evaluación de las repercusiones de determinados proyectos públicos y privados sobre el medio ambiente.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31985L0337:ES:HTML>

9. Directiva 92/43/CEE, de 21 de mayo, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992L0043:20070101:ES:PDF>
10. Directiva 97/62/CE del consejo, de 27 de octubre del 1997, por la que se adapta el progreso científico y técnico de la Directiva 92/43/CEE, relativa a la conservación de los hábitats naturales y de fauna y flora silvestres.
<http://www.boe.es/doue/1997/305/L00042-00065.pdf>
11. Directiva 1999/22/CE del Consejo, de 29 de marzo de 1999, relativa al mantenimiento de animales salvajes en parques zoológicos.
<http://www.boe.es/doue/1999/094/L00024-00026.pdf>
12. Directiva 2001/42/CE del Parlamento Europeo y del Consejo de 27 de junio de 2001, relativa a la evaluación de los efectos de determinados planes y programas en el medio ambiente.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:197:0030:0037:ES:PDF>
13. Directiva 2009/147/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 30 de noviembre de 2009, relativa a la conservación de aves silvestres.
<http://www.boe.es/doue/2010/020/L00007-00025.pdf>
14. Directiva 2004/35/CEE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 21 de abril de 2004, sobre responsabilidad medioambiental en relación con la prevención y reparación de daños medioambientales.
<http://www.boe.es/doue/2004/143/L00056-00075.pdf>
15. COM(2008) 789: Comunicación de la Comisión al Consejo, al Parlamento Europeo, al Comité Económico y Social Europeo y al Comité de Regiones, de 3 de diciembre de 2009. “Hacia una estrategia de la UE sobre especies invasoras”.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0789:FIN:ES:PDF>

ESTATAL:

16. Real Decreto 1997/1995, del 7 de diciembre, por el que se establecen las medidas para contribuir a garantizar la biodiversidad mediante la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres.
<http://www.boe.es/boe/dias/1995/12/28/pdfs/A37310-37333.pdf>

17. Real Decreto 1739/1997, de 20 de noviembre, sobre medidas de aplicación del Convenio sobre Comercio Internacional de Especies Amenazadas de Fauna y Flora Silvestres, hecho en Washington el 3 de marzo de 1973 y del Reglamento (CE) 338/97, del Consejo, de 9 de diciembre de 1996, relativo a la protección de especies de la (fauna y flora silvestres mediante el control de su comercio).
<http://www.boe.es/boe/dias/1997/11/28/pdfs/A35130-35131.pdf>

18. Real Decreto 1193/1998, de 12 de junio, por el que se modifica el Real Decreto 1997/1995, de 7 de diciembre, por el que se establecen las medidas para contribuir a garantizar la biodiversidad mediante la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora silvestres.
<http://www.boe.es/boe/dias/1998/06/25/pdfs/A20966-20978.pdf>

19. Real Decreto 435/2004, de 12 de marzo, por el que se regula el Inventario nacional de zonas húmedas.
<http://www.boe.es/boe/dias/2004/03/25/pdfs/A12962-12968.pdf>

20. Real Decreto 1333/2006, de 21 de noviembre, por el que se regula el destino de los especímenes decomisados de las especies amenazadas de fauna i flora silvestres protegidas mediante control de comercio.
<http://www.boe.es/boe/dias/2006/11/30/pdfs/A42121-42125.pdf>

21. Real Decreto 1082/2009, de 3 de julio, por el que se establecen los requisitos de sanidad animal para el movimiento de animales de explotaciones cinegéticas, de acuicultura continental y de núcleos zoológicos, así como de animales de fauna silvestre.
<http://www.boe.es/boe/dias/2009/07/23/pdfs/BOE-A-2009-12206.pdf>

22. Real Decreto 139/2011, de 4 de febrero, para el desarrollo del Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial y del Catálogo Español de Especies amenazadas.
<http://www.boe.es/boe/dias/2011/02/23/pdfs/BOE-A-2011-3582.pdf>
23. Real Decreto 556/2011, de 20 de abril, para el desarrollo del Inventario español del patrimonio natural y la biodiversidad.
http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2011/05/11/pdfs/BOE-A-2011-8228-C.pdf
24. Real Decreto 1274/2011, de 16 de septiembre, por el que se aprueba el Plan estratégico del patrimonio natural y la biodiversidad 2011-2017, en aplicación de la Ley 42/2007, de 13 de diciembre.
<http://www.boe.es/boe/dias/2011/09/30/pdfs/BOE-A-2011-15363.pdf>
25. Real Decreto 1628/2011, de 14 de noviembre, por el que se regula el listado y catálogo español de especies exóticas invasoras.
<http://www.boe.es/boe/dias/2011/12/12/pdfs/BOE-A-2011-19398.pdf>
26. Ley 4/1989, de 27 de marzo, de conservación de los espacios naturales y de la flora y fauna silvestres. <http://www.boe.es/boe/dias/1989/03/28/pdfs/A08262-08269.pdf>
27. Ley 31/2003, de 27 de octubre, de conservación de la fauna silvestre en los parques zoológicos. <http://www.boe.es/boe/dias/2003/10/28/pdfs/A38298-38302.pdf>
28. Ley 9/2006, de 28 de abril, sobre evaluación de los efectos de determinados planes y programas en el medio ambiente.
http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2006/05/01/pdfs/A01258-01268.pdf
29. Ley 26/2007, de 23 de octubre, de responsabilidad medioambiental.
<http://www.boe.es/boe/dias/2007/10/24/pdfs/A43229-43250.pdf>
30. Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del patrimonio natural y de la biodiversidad.
http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2007/12/26/pdfs/A05255-05305.pdf

AUTONÒMIC:

31. Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural.

http://www14.gencat.cat/appdmah_Front/AppJava/archivoLegislacionAction.do?legislacio=931153&arxiu=931153.doc

32. Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals.

<http://www20.gencat.cat/portal/site/mediambient/menuitem.3b12f8ae78b13f2556159f10b0c0e1a0/?vgnextoid=6f7e07fe8870f210VgnVCM3000009d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=6f7e07fe8870f210VgnVCM3000009d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall&id=358&codi=30100&codiAmbit=CATAL>

33. Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals.

<http://www.boe.es/boe/dias/1985/07/12/pdfs/A22187-22192.pdf>

RECURSOS ELECTRÒNICS:

34. Convenio sobre la diversidad biológica. Aplicación en la Unión Europea”.

http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/biodiversity/cbd_es.pdf

35. Document: “Detener la pérdida de biodiversidad para 2010 y más adelante”.

http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/bio_brochure_es.pdf

36. Enquesta: “Attitudes of Europeans towards the issue of biodiversity”.

http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_290_en.pdf

37. Tractat de Funcionament de la Unió Europea.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:ES:PDF>

38. Pàgina web de la British Standards Institution.

<http://www.bsigroup.es/es/>

39. Pàgina web de la la CITES.

www.cites.es/

40. Pàgina web de la Convention of Biological Diversity.
<http://www.cbd.int/>
41. Pàgina web del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.
www.gencat.cat/dogc/
42. Pàgina web de la International Organization for Standardization.
<http://www.iso.org/iso/>
43. Pàgina web de la IUCN.
www.iucn.org/es/
44. Pàgina web del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient.
www.marm.es/
45. Pàgina web Red Natura 2000.
www.rednatura2000.info/

ANNEXES

ANNEX I. REINTRODUCCIÓ D'ESPÈCIES

IUCN/SSC Guías Para Reintroducciones. Preparadas por el Grupo Especialista en Reintroducción de la Comisión de Supervivencia de Especies. Maig de 1995⁶³:

1. DEFINICION DE TERMINOS

A) "Reintroducción": un intento para establecer una especie en un área que fue en algún momento parte de su distribución histórica, pero de la cual ha sido extirpada o de la cual se extinguió.

B) "Desplazamiento": movimiento, deliberado y provocado, de individuos silvestres a una población existente de la misma especie.

C) "Refuerzo/Suplemento": adición de individuos a una población existente de la misma especie.

D) "Conservación/Introducciones Benignas": un intento para establecer una especie, con el propósito de conservación, fuera de su área de distribución registrada pero dentro de un hábitat y área ecogeográfica apropiada. Esta es una herramienta de conservación factible solo cuando no existen remanentes de áreas dentro de la distribución histórica de la especie.

2. METAS Y OBJETIVOS DE LA REINTRODUCCION

a) Metas:

La principal meta de cualquier reintroducción debería ser establecer una población viable, con distribución natural en estado silvestre, de una especie, subespecie o raza, que se ha extinguido -o ha sido extirpada- global o localmente en estado silvestre. Debería ser reintroducida dentro del área de distribución y hábitat natural primitivo de la especie y no debería requerir más que un mínimo manejo a largo plazo.

b) Objetivos:

Los objetivos de una reintroducción pueden incluir: aumentar las probabilidades de supervivencia de una especie a largo plazo; restablecer una especie clave (en el sentido ecológico o cultural) en un ecosistema; mantener y/o restaurar la biodiversidad natural; proveer beneficios económicos a largo plazo a la economía local y/o nacional; promover la toma de conciencia de la conservación; o alguna combinación de ellos.

⁶³ Document extret de:

http://intranet.iucn.org/webfiles/doc/SSC/SSCwebsite/Policy_statements/Guidelines_for_re_introduction_Sp.pdf

3. EL ENFOQUE MULTIDISCIPLINARIO

Una reintroducción requiere un enfoque multidisciplinario, abarcando un equipo de personas extraídas de una variedad de experiencias. Además de personal de gobierno, éstas podrían incluir personas de agencias gubernamentales en manejo de recurso naturales, organizaciones no gubernamentales, entes de financiamiento, universidades, instituciones veterinarias, zoológicos (y criadores privados de animales) y/o jardines botánicos, con un gama completa de experiencia adecuada. Los líderes de equipo deberían ser responsables de la coordinación entre los varios entes y deben tomarse las previsiones para la publicidad y educación del público acerca del proyecto.

4. ACTIVIDADES PRE- PROYECTO

4a. BIOLÓGICAS

(i) Estudio de factibilidad e investigación de antecedentes

- Debe llevarse a cabo una evaluación de la condición taxonómica de los individuos a ser reintroducidos. Estos deberían ser preferiblemente de la misma subespecie o raza que las que fueron extirpadas, a menos que no haya disponible un número adecuado de individuos. En caso de duda de la condición taxonómica de los individuos, debe emprenderse una investigación sobre la información histórica acerca de la pérdida y destino de individuos del área de reintroducción, así como estudios genéticos moleculares. Un estudio de la variación genética dentro y entre poblaciones, tanto de la especie en cuestión como de los taxones relacionados, también puede ser útil. Se requiere un cuidado especial cuando la población se encuentra extinguida desde hace tiempo.
- Deberían hacerse estudios detallados de la condición y la biología de las poblaciones silvestres (si ellas existen) para determinar las necesidades críticas de la especie. Para animales, esto incluiría descripciones de preferencias de hábitat, variación intraespecífica y adaptaciones a condiciones ecológicas locales, comportamiento social, composición de los grupos, tamaño del área de acción, refugio y requerimientos alimenticios, comportamiento de alimentación y de forrajeo, depredadores y enfermedades. Para especies migratorias, los estudios deberían incluir las áreas migratorias potenciales. Para plantas incluiría requerimientos bióticos y abióticos de hábitat, mecanismos de dispersión, biología reproductiva, relaciones simbióticas (por ej. con micorrizas, polinizadores), insectos plaga y enfermedades. En general, un conocimiento sólido de la historia natural de la especie en cuestión es crucial para el esquema completo de reintroducción.
- Debería determinarse, si es que existe, cuál es la especie que ha llenado el vacío creado por la pérdida de la especie que interesa; una comprensión del efecto que la especie reintroducida tendrá en el ecosistema es importante para cerciorarse del éxito de la población reintroducida.

- El aumento de la población liberada debería ser estudiado y modelizado bajo varios tipos de condiciones, con el fin de especificar el número y composición óptima de los individuos a ser liberados por año y el número de años necesario para promover el establecimiento de una población viable.
- Un Análisis Poblacional de Viabilidad y de Hábitat ayudará a identificar las variables poblacionales y ambientales más significativas y a evaluar sus potenciales interacciones, lo cual guiará a un manejo poblacional a largo plazo.

(ii) Las Reintroducciones Previas

- Debe llevarse a cabo, tanto antes como durante el desarrollo del protocolo de la reintroducción, una investigación exhaustiva de reintroducciones previas de la especie en cuestión o de especies similares, y amplios contactos con personas con pericia relevante para las mismas.

(iii) La elección del sitio y tipo de liberación

- El sitio debería estar dentro del área de distribución histórico de la especie. Para un refuerzo inicial debe haber unos pocos individuos silvestres remanentes. Para el caso de una reintroducción, no debe haber población remanente para así evitar la dispersión de enfermedades, la desorganización social y la introducción de genes exóticos. En algunas circunstancias, una reintroducción o un refuerzo podría tener que hacerse en un área cercada o delimitada de otra manera, pero siempre dentro del hábitat y el área de distribución natural primitiva de la especie.
- Una conservación/introducción benigna debería ser emprendida solamente como un último recurso cuando no existan oportunidades para la reintroducción en el sitio o área de distribución original, y solamente cuando resultare en una contribución significativa a la conservación de la especie.
- El área de reintroducción debería tener asegurada la protección a largo plazo (ya sea formal o por otra vía).

(iv) La evaluación del sitio de reintroducción

- Disponibilidad de hábitat adecuado: las reintroducciones deberían tener lugar solamente donde se encuentren satisfechos los requerimientos del hábitat y del paisaje de la especie, y que puedan ser mantenidos como tales en forma sostenida en un futuro previsible. Debe tomarse en cuenta la posibilidad de un cambio natural del hábitat desde la extirpación.

Asimismo, debe cerciorarse y evaluarse la posible restricción que resultaría de un cambio en las condiciones legales/políticas o culturales desde la extirpación de especies. El área debería tener

una capacidad de carga suficiente como para mantener el crecimiento de la población reintroducida y una población viable (autosostenida) a largo plazo.

- Identificación y eliminación, o reducción, a un nivel adecuado, de las causas previas de declinación. Podría incluir: enfermedades; sobreexplotación por caza y/o por colectas; contaminación; envenenamiento; competencia con, o predación por, especies introducidas; pérdida de hábitat; efectos adversos de investigaciones o programas de manejo previos; competencia con ganado doméstico, el cual puede ser estacional.
- Antes de llevar a cabo la reintroducción, debería iniciarse un programa de restauración de hábitat si el sitio elegido ha experimentado una degradación substancial causada por la actividad humana.

(v) Disponibilidad de poblaciones adecuadas para liberación

- Es deseable que el origen de los animales sea de poblaciones silvestres. Si hay posibilidades de elección entre poblaciones silvestres para suministrar la población fundadora para el desplazamiento, es ideal que el origen de la población esté cercanamente emparentada desde el punto de vista genético a la población nativa original, y que muestre características ecológicas similares (morfología, fisiología, comportamiento, preferencia de hábitat) a la subpoblación original.
- La remoción de individuos para una reintroducción no debe poner en peligro los efectivos de la población en cautiverio o la población de origen silvestre. La población disponible debe estar garantizada en forma regular y previsible, satisfaciendo las especificaciones del protocolo del proyecto.
- Los individuos solamente podrían ser removidos de una población silvestre después que los efectos de los desplazamiento sobre la población donante hayan sido evaluados, y después que se haya garantizado que esos efectos no serán negativos.
- Si se deben usar poblaciones en cautiverio o reproducidas artificialmente, se debe recurrir a poblaciones que hayan sido adecuadamente manejadas tanto demográfica como genéticamente, de acuerdo a los principios de la biología conservacionista contemporánea.
- Las reintroducciones no deben ser llevadas a cabo meramente porque existen poblaciones en cautiverio, ni solo como un medio de disponer de excedentes en las poblaciones existentes.
- Los ejemplares que son elegibles para una liberación, incluyendo aquellos ejemplares que resultan de donaciones entre gobiernos, deben estar sujetas a un profundo y detallado proceso de selección veterinaria antes del embarque desde el sitio de origen. Cualquier animal que se encuentre infectado o resulte positivo a pruebas de patógenos contagiosos o no endémicos que tengan un impacto potencial sobre los niveles poblacionales, deben ser excluidos de la consignación, y el remanente no infectado, deben ser colocado en estricta cuarentena por un

período adecuado antes de volver a exponerlos a la prueba. Recién cuando han pasado esta segunda prueba, los animales pueden prepararse para el embarque.

- Dado que algunas infecciones de enfermedades serias pueden adquirirse durante el embarque, especialmente si éste es de tipo intercontinental, debe tenerse gran cuidado para minimizar este riesgo.
- Las ejemplares debe satisfacer todas las normas sanitarias prescritas por las autoridades veterinarias del país receptor, y deben tomarse las precauciones adecuadas para una cuarentena si ésta fuera necesaria.

(vi) La liberación de poblaciones en cautiverio

- La mayoría de las especies de mamíferos y aves dependen para su supervivencia de manera importante de la experiencia individual y del aprendizaje como juveniles; se les debería dar la oportunidad de adquirir la información necesaria para posibilitar la supervivencia en el medio silvestre a través de un entrenamiento en el medio ambiente en cautiverio; la probabilidad de sobrevivir de un individuo criado en cautiverio debería ser similar a la de la contraparte silvestre.
- Debe ponerse cuidado en asegurar que los animales potencialmente peligrosos criados en cautiverio (como es el caso de los grandes carnívoros o primates) no sean tan confiados ante la presencia de seres humanos, que puedan llegar a poner en peligro a los habitantes locales y/o su ganado.

4b. REQUERIMIENTOS SOCIO-ECONOMICOS Y LEGALES

- Las reintroducciones son generalmente proyectos a largo plazo que requieren del compromiso y del apoyo financiero y político a largo plazo.
- Los estudios socioeconómicos deben ser llevados a cabo para evaluar impactos, costos y beneficios del programa de reintroducción para las poblaciones humanas locales.
- Una evaluación profunda y detallada de las actitudes de la gente local para con el proyecto propuesto es necesaria para asegurar a largo plazo la protección de la población reintroducida, especialmente si la causa de disminución de la especie se debió a factores humanos (por ej., sobreexplotación por cacería y/o por colectas, por pérdida o alteración del hábitat). El programa debería ser completamente comprendido, aceptado y apoyado por las comunidades locales.
- Cuando la seguridad de la población reintroducida esté expuesta a riesgos por las actividades humanas, deberían tomarse medidas para minimizarlos en la área de reintroducción. Si estas medidas son inadecuadas, la reintroducción debería abandonarse o se debería buscar áreas alternativas de liberación. Deben evaluarse las políticas del país hacia las reintroducciones y hacia las especies comprometidas. Esto podría incluir la verificación de la existencia de

legislación y las regulaciones provinciales, nacionales e internacionales, y la provisión de nuevas medidas y de los permisos requeridos en la medida que sean necesarios.

- La reintroducción debe ser llevada a cabo con el permiso total y el compromiso de todas las agencias de gobierno relevantes del país receptor u hospedador. Esto es particularmente importante para el caso de las reintroducciones en áreas fronterizas, o cuando están involucrados más de un estado, o cuando una población reintroducida puede extenderse a otros estados, provincias o territorios.
- Si la especie plantea un riesgo potencial para la vida o la propiedad, estos riesgos deben ser minimizados y deben hacerse provisiones adecuadas para una compensación cuando ésta sea necesaria; en caso que todas las demás soluciones fracasen, debe considerarse la eliminación o destrucción de los individuos liberados. En el caso de especies migratorias o móviles, deberían hacerse provisiones para el caso en que ocurran cruces de límites entre estados vecinos o internacionales.

5. ETAPAS DE PLANIFICACION, PREPARACION Y LIBERACION

- Aprobación de las agencias de gobierno relevantes y los propietarios de tierras, y coordinación con organizaciones conservacionistas nacionales e internacionales.
- Estructuración de un equipo multidisciplinario con acceso al asesoramiento técnico de expertos para todas las fases del programa.
- Identificación de indicadores de éxito a corto y largo plazo y predicción de la duración del programa, en el contexto de las metas y objetivos acordados.
- Asegurar el financiamiento adecuado para todas las fases del programa.
- Diseño de programa de monitoreo pre- y post-liberación de manera que cada reintroducción constituya un experimento cuidadosamente diseñado, con la capacidad de poner a prueba la metodología con datos científicamente colectados. Es importante tanto la vigilancia sanitaria de los individuos como su supervivencia; una intervención podría ser necesaria si la situación se comprueba imprevisiblemente favorable.
- Una selección adecuada de la salud y de la condición genética de los ejemplares liberados, incluyendo aquellas que son donaciones entre gobiernos. Selección sanitaria de las especies estrechamente emparentadas en la área de reintroducción.
- Si los ejemplares liberados son capturados en estado silvestre, deben tomarse las provisiones necesarias para asegurar que: a) los ejemplares estén libres de patógenos o parásitos infecciosos o contagiosos antes del embarque, y b) los ejemplares no estén expuestos a vectores de agentes de enfermedades que puedan estar presentes en el sitio de liberación (y ausente en el sitio de origen) y para las cuales no tengan inmunidad adquirida.
- Si se considera apropiada una vacunación previa a la liberación contra las enfermedades

endémicas locales o epidémicas de las poblaciones silvestre o el ganado doméstico del lugar de liberación, ésta debe ser llevada cabo durante la "Etapa de Preparación", de manera de proveer del tiempo suficiente para el desarrollo de la inmunidad adquirida.

- Se requieren apropiadas medidas hortícolas o veterinarias durante todo el programa para asegurar el estado sanitario de las poblaciones liberadas. Esto incluye disposiciones adecuadas de cuarentena, especialmente en los casos en que las ejemplares fundadores deben viajar distancias importantes o cruzar fronteras internacionales hasta el sitio de liberación.
- Desarrollo de planes de transporte para la entrega de las poblaciones al país y al sitio de reintroducción, con especial énfasis en la manera de minimizar la tensión de los individuos durante el transporte.
- Determinación de la estrategia de liberación (aclimatación de la población a liberar en al área a ser liberada; entrenamiento etológico- incluyendo cacería y alimentación; composición grupal, número, técnicas y patrones de liberación; sincronización).
- Establecimiento de políticas sobre intervenciones (ver más abajo).
- Desarrollo de educación conservacionista para apoyo a largo plazo; entrenamiento profesional de los individuos involucrados con el programa a largo plazo; relaciones públicas a través de medios de comunicación masivos y con la comunidad local; compromiso, donde sea posible, de la gente local con el programa.
- El bienestar de los animales a ser liberados es una preocupación dominante a través de todos estas etapas

6. ACTIVIDADES POST-LIBERACION

- Se requiere un monitoreo post-liberación de todos los (o una muestra de) individuos. Este aspecto tan vital podría llevarse a cabo por métodos directos (por ej., marcado, telemetría) o indirecto (por ej., por rastros, por informantes) según sea lo más adecuado.
- Se deben emprender estudios demográficos, ecológicos y de comportamiento de la población liberada.
- Estudio de procesos de adaptación a largo plazo de los individuos y las poblaciones.
- Recopilación e investigación sobre mortalidades.
- Llevar a cabo intervenciones (por ej., alimentación suplementaria; ayuda veterinaria; ayuda hortícola) cuando sea necesario.
- Decisiones para revisar, reprogramar o discontinuar el programa cuando éste sea necesario.
- La protección o restauración del hábitat debe continuar cuando ello sea necesario.
- Actividades de relaciones públicas permanentes, incluyendo educación y cobertura por medios de comunicación masiva.
- Evaluación del costo-efectividad y del éxito de las técnicas de reintroducción.

ANNEX II. ENTREVISTES

1. **María Teresa de Lara, diputada del Partido Popular per Madrid i vocal de la Comisió de Medi Ambient, Agricultura i Pesca en el Congrés dels Diputats⁶⁴.**

¿Qué es para usted la RN2000?

Red Natura 2000 es el elemento fundamental y prioritario para la conservación dentro de la Unión Europea y, por lo tanto, debe ser una de las prioridades de conservación para un país, como España, que contribuye extraordinariamente a su constitución.

¿Qué valor le otorga a la red en la conservación de la biodiversidad?

Tal y como está configurada, esta red de espacios para la conservación de determinadas hábitats y especies necesitados de protección, debe ser una prioridad para Europa.

¿Es la RN2000 la oportunidad de conjugar conservación de naturaleza y desarrollo rural?

Debería serlo.

¿Qué es necesario para que la población conozca la RN2000 y vea en ella una oportunidad y no un problema para su desarrollo?

Que la inclusión en una zona Red Natura suponga, efectivamente, una oportunidad y no un problema para su desarrollo.

¿Cómo debe financiarse la gestión de la RN2000?

Resulta paradójico que con la importancia que la Unión Europea ha depositado en la Red Natura 2000, las cuantiosas obligaciones que ha adquirido la Red y dada su extensión, que esta no disponga de un instrumento de financiación específico, más aún cuando la Unión Europea tiene la obligación de ayudar a países a financiar la conservación de la Red Natura 2000 y la Directiva contempla la posibilidad de cofinanciación comunitaria.

El proceso de elaboración de la RN2000 ha sido excesivamente largo, aún hoy no disponemos de las directrices de conservación que el Ministerio de medio Ambiente se comprometió a elaborar y seguimos trabajando contrarreloj para disponer de la RN2000 marina en 2012, ¿qué importancia le dará a la red el posible gobierno del Partido Popular?

Las directrices de conservación de la Red Natura 2000, aunque con excesivo retraso, ya se han publicado oficialmente tras el Acuerdo de la Conferencia Sectorial de Medio Ambiente. El

⁶⁴ [Entrevista](#) obtinguda de la web Red Natura 2000, apartat d'entrevistes.

Ministerio también ha hecho pública una propuesta de Red Natura 2000 marina. En ambos casos ha sido necesario llegar “in extremis” al final de la legislatura, cuando en España afecta a casi una cuarta parte del territorio nacional y las Comunidades Autónomas están obligadas a elaborar planes de gestión en base a esas directrices. Para el PP, en primer lugar, existen unos compromisos legales que debemos cumplir. En segundo lugar, el futuro de la Red estará marcado por la política que desarrolle la Unión Europea. Aspectos como la negociación de la nueva PAC o los nuevos objetivos presupuestarios de la UE serán fundamentales. En ese sentido el futuro Gobierno tendrá que defender los intereses Españoles en la negociación. A nivel interno, será fundamental una coordinación con todas las CCAA.

En su programa electoral el PP hace una apuesta clara por el sector forestal como creador de empleo, productor de bienes y servicios de enorme valor económico, social y cultural y como medio para luchar contra los incendios forestales, el cambio climático y reducir la factura energética exterior a través de la promoción de la biomasa. ¿Cuántos empleos directos e indirectos han calculado que se pueden crear en el sector forestal y qué beneficios económicos supondría para España esta apuesta política?

Dentro del sector forestal habrá planes y programas específicos para la creación de empleo, fundamental para un país que se encuentra en una de las crisis económicas mas profunda de la historia de con 4.978.300 personas desempleadas, según la Encuesta de Población Activa del INE del tercer trimestre de 2011, duplicando la tasa de paro de nuestro entorno europeo, hasta alcanzar el 21,52% de la población activa, datos que no hacen mas que constatar el fracaso de la política económica del gobierno y la ausencia de políticas que incentiven la creación de empleo. Con independencia de los beneficios económicos, debemos destacar los beneficios ambientales, todas las externalidades que la gestión forestal proporciona y la oportunidad de generación de empleo en los medios rurales, en muchos casos en zonas muy desfavorecidas.

¿Cuáles son las cuestiones ambientales fundamentales a las que deberá dar respuesta el próximo gobierno que salga de las elecciones del 20N?

Son muchos los asuntos que deben afrontarse. La conservación de la biodiversidad y el compromiso internacional de reducir su pérdida de biodiversidad, debe ser uno de ellos. La política forestal, la gran olvidada por el gobierno socialista, debe ser objeto de especial atención. Aunque es difícil establecer una escala de prioridades destacaría la lucha contra el cambio climático, la gestión de los recursos hídricos, el control de la contaminación, la gestión de los residuos, avanzar en el conocimiento de la naturaleza y los procesos naturales, poner nuestra atención en el mar, proteger el litoral, pero también actuar de forma transversal en otras políticas y una planificación adecuada en sectores como la energía, donde la eficiencia es un pilar fundamental.

¿Será necesario un Ministerio de Medio Ambiente para establecer y desarrollar todas estas políticas?

El gobierno del Partido Popular fue el primero en crear el ministerio, en el año 1996. Sin duda que debe de existir, en la Administración del Estado, un organismo de importancia y envergadura, que coordine todas las políticas ambientales. Realmente, el Ministerio de Medio Ambiente desapareció hace más de tres años, cuando los aspectos medioambientales quedaron diluidos en la política del Gobierno socialista.

- 2. Hugo Alfonso Morán Fernández, diputat del Partido Socialista Obrero Español per Astúries. A més, és secretari Federal de Medi Ambient i Desenvolupament Rural del PSOE⁶⁵.**

¿Qué es para usted la red Natura2000?

Quiero creer que es una respuesta positiva a una demanda social creciente de acción en defensa del medio ambiente, un paso adelante en la preservación del principal patrimonio que hemos recibido y que tenemos la obligación de transmitir a quienes nos sucedan.

¿Qué valor le otorga a la red en la conservación de la biodiversidad?

En tanto que la red permite concentrar determinadas acciones en materia de conservación, y focalizar en ella la atención de la ciudadanía, más allá del valor que en sí mismo supone el hecho de blindar de alguna manera los principales reservorios de biodiversidad que aún conservamos, podemos considerarla como un extraordinario material formativo en materia de sensibilización para extender a otros territorios los mismos protocolos de gestión, en la medida en que los ciudadanos identifican en ellos algunas oportunidades de futuro que los espacios en red natura han hecho visibles, y se implican en su reivindicación y en su defensa.

¿Es la RN2000 la oportunidad de conjugar conservación de naturaleza y desarrollo rural?

El tiempo se ha ido encargando de demostrar que no es viable ningún modelo de desarrollo rural que no se asiente sobre la conservación del medio, y es que la explotación ilimitada de los recursos naturales conduce irremediabilmente al agotamiento de los territorios, a su inviabilidad económica y al abandono. Frente a quien considera que el abuso del concepto de sostenibilidad lleva al vaciamiento de su verdadero significado, sostengo que la popularización del término ha provocado en alguna medida la reflexión social y el consecuente replanteamiento del tradicional modelo de crecimiento.

⁶⁵ [Entrevista](#) obtinguda de la web Red Natura 2000, apartat d'entrevistes.

¿Qué es necesario para que la población conozca la RN2000 y vea en ella una oportunidad y no un problema para su desarrollo?

Deberíamos empezar por incorporar al currículum educativo el obligado conocimiento del entorno, acompañado de estrategias de implicación de los escolares en acciones de conservación. No es difícil conseguirlo, ya que nuestro país cuenta con la ventaja de disponer de espacios de red natura próximos a cualquier colegio, y las experiencias de los centros que llevan a cabo este tipo de iniciativas formativas acreditan su éxito.

¿Cómo debe financiarse la gestión de la RN2000?

Indudablemente los presupuestos públicos deben incorporar en cada ejercicio los recursos necesarios para garantizar una adecuada gestión de la red, pero sería preciso establecer mecanismos de coparticipación de las cuatro administraciones (europea, nacional, autonómica y local) en la aplicación efectiva de los mismos, ya que se cruzan aportaciones presupuestarias, efectivos humanos, competencias y titularidad de los territorios, sin despreciar en ningún caso la necesidad de generar complicidades amplias con la iniciativa privada y el activismo social.

El proceso de elaboración de la RN2000 ha sido excesivamente largo, aún hoy seguimos trabajando contrarreloj para disponer de la RN2000 marina en 2012, ¿qué importancia le dará a la red el posible gobierno del Partido Socialista?

Hemos defendido siempre que las políticas de conservación más efectivas son las que se llevan a cabo con el mayor acuerdo social posible, y construir esos acuerdos requieren mucha dedicación y tiempo, pero es precisamente esto lo que les confiere el mayor nivel de garantía de que no habrá marcha atrás en los pasos dados. Indudablemente la red Natura 2000 marina es para nosotros un objetivo estratégico de conservación de la biodiversidad, pero también de preservación de actividades tradicionales con las que se identifica a nuestro país, actividades como el turismo y la pesca que saben que sólo serán viables dando un salto hacia la calidad en el más amplio sentido de la palabra, de tal forma que son también en buena medida estos sectores los que demandan políticas activas de conservación.

En su programa electoral el PSOE hace una apuesta clara por el desarrollo de la custodia del territorio, como herramienta de gestión territorial, y por los bancos de hábitat, ¿qué aportarán al desarrollo sostenible en España? ¿de qué manera pueden ser útiles a la gestión de la red Natura 2000?

De nuevo, es necesario apelar a la implicación de la sociedad en la cultura de la conservación del patrimonio natural, y esa es la filosofía que impregna la acción de los grupos de custodia del territorio, y a la necesidad de internalizar por distintas vías el valor de los recursos naturales también para la economía del país. No es razonable que las reservas de materias primas o las

reservas de oro sirvan para determinar la solvencia de un país y, sin embargo, no se hayan habilitado instrumentos de medida para evaluar la importancia de las reservas naturales.

¿Cuáles son las cuestiones ambientales fundamentales a las que deberá dar respuesta el próximo gobierno que salga de las elecciones del 20N?

Las cuestiones ambientales son las que definirán la viabilidad de un nuevo modelo de desarrollo estable para cualquier país, y hablamos por tanto de una cuestión de acción transversal. Sería un grave error persistir en la idea de que las políticas ambientales pueden ser un freno para la creación de actividad económica y empleo, cuando más bien será al contrario, sólo desde la sostenibilidad ambiental se podrán garantizar las bases de la sostenibilidad social y económica. Así que hay que superar el concepto restrictivo de política ambiental, de tal forma que las cuestiones ambientales fundamentales para la próxima legislatura afectarán a la energía, al agua, a la gestión del suelo, a la acción en materia de cambio climático, a la lucha contra la desertificación, a la contaminación, a la protección de la costa, a la política agrícola y pesquera, o lo que es lo mismo, a la economía del país.

¿Será necesario un Ministerio de Medio Ambiente para establecer y desarrollar todas estas políticas?

Con una cierta perspectiva de solidaridad intergeneracional, el mejor ministerio de economía es sin duda el ministerio de medio ambiente. Y no estamos ante una apelación retórica, Stern ya le puso números, todo es cuestión de no llegar tan tarde a la crisis ambiental como llegamos a la crisis financiera.

3. **Javier Ruíz- Tomás.** Funcionari de la Direcció General de Medi Ambient, destinat a la representació de la CE a Espanya⁶⁶.

Con respecto al medio ambiente, ¿qué ha supuesto para España la incorporación a la Unión Europea?

Pues muchas cosas. En primer lugar, obliga a respetar la legislación europea como, por ejemplo, la Directiva de Aves, de 1979. A partir de entonces, cuando se acomete un proyecto de infraestructuras, se han de respetar determinados principios, por ejemplo, no perturbar a las aves, no destruir sus hábitats... Y esto se refuerza con otras directivas posteriores, como la de impacto ambiental, la 85/337, que obliga a evaluar los proyectos antes de ser ejecutados con el fin de identificar qué repercusiones puede tener sobre la fauna, la flora, el paisaje, el suelo, el

⁶⁶ [Entrevista](#) obtinguda de la web Red Natura 2000, apartat d'entrevistes

agua, los residuos, etcétera. En este sentido, la obra pública en España, desde que se aplica la legislación europea, ha conseguido unas condiciones medioambientales muy superiores, dado que se conocen y se evitan, en parte al menos, las afecciones que puede provocar.

Entonces, ¿si no hubiéramos entrado en la Unión Europea piensa que nos habría ido peor con el medio ambiente?

Pues seguro que sí. En primer lugar porque España ha sido beneficiaria de fondos comunitarios durante muchos años: desde su adhesión ha sido el país que más fondos ha recibido de Europa. Con ese dinero ha construido una cantidad de obras públicas impresionantes. ¿Y qué pasa con las obras públicas financiadas con dinero comunitario, como los fondos de desarrollo regional o los fondos de cohesión? Pues, entre otras cosas, que deben respetar el derecho comunitario en materia de medio ambiente. En ciertos casos, los proyectos son abandonados por sus efectos ambientales excesivos e inasumibles. Además, si no se aplica bien la normativa comunitaria, puede suponer un rechazo de fondos europeos, incluso si esa obra ha sido financiada se puede exigir la devolución del dinero que ya se ha pagado.

Considera que la transposición de las directivas Aves y Hábitats se ha hecho de manera adecuada en nuestro país?

Bueno, eso nunca se hace de forma absolutamente correcta, y casi nunca se respeta el tiempo. Nosotros, la Comisión Europea, hemos tenido históricamente procedimientos de infracción abiertos por la tardía y mala transposición de la Directiva 79/409, sobre protección de aves silvestres, y también de la Directiva 92/43, sobre conservación de espacios naturales y flora y fauna silvestres, que son las dos directivas clave y específicas en cuanto a conservación de la naturaleza. Pero no sólo ha habido retraso en la transposición, también han surgido problemas de competencia. En el caso del Estado español, la jurisprudencia del Tribunal Constitucional Español decía que la normativa básica correspondía al Estado, pero atribuía ciertas competencias, algunas importantes, a las comunidades autónomas. Por lo cual, a la hora de transponer la Directiva Aves había partes que podía legislar el Estado sin ningún problema, pero una gran proporción correspondía a las autonomías. Es cierto que España dispone de un sistema jurídico y político complicado que plantea dificultades a la hora de incorporar al derecho nacional las directivas. Tengamos en cuenta que cuando la legislación comunitaria adopta la forma de "Directiva" se debe incorporar al derecho nacional en el plazo que se estipule en la misma. La transposición puede consistir en la aprobación de una norma, o de más de 50 en algunos casos (como en el de la Directiva de Impacto Ambiental), lo que lo convierte en una cuestión complicada. En definitiva, aún estamos "retransponiendo" o reincorporando la legislación comunitaria al derecho español. El último caso lo protagoniza la ley 7/2008, que cubre a la vez la Directiva Aves y la Directiva Hábitats, cuyo articulado está ahora mismo

siendo examinado por los servicios de la Comisión para comprobar si se ajusta o no a lo que establecen las directivas. Por concluir, diré que ha sido un proceso muy complicado y ha supuesto varios procedimientos de infracción contra España, tanto de la Directiva Aves como de la Directiva Hábitats, junto con otras que tienen incidencia nacional, como la Directiva de Impacto Ambiental.

¿Y cómo es el nivel de cumplimiento de estas directivas en España?

Bueno, esto es algo un poco aleatorio. Para empezar, los espacios naturales protegidos que existen en España, comparados con otros países europeos miembros de la UE, son bastantes. Además hay otro factor: en España la mayor parte de las infraestructuras que nos equiparan a los países desarrollados de la Unión Europea han sido construidas con posterioridad a la adhesión, es decir, que la mayor parte de los grandes proyectos, como autopistas o líneas de tren de alta velocidad, han tenido que someterse a todos los procedimientos que el derecho comunitario impone. Eso ha significado un incremento cuantioso del coste de las obras porque se han visto forzadas a considerar alternativas, y han estado obligadas a incorporar numerosas correcciones para compensar los posibles efectos. Por tanto, pese al sobrecoste adicional, de alguna manera ha servido para que la calidad ambiental y el respeto de la naturaleza y de las especies haya sido relativamente satisfactorio. Y desde luego, es muchísimo más satisfactorio que si no se hubieran aplicado estas directivas.

¿Qué va a pasar con los nuevos países recién reincorporados?

Nosotros estamos muy preocupados con la situación de alguno de los nuevos Estados miembros. Hay varios que son muy poderosos económicamente, caso de Eslovenia, Chipre o Malta; y otros cuya renta per cápita es mucho más baja que la española, como Rumanía o Bulgaria. Además, en estos países existe un retraso en las infraestructuras similar, o seguramente superior, al que tenía España cuando se adhirió a la Unión Europea. Sin embargo, no disponemos ahora mismo de un gran número de quejas de los particulares o de las ONG con respecto a cuestiones de incumplimiento de la legislación comunitaria en estos países... No sabemos a qué se debe.

Todo lo contrario a España, un país que genera muchas quejas. ¿A qué se debe que los españoles interpongamos tantas denuncias ante la UE: a que nos gusta mucho quejarnos o a que en nuestro país se cometen más tropelías ambientales que en los países vecinos?

Yo pienso que habrá un poco de todo. En cualquier caso, no creo que se trate de “tropelías ambientales”, sino más bien de que cualquier proyecto es susceptible de afectar valores naturales. En España, además, existe una gran cantidad de zonas protegidas bajo las directivas europeas. Por lo tanto, con la enorme biodiversidad que hay, la cantidad de especies -muchas de

ellas prioritarias que son custodiadas por las directivas Aves y Hábitats-, resulta muy complicado hacer algo, sea lo que sea, que no provoque algún problema ambiental. La cuestión está en que la protección de la naturaleza debe ser una protección razonable, que permita la preservación de ciertos valores naturales. Pero eso no significa una prohibición absoluta de intervenir en el medio físico, pues cualquier infraestructura implica unos efectos en el entorno. Claro, si no podemos hacer absolutamente nada, yo creo que el resultado tampoco va a ser satisfactorio dado que provocará mucho desapego de la población susceptible de ser beneficiada por estas decisiones. Estas personas no se van a sentir implicadas en la protección de la naturaleza porque lo van a considerar como un obstáculo a su supervivencia y a la mejora de su nivel de vida. Al fin y al cabo, se trata de un problema que ha existido siempre: cómo combinar el desarrollo con el medio ambiente. En el Tratado de Amsterdam, que sigue vigente tras diferentes reformas, se habla de “desarrollo sostenible”, y también se habla de integración del medio ambiente en las otras políticas comunitarias. Hasta el año 1985 el Tratado no consideraba al medio ambiente entre sus objetivos, ni entre sus políticas. A partir de ese año, ya se empezó a tener en cuenta, pero sin olvidar que uno de los objetivos de la UE es el desarrollo, un desarrollo que con el tiempo se ha moderado. Ya no es el desarrollo económico del principio, sino que ahora debe de ser sostenible: esto implica que han de integrarse los valores naturales. El problema radica en que la Comunidad favorece y promueve muchas políticas, y ninguna es más importante que otra bajo los Tratados. Consecuentemente, no se puede establecer como prioritario el respeto a rajatabla de la naturaleza sin tener en cuenta que hay también otras políticas de valor equivalente a considerar (empleo, desarrollo, transportes) y que existen pueblos necesitados de que determinadas obras se ejecuten para asegurar su supervivencia y su desarrollo. Por otro lado, si esos pueblos no se desarrollan, pues se despueblan; y si se despueblan, no hay quien cuide de los montes; y si no hay quien desbroce los montes, hay incendios; y si hay incendios, no hay aves... Todo esto es muy complicado, y soluciones perfectas ahora mismo no se conocen... Pero sí es verdad, que aunque no sea una maravilla lo que se hace, siempre se hará mejor de lo que se hacía antes y, por tanto, conducirá a una mejor protección de la naturaleza.

¿Qué opina sobre el sistema de financiación de la Red Natura 2000?

La financiación de las políticas ambientales corresponde a los Estados, tal y como establece el artículo 191 del Tratado de Lisboa, por lo cual no se puede pretender en este momento, y con el Tratado en la mano, que todas las políticas ambientales sean financiadas por la Unión Europea. Además, evidentemente la Comunidad no se puede gastar dinero en aquello para lo que el Tratado no la autoriza. Pero también es verdad que dentro de las figuras de financiación típicas, como son los diferentes fondos de desarrollo regional, los fondos agrarios, los fondos de pesca o los fondos de cohesión, entre otros, tienen un montón de medidas ambientales. Los fondos

agrícolas, por ejemplo, financian la agricultura sostenible, y eso sirve para evitar el despoblamiento del interior, lo que supone unos efectos ambientales muy beneficiosos. Yo recuerdo que hace bastantes años, en la laguna de Gallocanta, los agricultores se dedicaban a perseguir a las grullas porque se comían el grano. Pero había subvenciones europeas que llegaban a España con el fin de que los agricultores pudieran compensar los daños causados por las grullas en sus cultivos. Ayudas similares existen, por ejemplo, con los ataques de lobos o de osos en el ganado. De igual forma, en los proyectos de infraestructuras, el hecho de que a través de los fondos de cohesión se pueda financiar hasta el 85% de la obra facilita que se tomen muchísimas medidas de corrección, de modo que el impacto sobre el medio ambiente de determinada carretera o autopista sea el menor posible. Por tanto, indirectamente sí hay una cantidad enorme de financiación por parte de la Unión Europea. Ahora bien, es evidente que no todo lo que puede representar un coste en la protección de la naturaleza dispone de una cobertura clara de las fuentes de financiación comunitaria.

¿Cree usted que a medio y corto plazo está asegurada la financiación de la Red Natura 2000?

Un aspecto de la cuestión es ¿quién paga?... Y pagan los Estados miembros. Eso no quiere decir que el futuro de la red se encuentre en el aire, porque la propia directiva hábitats establece dicha obligación por parte de los Estados. En ellas se especifican matices tales como la necesidad de medidas de conservación, la designación o la ejecución de planes y programas para la gestión de estos lugares. Todo ello, reitero, está previsto en la legislación ambiental europea. El hecho de que no haya financiación específica, o que la financiación que pueda haber no sea suficiente para cubrir la totalidad de los costes posibles de estas medidas de protección, no implica que dejen de ejecutarse. En el momento en que los Estados miembros desatiendan sus obligaciones, automáticamente irán al Tribunal de Europa de Justicia por incumplimiento de normas del derecho comunitario. Una cosa es la financiación, y otra cosa es el respeto de la ley que no está supeditado a condición alguna. En fin, yo no digo que la actual forma de financiación sea buena o sea mala, pero yo lo que me pregunto también es si la protección de la biodiversidad española le deba corresponder a los daneses.

¿Qué porcentaje de denuncias llegan a la Unión Europea, y cuántas suelen resolverse satisfactoriamente para el medio ambiente?

Esto es muy complicado. Nos llegan muchísimos casos. Hay que tener en cuenta que cualquier proyecto es susceptible de que un ciudadano presente una queja ante la Comisión porque considere que es negativo para el medio ambiente. Así, la mayor parte de las denuncias se refieren a temas relacionados con la naturaleza. Tengamos en cuenta que España arrastraba un importante retraso de las infraestructuras y que éstas suponen un gran impacto en el medio, a

veces sobre ciertas especies protegidas. En consecuencia, lo que habrá que intentar hacer, no es evitar la construcción de esa infraestructura que puede resultar tan necesaria, sino que su levantamiento no suponga el destroz del hábitat de las especies protegidas. Y yo creo que eso es muy positivo. Pero volviendo a la pregunta, ¿cuántas cuestiones se resuelven en Europa? Pues, hombre, al gusto del denunciante: pocas. Lo que yo puedo decir es que conozco una inmensidad de casos, que he tratado personalmente, en los que proyectos de infraestructuras han triplicado su presupuesto para tener en cuenta las medidas ambientales y, en algunos casos, los proyectos se han suspendido e incluso desestimado y abandonado. Sin la legislación europea, esto probablemente no hubiera sido así: para ser sincero, sin ninguna duda habría sido bastante peor... El balance no es negativo. Pero para el denunciante, evidentemente, todo lo que se haga será siempre poco.

[...] ⁶⁷.

¿De qué sirven los apercibimientos o “tirones de orejas” que nos llegan de Europa por incumplimiento de la legislación ambiental comunitaria?

La Comisión, cuando considera que algún asunto puede infringir la normativa europea, procura siempre ponerse en contacto con las autoridades nacionales para que arreglen el asunto de motu proprio, es decir, por su propia iniciativa. Sólo en el caso en que se identifique claramente una infracción y las autoridades, pese al aviso de la Comisión Europea, no tomen las medidas oportunas se abriría un procedimiento de infracción. Un procedimiento de infracción es un mecanismo que prevé el Tratado en sus artículos 258 y 260 cuya finalidad es conseguir que el Estado haga lo que debe. Lo cierto es que si hay voluntad, se pueden resolver asuntos rápidamente sin el tiempo que supone un procedimiento de infracción con condena del Tribunal. Por tanto, lo que se busca cuando se abre un procedimiento es que un determinado país cumpla con sus obligaciones lo más rápidamente posible, sin necesidad de llegar a una sentencia (que tardaría bastante más en dictarse). A lo mejor, como muchas veces ocurre, antes de llegar a una sentencia condenatoria, es más eficaz enviar una carta del Director General de Medio Ambiente a las autoridades españolas, o cualquier otro medio de contacto con las autoridades, como los que se hacen a través del nuevo sistema de tratamiento de quejas denominado EU PILOT, llamando su atención sobre unos hechos para que los corrijan. Y se puede conseguir el resultado deseado, más rápidamente, sin que haya condena de por medio.

[...]

⁶⁷ S'exclou part de l'entrevista, no rellevant pel cas.

¿Cuándo el Gobierno Español y las Comunidades Autónomas se van a poner a redactar los planes de gestión de la Red Natura 2000?

Buena pregunta. Para empezar, la obligación es presentar los planes de gestión a los seis años de aprobar las listas, y ese plazo únicamente ha sido rebasado en el caso de una región biogeográfica: la Macaronésica. Y todo el mundo sabe que la región Macaronésica principalmente está conformada por las islas Canarias y las Azores. En consecuencia, los Estados afectados por esta región biogeográfica que no han establecido planes de gestión para todos los lugares de interés comunitario de la lista, la Comisión ha lanzado inmediatamente una orden de infracción que está actualmente en curso. Lo que se puede exigir, se exige. Lo que es más dudoso, resulta más complicado. Pero hay cosas que están claras, y una de ellas es la obligación de presentar los planes de gestión a los seis años. Por tanto, como se ha incumplido este requisito, hay un procedimiento de infracción en curso, y no acabará hasta que esos planes estén funcionando. Si esto no sucede pronto, el caso llegará al Tribunal Europeo de Justicia. Es curioso que la anterior Ley española, la 4/89 de protección de espacios naturales, hablaba de la obligación de elaborar unos planes de gestión para los espacios naturales protegidos y, a la hora de la verdad, en la mayor parte de las ZEPA, ni siquiera están aprobados. Lo cual es, y perdóneme la expresión, una vergüenza. Una vergüenza para España por incumplimiento de su propio derecho nacional. En este sentido, lo que quiero decir es que la ley europea está muy bien, la ley española puede estarlo o no, pero lo importante de una y otra es que, además, se cumpla.

¿Qué le falta a la Red Natura para que sea socialmente aceptable, y que no se vea como un impedimento al desarrollo, sino todo lo contrario?

Yo creo que la Red Natura 2000 no es una cosa negativa. Ahora bien, el constructor o promotor inmobiliario que quiera hacer un rascacielos de 40 pisos en medio de la ZEPA de Villafáfila, por ejemplo, está claro que no estará contento con la Red Natura porque no va a poder llevar a cabo su proyecto. En cambio, el agricultor que tenía un campo dedicado a cultivos extensivos tradicionales seguramente se verá beneficiado, pues recibirá compensaciones por ocuparse del desbroce de los montes, o cualquier otra tarea, como permitir que se alimenten las aves. Además, puede añadir una nueva fuente de ingresos con el turismo rural, la agricultura ecológica, etc. Por tanto, yo creo que el problema está en la falta de explicación. En cualquier caso, resulta evidente que las cosas que se hicieron en determinados lugares de la geografía española, como por ejemplo en la costa valenciana durante los años 50 y 60, y que ahora otros, en el año 2000, quieren imitar y no pueden, pues resulta, ya digo, que no están contentos. Yo comprendo que se produzcan estos problemas, sin embargo a mí no me preocupan demasiado, ya que yo estoy más por la protección del medio ambiente. Lo mismo ocurre con el agricultor de

un determinado pueblo que no se desarrolló turísticamente en los años 50, y que ahora quiere aprovecharse de las oportunidades que sí disfrutó en el pasado otro pueblo. En fin, todo esto crea agravios comparativos, aunque, a mi modo de ver, no justificados porque la situación jurídica ha cambiado: ahora somos miembros de la Unión Europea y estamos obligados a respetar el derecho comunitario, y a respetar el medio ambiente y los recursos naturales. En consecuencia, no hay agravio, si bien es cierto que se pone límites al lucro, eso está plenamente justificado por prevalecer el interés común al particular. Por eso, una persona normal vinculada a una zona perteneciente a la Red Natura 2000, yo creo que no le puede suponer mayores inconvenientes, excepto si tiene ambiciones de tipo especulativo. Pero, claro, yo no estoy aquí, ni la Comisión, para defender especulaciones, sino para defender, entre otras cosas, el medio ambiente.

¿Han faltado explicaciones?

Yo creo que sí. Ciertamente la UE podría haber hecho algo más de lo que hizo, pero más aún la administración española, central y autonómica.